

**T. C.**  
**MALTEPE ÜNİVERSİTESİ**  
**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**  
**PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**  
**KLİNİK PSİKOLOJİ**

**ERGENLERİN FARKLI MÜZİK**  
**TÜRLERİNE İLİŞKİN İLGİLERİ İLE KİŞİLİK**  
**ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN**  
**İNCELENMESİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**BERRAK ARTEMİZ**

**071106117**

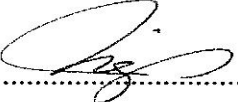
**Danışman Öğretim Üyesi:**  
**Yrd. Doç. Dr. OKTAY AYDIN**

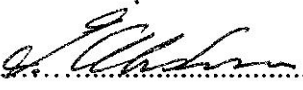
**İstanbul, Kasım 2009**


T.C. Maltepe Üniversitesi  
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

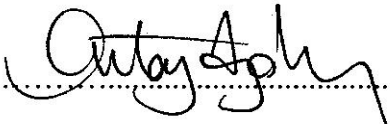
21.01.2010 tarihinde tezinin savunmasını yapan Berrak ARTEMİZ'e ait "Ergenlerin Farklı Müzik Türlerine İlişkin İlgileri İle Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı çalışma, Jürimiz Tarafından Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Psikolojisi Tezli Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans Tezi Olarak Kabul Edilmiştir.

  
.....  
Prof. Dr. Nursel TELMAN  
(Başkan)

  
.....  
Yrd. Doç. Dr. Bayhan ÜGE  
(Üye)

  
.....  
Yrd. Doç. Dr. İrem AKDUMAN  
(Üye)

  
.....  
Yrd. Doç. Dr. Levent ÖNEN  
(Üye)

  
.....  
Yrd. Doç. Dr. Oktay AYDIN  
(Üye)  
(Danışman)

## ÖZET

Bu araştırma, ergenlerin farklı müzik türlerine ilişkin ilgileri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi araştırmak amacıyla tasarlanmıştır. Bu nedenle yapılan araştırma betimsel nitelikte bir çalışmadır.

Müziğin her insanın hayatında az veya çok bir yer kapladığı neredeyse kesindir. Ancak ergenlerle müzik bir arada düşünüldüğünde insanların diğer dönemleri için pek de görülmeyen değerlendirmeler yapılmakta, ergenlerin dinledikleri müzik ile birlikte kişilikleri hakkında yargılara varılabilmektedir. Hatta bazı zamanlar ergenlerin davranışlarından dinledikleri müzik türleri sorumlu tutulmaktadır.

Müziğin insan psikolojisine çeşitli yollarla etkisine ilişkin yurt dışında “müziğin sosyal psikolojisi” adı altında pek çok çalışma yapılmış olmasına rağmen, ülkemizde bu alanda çok sınırlı çalışmalar olduğu ve müziğin özellikle kişilik gelişimine etkisi konusunda bilimsel bir yaklaşımın eksik olduğu görülmektedir. Ergenlerin kişilik özellikleri ile dinledikleri müzik arasındaki ilişkiye yönelik düşüncelerin çoğunun bilimsel bir alt yapısı olmaması nedeniyle böyle bir çalışmanın gerekli olduğu anlaşılmaktadır.

Yukarıda açıklanan amaca yönelik olarak, İstanbul İli Anadolu yakası sınırları içinde faaliyet gösteren resmi ve özel ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören 143 ergen bu çalışmanın örneklemini olarak rastgele yöntemle seçilerek araştırmaya alınmıştır.

Araştırmada, araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu ve Farklı Müzik Türlerine İlişkin İlgiler Anketine ek olarak, ergenlerin kişisel özelliklerini belirlemek amacıyla Gough ve Heilbrun tarafından geliştirilen ve 1993 yılında Canan Savran tarafından Türkçe’ye çevrilerek, dilsel eşdeğerliliği, geçerlik ve güvenilirlik norm çalışmaları yapılan Adjective Check List (sıfat Listesi) kullanılmıştır.

Araştırma ile elde edilen verilerin analizleri sonucunda ergenlerin en sık pop ve rock müziğe ilgi duydukları, cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey ve müzikle aktif olarak ilgilenip ilgilenmemelerinin dinledikleri müzik türü bakımından ayırt edici olduğu görülmüştür. Ergenlerin dinledikleri müzik tarzı ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkiye yönelik ise; pop müziği dinleyen ergenlerin daha çok uyumsuz kişilik özellikleri, klasik batı ve sanat müziği dinleyenlerin düzene/kurala önem veren, rock müzik dinleyenlerin karşı çıkma, halk müziği dinleyenlerin kabul etme ve arabesk müziği dinleyenlerin ise ilgi arayışı içinde olan kişilikler sergiledikleri bulunmuştur.

**Anahtar Kelimeler:** Ergen, Kişilik Özellikleri, Müzik, Müzik İlgisi.

## ABSTRACT

This research aims to find out the relationship between adolescents' interest in different kind of musical genres and their personal traits. Thus the research is designed and conducted as a descriptive one.

It is well known that music has an important place in every human life, more or less. However, when adolescent and music considered together, we come across some peculiar opinions and connections which are not the case for the other ages in human life. There are some prejudices and relations linked between the music listened to and the personal traits of adolescents. It is even possible to see some judgments are made that the listened music is responsible for the behaviors of adolescents.

There are many studies conducted in abroad about the influence of the music on human psychology (under the name of "the social psychology of music") by different ways. Unfortunately, there are almost no research conducted in Turkey and most of the knowledge about the relationship between music and personal traits has no scientific foundation. Therefore this study is important due to being a pioneer research to find out if there is a meaningful relationship between the music and personal traits for Turkish adolescents.

In order to reach the aim explained above, the sample of the study is randomly selected from the adolescents who were studying in private and public high schools in Asian side of Istanbul district.

In this study along the Personal Information Form and Questionnaire of Interest in Different Kind of Musical Genres developed by the researcher, an Adjective Check List was used to determine adolescents' personal traits which was developed by Gough and Heilbrun and translated to Turkish by Savran in 1993.

The result of the study shows that, the adolescents are mostly interested in listening to pop and rock music. Adolescents' gender, social-economic level and whether they are actively involved playing a musical instrument has significant effect on their selection of the musical genre to listen to. Additionally, findings lead us to conclude that there is a meaningful relationship between the genres of the music listened to and the personal traits of the adolescents.

**Key Words:** Adolescent, Personal Traits, Music, Musical Interest.

# İÇİNDEKİLER

ÖZET .....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER .....	vi
SİMGE ve KISALTMALAR LİSTESİ .....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	x
1. GİRİŞ .....	1
1.1. MÜZİK.....	4
1.1.1. Müzik Nedir? .....	4
1.1.2. Müzikal Gelişim Süreci .....	9
1.1.2. Müziğin Fonksiyonları .....	16
1.1.3. Müzik ve Ruh Sağlığı.....	17
1.1.4. Müzik İlgisi.....	19
1.1.5. Müzik Tercihi .....	19
1.1.6. Ergenler ve Müzik .....	20
1.2. KİŞİLİK .....	22
1.2.1. Kişiliğin Tanımı.....	23
1.2.2. Kişiliğin Belirleyicileri .....	23
1.2.3. Kişilik Kuramları .....	27
1.2.4. Kişiliğin Değerlendirilmesi .....	32
1.3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	32
1.4. AMAÇ VE HİPOTEZLER .....	41
1.5. ÖNEM .....	42
1.6. SINIRLILIKLAR .....	43
1.7. VARSAYIMLAR.....	44
1.8. TANIMLAR.....	44

2.	YÖNTEM.....	47
2.1.	ARAŞTIRMA MODELİ.....	47
2.2.	EVREN ve ÖRNEKLEM.....	47
2.3.	VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	49
2.3.1.	Kişisel Bilgi Formu .....	49
2.3.2.	Farklı Müzik Türlerine İlişkin İlgiler Anketi .....	49
2.3.3.	Sıfat Tarama Listesi.....	50
2.4.	VERİLERİN ANALİZİ.....	50
3.	BULGULAR.....	52
3.1.	ÖĞRENCİLERİN FARKLI MÜZİK TÜRLERİNE İLİŞKİN İLĞİ DÜZEYLERİ .....	52
3.2.	ÖĞRENCİLERİN FARKLI MÜZİK TÜRLERİNE İLİŞKİN İLĞİ DÜZEYLERİNİN CİNSİYETE GÖRE FARKLILAŞMASINA AİT BULGULAR.....	54
3.3.	ÖĞRENCİLERİN FARKLI MÜZİK TÜRLERİNE İLİŞKİN İLĞİ DÜZEYLERİNİN ALGILANAN SOSYO-EKONOMİK DURUMLARINA GÖRE FARKLILAŞMASINA AİT BULGULAR.....	58
3.4.	ÖĞRENCİLERİN FARKLI MÜZİK TÜRLERİNE İLİŞKİN İLĞİ DÜZEYLERİNİN AKTİF OLARAK MÜZİKLE İLGİLENME DURUMLARINA GÖRE FARKLILAŞMASINA AİT BULGULAR.....	65
3.5.	ÖĞRENCİLERİN FARKLI MÜZİK TÜRLERİNE İLİŞKİN İLĞİ DÜZEYLERİ İLE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERE YÖNELİK BULGULAR .....	69
4.	SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	82
4.1.	SONUÇLAR .....	82
4.1.1.	Öğrencilerin Farklı Müzik Türlerine İlişkin İlgi Düzeylerine Ait Sonuçlar.....	82
4.1.2.	Öğrencilerin Farklı Müzik Türlerine İlişkin İlgi Düzeylerinin Cinsiyete Göre Analizlerine İlişkin Sonuçlar.....	83
4.1.3.	Öğrencilerin Farklı Müzik Türlerine İlişkin İlgi Düzeylerinin Algılanan Sosyo-ekonomik Düzeye Göre Analizlerine İlişkin Sonuçlar.....	84

4.1.4. Öğrencilerin Farklı Müzik Türlerine İlişkin İlgi Düzeylerinin Müzikle Aktif Olarak İlgilenmeye Göre Analizlerine İlişkin Sonuçlar	86
4.1.5. Öğrencilerin Farklı Müzik Türlerine İlişkin İlgi Düzeyleri ile Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkilere Yönelik Sonuçlar	87
4.2. TARTIŞMA	89
4.2.1. Öğrencilerin Farklı Müzik Türlerine İlişkin İlgi Düzeylerinin Değerlendirilmesi	89
4.2.2. Ergenlerin Farklı Müzik Türlerine İlişkin İlgi Düzeyleri ile Cinsiyetleri Arasındaki Farklılaşmanın Değerlendirilmesi	90
4.2.3. Ergenlerin Farklı Müzik Türlerine İlişkin İlgi Düzeyleri İle Algıladıkları Sosyoekonomik Düzey Arasında Farklılaşmanın Değerlendirilmesi	90
4.2.4. Ergenlerin Farklı Müzik Türlerine İlişkin İlgi Düzeyleri İle Müzikle Aktif Olarak İlgilenmeleri Arasındaki Farklılaşmanın Değerlendirilmesi	91
4.2.5. Ergenlerin Farklı Müzik Türlerine İlişkin İlgi Düzeyleri İle Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi	92
4.3. ÖNERİLER	93
KAYNAKLAR	95
EKLER	99
EK A	99
ANKET	99
BÖLÜM I: KİŞİSEL BİLGİLER	99
BÖLÜM II: FARKLI MÜZİK TÜRLERİNE İLİŞKİN İLGİLER	100
EK B	101
SIFAT LİSTESİ	101
ÖZGEÇMİŞ	105

## SİMGE ve KISALTMALAR LİSTESİ

<i>ANOVA</i>	: İki den fazla grubun ortalama puanları arasında fark olup olmadığının testi (tek yönlü varyans analizi)
<i>%</i>	: Yüzde. Bir sayının yüze bölünmesi ile bulunan oran.
<i>sd</i>	: Birden fazla grup olması durumunda serbestlik derecesi.
<i>f</i>	: Bir değerin, olayın tekrar etmesi, gözleminin dağılımı.
<i>N</i>	: Örnekleme denek/anket yanıtlayanlar sayısı
<i>n</i>	: Örnekleme denek yer alan alt gruplardaki denek sayısı
<i>p</i>	: Hata yapma olasılığı.
<i>ss</i>	: Standart sapma.
t-test	: İki grubun ortalamaları arasında fark olup olmadığının testi.
<i>t</i>	: t-testi sonucu elde edilen değeri.
$\bar{X}$	: Bir veri dağılımının aritmetik ortalaması.
<i>SED</i>	: Sosyo-ekonomik Düzey
<i>SPSS</i>	: Sosyal Bilimler için İstatistik Programı.



## TABLolar LİSTESİ

Tablo 1 Öğrencilerin cinsiyetine ilişkin dağılım .....	48
Tablo 2 Öğrencilerin algılanan sosyo-ekonomik düzeylerine ilişkin dağılım .....	48
Tablo 3 Öğrencilerin müzik ile aktif olarak ilgilenmelerine ilişkin dağılım .....	49
Tablo 4 Öğrencilerin farklı müzik türlerini dinleme sıklıklarına ait betimleyici istatistikler.....	53
Tablo 5 Farklı müzik türlerini dinleme sıklığının cinsiyet değişkenine göre normallik dağılımı.....	54
Tablo 6 Öğrencilerin, pop müzik dinleme sıklığı puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t-testi ( $N=143$ ) .....	55
Tablo 7 Öğrencilerin, klasik batı müziği dinleme sıklığı puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t-testi ( $N=143$ ).....	55
Tablo 8 Öğrencilerin, rock müzik dinleme sıklığı puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t-testi ( $N=143$ ) .....	56
Tablo 9 Öğrencilerin, halk müziği dinleme sıklığı puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t-testi ( $N=143$ ) .....	56
Tablo 10 Öğrencilerin, sanat müziği dinleme sıklığı puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t-testi ( $N=143$ ) .....	57
Tablo 11 Öğrencilerin, arabesk müzik dinleme sıklığı puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t-testi ( $N=143$ ).....	57
Tablo 12 Farklı müzik türlerini dinleme sıklığının algılanan sosyo-ekonomik durum değişkenine göre normallik dağılımı .....	58
Tablo 13 Öğrencilerin, pop müzik dinleme sıklığı puanlarının algılanan sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan ANOVA testi sonuçları ( $N=143$ ) .....	59
Tablo 14 Öğrencilerin, klasik batı müziği dinleme sıklığı puanlarının algılanan sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan ANOVA testi sonuçları ( $N=143$ ) .....	59

Tablo 15 Öğrencilerin algılanan sosyo-ekonomik düzeyleri değişkeninin hangi grupları için klasik batı müziğini dinleme sıklığında anlamlı bir farklılaşma olduğunu belirlemeye yönelik yapılan post-hoc Scheffe testi .....	60
Tablo 16 Öğrencilerin, rock müzik dinleme sıklığı puanlarının algılanan sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan ANOVA testi sonuçları ( $N=143$ ) .....	60
Tablo 17 Öğrencilerin algılanan sosyo-ekonomik düzeyleri değişkeninin hangi grupları için rock müzik dinleme sıklığında anlamlı bir farklılaşma olduğunu belirlemeye yönelik yapılan post-hoc Scheffe testi .....	61
Tablo 18 Öğrencilerin, halk müziği dinleme sıklığı puanlarının algılanan sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan ANOVA testi sonuçları ( $N=143$ ) .....	61
Tablo 19 Öğrencilerin algılanan sosyo-ekonomik düzeyleri değişkeninin hangi grupları için halk müziği dinleme sıklığında anlamlı bir farklılaşma olduğunu belirlemeye yönelik yapılan post-hoc Scheffe testi .....	62
Tablo 20 Öğrencilerin, sanat müziği dinleme sıklığı puanlarının algılanan sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan ANOVA testi sonuçları ( $N=143$ ) .....	62
Tablo 21 Öğrencilerin algılanan sosyo-ekonomik düzeyleri değişkeninin hangi grupları için sanat müziği dinleme sıklığında anlamlı bir farklılaşma olduğunu belirlemeye yönelik yapılan post-hoc Scheffe testi .....	63
Tablo 22 Öğrencilerin, arabesk müzik dinleme sıklığı puanlarının algılanan sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan ANOVA testi sonuçları ( $N=143$ ) .....	63
Tablo 23 Öğrencilerin algılanan sosyo-ekonomik düzeyleri değişkeninin hangi grupları için arabesk müzik dinleme sıklığında anlamlı bir farklılaşma olduğunu belirlemeye yönelik yapılan post-hoc Scheffe testi .....	64
Tablo 24 Farklı müzik türlerini dinleme sıklığının müzikle aktif ilgilenme değişkenine göre normallik dağılımı .....	65
Tablo 25 Öğrencilerin, pop müzik dinleme sıklığı puanlarının müzikle aktif olarak ilgilenme değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t-testi ( $N=143$ ) .....	65
Tablo 26 Öğrencilerin, klasik batı müziği dinleme sıklığı puanlarının müzikle aktif olarak ilgilenme değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t-testi ( $N=143$ ) .....	66
Tablo 27 Öğrencilerin, rock müzik dinleme sıklığı puanlarının müzikle aktif olarak ilgilenme değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t-testi ( $N=143$ ) .....	66

Tablo 28 Öğrencilerin, halk müziği dinleme sıklığı puanlarının müzikle aktif olarak ilgilenme değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t-testi (N=143).....	67
Tablo 29 Öğrencilerin, sanat müziği dinleme sıklığı puanlarının müzikle aktif olarak ilgilenme değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t-testi (N=143).....	67
Tablo 30 Öğrencilerin, arabesk müzik dinleme sıklığı puanlarının müzikle aktif olarak ilgilenme değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t-testi (N=143).....	68
Tablo 31 Öğrencilerin pop müzik dinleme sıklığı ile kişisel özellikleri arasındaki ilişki.....	70
Tablo 32 Öğrencilerin klasik batı müziği dinleme sıklığı ile kişisel özellikleri arasındaki ilişki .....	72
Tablo 33 Öğrencilerin rock müzik dinleme sıklığı ile kişisel özellikleri arasındaki ilişki.....	73
Tablo 34 Öğrencilerin halk müziği dinleme sıklığı ile kişisel özellikleri arasındaki ilişki.....	76
Tablo 35 Öğrencilerin sanat müziği dinleme sıklığı ile kişisel özellikleri arasındaki ilişki.....	78
Tablo 36 Öğrencilerin arabesk müzik dinleme sıklığı ile kişisel özellikleri arasındaki ilişki.....	80

## 1. GİRİŞ

Müzik, hayatın içersinde büyük bir alan kaplayan, dinamik bir olgudur. Yakın zamanda müzik endüstrisindeki hızlı teknolojik gelişmeler, medyanın büyümesi, kaset, CD ve video görüntüleme araçlarının ulaşılabilirliğinin artması, internet ortamında müzik parçalarının ücretsiz olarak elde edilebilmesi, müzik ve video klip kanallarının çoğalması gibi gelişmeler sonucunda müzik insanların yaşamında görece olarak daha kalıcı ve büyük bir yer tutmaya başlamıştır. Müziğin, sosyal bir varlık olan insanın yaşamında daha büyük bir alan kaplaması nedeniyle özellikle sosyal psikolojinin müzikle ilgili araştırmalarında bir artış meydana olduğu görülmektedir. Henüz yeni gelişmekte olan bu alana “müziğin sosyal psikolojisi” (the social psychology of music) adı verilmektedir. Müziğin sosyal psikolojisi, müzikal seslerin fiziksel özelliklerinin etkileriyle, bireylerin bu sesleri nasıl algılayıp yorumladıkları ve müzikal anlamın yapılandırıldığı sosyal ve kişilerarası bağlamı da hesaba katarak ilgilendirir (Hargreaves ve North, 1997). Müziğin sosyal psikolojisinde müzik ve insan davranışı arasındaki ilişki, birçok farklı açıdan ele alınmakta ve bu konular üzerinde çok farklı araştırmalar yapılmaya başlanmıştır.

Müziğin sosyal psikolojisi alanında yapılan çalışmalarda sıklıkla ele alınan konulardan biri, insanların tercih ettikleri müzik türü ile çeşitli kişilik değişkenleri ve sosyal psikolojik değişkenler arasındaki ilişkidir. Çeşitli tutumlar, kişilik eğilimleri (dispositions), kişilik özellikleri (traits), sosyal gerçekliğin algılanışı gibi değişkenlerle, tercih edilen müzik türü arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar yapılmıştır (Gold, 1987 ; King,1988 ; Hansen ve Hansen, 1991a ).

Müziğin sosyal psikolojisi alanında yaptıkları çalışmalarla bilinen araştırmacılardan Hansen ve Hansen (1991a) müzik tercihi konusunda üç hipotez öne sürmüşlerdir. Buna göre, ilk olarak, insanların tercihleri geniş ölçüde kişiliklerini yansıtır; insanlar benlik-kavramları ve sosyal gerçekliği algılayışları doğrultusunda belirli tarzlara yönelirler. İkinci olarak, farklı türlerdeki müzikleri dinlemek, tutumların ve kişiliğin şekillenmesine yardımcı olur. Ve son olarak, bunlar arasında iki yönlü nedensel bir

ilişki vardır. Örneğin, yalnızlık eğilimi güçlü olan bir insanın, içeriğinde yalnızlık teması olan müzik tarzlarına yöneleceğini ve bu temayı işleyen müziğin dinlenme sıklığının artmasının da kişinin yalnızlık eğiliminin pekişmesinde rol oynayacağı söylenebilir.

Müziği etkin olarak icra eden ve dinleyen/izleyenler pek çok yaş grubuna hitap etmekle birlikte, müzikle en aktif ilişki içinde olanların daha çok gençler olduğu bilinmektedir. Kişilik özelliklerinin gelişiminde kritik bir dönemde olan ergenler için müzik farklı bir anlam taşımaktadır. Erikson (1965) tarafından, “kişiliğin oluştuğu dönem” olarak tanımlanan ergenlik; sosyal konum ve görüşler ile duygusal bağımsızlığın kazanıldığı ve kişilik özelliklerinin biçimlendiği bir aşamadır. Erikson ergenlik sürecini etkin pozitif ego kimliğinin son oluşum aşaması olarak görür ve böylece geleceğin, bilinçli bir yaşam planının parçasına dönüştüğünü ifade eder.

Ergenlik, kişilik taşlarının yavaş yavaş yerine oturduğu, zorlu ve kendi içinde çatışmalı bir dönemdir. Ergenler bağımsızlıklarını ilan etmek için çeşitli arayışlar içine girerler ve buldukları alanda kendi kişisel yaşantılarını, duygularını ve düşüncelerini sorgular, bir anlam bulmaya çalışırlar.

Toplumda “müzik ruhun gıdası ve aynasıdır”, “bana ne dinlediğini söyle sana kim olduğunu söyleyeyim”, gibi söylemler ve basın yayın kuruluşlarınca düzenlenen anketlerdeki ifadeler, müzik tercihleri ve kişilik konusunda genel geçer bir yargının olduğuna işaret etmektedir.

Sosyal bir olgu olan müzik, son teknolojik gelişmelerle birlikte özellikle gençlerin hayatlarında önemli bir yer teşkil etmektedir. Müzik yoluyla kendilerine bir alan yaratmaya çalışan ergenlere, yüksek sesli müzik veren kulaklıklarla ya da kilitli odalarda saatlerce devam eden müzik dinleme törenlerinde rastlamak mümkündür. Müzik dinlemek gerektirdiği tercihle birlikte, sosyal bir var olma eylemini de beraberinde getirir. Çoğu müzik tarzının genel geçer kabul görmüş bir yaşam tarzı haline dönüştüğü kabul edilen bir gerçektir. Popüler kültür, arabesk kültürü, rock kültürü, geleneksel ve modern kültür diye ayrılacak sistemler; kişilerin bireysel ya da grup içindeki yaşamlarını anlamada, düzenlemede ve yapılandırmada kullandıkları inanç ve adalet sistemi haline dönüşmektedir. Bireylerin yargılama,

zevk ve tercih gibi tutumları, benimsediği kültürle çok daha net şekilde tanımlanabilmektedir. Müzik kültürü de kendi içinde tarzlara ve türlere göre ayrılmakta ve birbirinden farklı anlamlara ve tercihlere dönüşebilmektedir. Bu noktada müzik ilgisi; ergenlerin tam da kişilik gelişimlerini tamamladıkları, kendi kimliklerini oturtmaya çalıştıkları bir dönemde, tercih ettikleri ya da benimsedikleri sosyal, duygusal ya da kişisel mesajları belirleyici nitelikte bir anlam olarak karşımıza çıkabilmektedir.

Bu araştırma ile özel ve devlet liselerinde eğitimlerine devam eden ergenlerin dinledikleri müzik türleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma konusunun seçimindeki en önemli neden ergenlerin müzikle ilişkileri sonucu onlarla ilgili toplumda sıklıkla karşımıza çıkan bir yargıyı bilimsel verilerle aydınlatma gereksesi olmuştur. Günlük yaşamda sıklıkla karşımıza çıkan müziğin, kişilikle bağlantılı olduğu çok sık duyulan bir söylemdir. Çocuğu rock müzik dinliyor diye endişelenen babalar, çocuğu klasik müzik sevsin isteyen anneler ve popüler müzik ve video kanallarını uzak tutmaya çalışan ebeveyn tutumları azımsanmayacak kadar çoktur.

Tüm bu nedenlerle araştırmada, tercih edilen müzik türü ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu konuyla ilgili ülkemizde neredeyse yok denecek sayıda az çalışma olması da, kişilik özellikleriyle, kendi kültürel bağlamımızda tercih edilen müzik türü arasındaki bir ilişkinin olup olmadığı incelenmesini daha önemli hale getirmektedir.

Araştırma problemine uygun olarak örneklemin Ocak 2009 ve Mart 2009 ayları arasında, İstanbul İlinde faaliyet gösteren özel ve devlet liselerine devam eden, 15-18 yaş arasındaki ergenlerden meydana gelmesi uygun görülmüştür. Araştırmaya uygun veri toplama araçları olarak ise iki ölçme aracı seçilmiştir. Bunlardan birincisi, araştırmacı tarafından hazırlanmış olan bir anket olup iki alt bölümden oluşmaktadır. Birinci alt bölümde örnekleme ilişkin kişisel bilgiler, ikinci alt bölümde ise, müzik türlerine yönelik ilgi ve tercihleri içeren sorular yer almaktadır. Araştırmada, öğrencilerin kişisel özelliklerini belirlemek amacıyla yönelik olarak ise Gough ve Heilbrun tarafından geliştirilen ve 1993 yılında Canan Savran tarafından

Türkçe'ye çevrilerek, dilsel eşdeğerliliği, geçerlik ve güvenilirlik norm çalışmaları yapılan Adjective Check List (sıfat Listesi) kullanılmıştır.

## **1.1. MÜZİK**

Müziğin insan yaşamında birçok işlevi vardır ve bu işlevlerin çoğunluğu da sosyaldır. İnsanlar müziği bir diğer kimseyle iletişim kurmak için kullanabilirler; örneğin, kültürel altyapıları farklı olan insanların, dilleri farklı olsa bile müzik yoluyla birbirleriyle iletişim kurmaları olasıdır. Yine benzer şekilde, müzik, insanda derin duygular uyandırabilir ve bu da farklı kültürel altyapıdan olan insanlar tarafından benzer şekillerde paylaşılabilir. Fiziksel olarak ele alındığında müzik, belirli frekansta, şiddette ve tondaki seslerin organize edilmiş halidir. Bu sesleri müzik haline dönüştüren şey ise insanların sosyal ve kültürel bağlamda bu seslere yükledikleri anlamdır (Hargreaves ve North, 1997).

Lull'a (1985) göre müziğin, insanların hayatında bir sosyalleşme aracı ve bir eğlence kaynağı olarak çok çeşitli rolleri vardır. Özellikle genç insanlar için müzik, yeni konularla tanışmaya, toplumun normlarını ve kurallarını öğrenmeye ve yeni semboller yaratmaya yardımcı olan bir araçtır. Müziğin fiziksel, duygusal ve bilişsel düzeylerde etkileri vardır. Yine Lull (2000)'a göre, müzik benzeri olmayan bir iletişim aracıdır ve bilimsel olarak ele alınması ve araştırılması gereken bir olgudur. Müzik sadece eğlence olarak kullanılan bir araç olmaktan çok önemli bir kültürel kaynaktır (Lull, 2000).

### **1.1.1. Müzik Nedir?**

Müzik birinci anlamda, işitme yoluyla (kulakla) algıladığımız düzenli ve uyumlu seslerden oluşan estetik bütünü, süreci ya da ürünü ifade eder (TDK).

### **1.1.1.1. Metafizik ve Felsefi Açıdan Müziğin Tanımlanması**

“Müzik, görünmezliğin esinidir.” ( Hender )

“Müzik sonsuzluğun anlatımıdır.” ( Schelling )

“Müzik Tanrısal ( ilahi ) bir sanattır.” ( Beethoven )

“Müzik, gök ve toprak arasında bir uyumdur.” ( Konfüçyüs )

“Müzik, insanlığın ahlakını arındıran kutsal bir bilimdir.” ( Dede Efendi )

“Müzik, aşkın ta kendisidir.” ( Hasan Cihat Örtter )

Müziğin metafizik ve felsefi açıdan tanımlamaları yukarıdaki gibidir. Bu tanımlara bakıldığında; müziğin felsefi açıdan ne denli hayatımızda var olduğu, nasıl ilahi bir ilişki biçimine dönüştüğü ve kutsallaştırıldığı görülmektedir. Bu anlamda da müziğin yaşamımızdaki gücü ve etkisi büyüktür.

### **1.1.1.2. Dil Bakımından Müziğe İlişkin Yaklaşımlar**

“Müzik Tanrının dilidir.” (Eflatun)

“Müzik evrensel bir dildir.” (Cottin)

“Ezgi (müzik) insan ruhunun dilidir.” (Weber)

“Müzik, insan ruhunun anlayabileceği biricik dildir.” (Bennet)

Müziğin dil yönünden tanımlamaları yukarıdaki gibidir. Bu tanımlara bakıldığında; bir iletişim kanalı olarak karşımıza çıkan müzik; duygu, düşünce ve yaşantıların dile gelmesine aracılık etmektedir.



### **1.1.1.3.İçerik Bakımından Müziğe İlişkin Yaklaşımlar**

“Müzik, bir sıra (dizi) hoş duyguları seslerle anlatma sanatıdır.” (Kant)

“Müzik, sesler aracılığı ile duyguların anlatımıdır.” (Koch)

“Müzik, manevi bakımdan, sesler aracılığı ile duygu ve ihtirasları belirtmedir.”  
(Kastner)

“Müzik, insanın bir zaman duymuş olduğu bir duyguyu kendinde canlandırdıktan sonra, başkalarının da duyabilmesi için sesler aracılığıyla başka gruplara yansıtma sanatıdır.” (Saygun)

“Müzik, insan duygularını ve olayları, bir amaç için ve bir düşünce çerçevesi içinde seslerle anlatan güzel bir sanattır.” (İlerici)

“Müzik, insandaki yaratma, biçimlendirme ve anlatma güdülerinin tınıdan (sesten) örülmüş bir ürünüdür.” (Okyay)

Yukarıdaki tanımlar müziğin içeriğine, derinliğine ve anlamına vurgu yapan tanımlardır. Bu çerçevede müziğin birçok fonksiyonu ve anlamı olabildiği görülmektedir. Müzik yoluyla anlatılan, keşfedilen ya da ifade bulan birçok duygunun bir amaca hizmet ediyor olması göreceli olsa da değerli bir bilgidir.

### **1.1.1.4.Yapı ve Biçim Bakımından Müziğin Ele Alınışı**

“Müzik, seslerin mimarisidir.” (Stael)

“Müzik, sesleri kulağa hoş gelecek biçimde düzenleme (uyarlama) sanatıdır.”

(Rousseau)

“Müzik, maddi bakımdan, sesleri bazı biçim ve birtakım koşullar altında birleştirmedir.” (Kastner)

“Müzik, tınlayarak devinen, hareket eden bir biçimdir.”

Müziğin yapı ve biçim yönünden tanımlanması; kendi içinde bir sistemi olduğu, rast gele oluşmadığı, oluşsa da eninde sonunda bir biçime ulaştığı bilgisini göstermektedir.

#### **1.1.1.5.Öğeleri Bakımından Müziğe İlişkin Yaklaşımlar**

“Müzik, başlıca iki ögesi ses ve ritim olan bir bütündür; ses ve ritim anlatım sanatıdır.” (Sun)

“Müzik, öğeleri seslerden oluşan bir sanattır.” (Hüschen)

“Müzik, bir ritim – ezgi gelişmesidir. Ritim müziğin temeli ve bir bakıma özüdür; ancak, müzik sadece ritimden oluşan bir sanat değildir. Genel olarak müzik sanatının temelinde yatmakla birlikte, herhangi bir müzik parçası ele alındığı zaman ezgisel dizi, ritimden daha önemlidir.” (Edman)

“Ezgisel olmayan müzik, müzik değildir.” (Schumann)

Öğeleri bakımından incelendiğinde müzik; ritim, ses, ezgi gibi bileşenlerin birlikte var olduğu bir forma dönüşmektedir. Araştırmada kullanılan müzik türlerine bakılacak olursa çoğu sözlü müziklerdir. Bu durumda müziği öğeleri bakımından inceleyeceksek, şarkı sözlerinin de bütüne olan katkısını ve sonuçta kişide bıraktığı etkiyi göz ardı etmemek gerekmektedir.

#### **1.1.1.6.Düzenlenmiş Biçim ve Seslendirme Türü Bakımından Ele Alınış**

“Müzik, duyguları ve düşleri anlatmak için sesleri melodi (ezgi), armoni ve polifoni gibi biçimlerde düzenleme sanatı ve bu tarzda düzenlenmiş seslerde meydana gelen eserlerin okunması (söylenmesi) ya da çalınmasıdır.” (Türkçe Sözlük)

“Düşünce ve duyguları kulağa güzel gelecek seslerle iletme sanatı; bu biçimde düzenlenmiş seslerden oluşan yapıtların okunması (söylenmesi) ya da çalınmasıdır.” (Resimli Türkçe Sözlük)

Yukarıdaki tanımlamalara bakıldığında; müziğin kendi içinde düzenlenmiş, bir sisteme göre şekillenmiş ve yine belirli bir forma göre seslendirilmiş olması göze çarpmaktadır

#### **1.1.1.7.Alan-Dal Bakımından Müziğe İlişkin Yaklaşımlar**

“Müzik bir sanattır.” (Comenius)

“Müzik sözcüğü, seslerden oluşan bilim ya da sanatı anlatır; o, kuralların doğruluğu ölçüsünde bilim, bu kuralların gerçekleştiği ölçüde de sanattır.” (Marpurg)

“Müzik, sesler bilimi ve o sesleri insanlığın karakterine ve duygularına uygun bir biçimde kullanma ve uygulama sanatıdır.” (Darbaz)

Müzik hakkında söylenenlerden şu şekilde bir tanımlama ortaya çıkarılabilir: Seslerin sanat çerçevesi içinde düzenlenmesine Müzik (Sanatı) ve bu sanatla ilgili bilimlerin tümüne de Müzik Bilimi denir.

#### **1.1.1.8.Diğer Yaklaşımlar**

“Hiçbir sanat, dünyanın gerçek özünü müzik gibi dolaysız ve derin bir biçimde dile getiremez.” (Schopenhauer)

“Müziksiz hayat, bir hata olurdu.” (Nietzsche)

“Güzel ve yüce melodiler duymak, ruhu yıkamak gibidir; insanı tüm pisliklerden ve bayağılıklardan arındırır.” (Schopenhauer)

“Müziğin, zihni telkin gücü vardır.” (Nietzsche)

“Bir ulusun değişikliğinde ölçü, müzikte değişikliği alabilmesi, kavrayabilmesidir.” (1934, Kemal Atatürk)

Bütün yönleriyle bakıldığında müziğin kendi içinde bir sistemi, ölçüsü, öğeleri, anlamı ve bilimi olduğu görülmektedir. Çok yönlü olarak düşünülüp, incelenebilecek olan müziğin bu araştırmadaki konusu müzik ilgisidir.

### **1.1.2. Müzikal Gelişim Süreci**

Bu bölümde çocuklukta, ergenlikte, yetişkinlikte ve yaşlılıkta müzikal gelişim süreçlerinden bahsedilecektir.

#### **1.1.1.2. Çocuklarda Müzikal Gelişim**

Yürüme – konuşma becerilerinde olduğu gibi müzikal beceriler de, çocuktan çocuğa değişebilen zaman dilimleri içinde gelişir. Jean Piaget isimli İsviçreli psikolog, çocuk gelişimini başlıca dört evreye ayırır:

1. Sensory Motor Dönem – Duyusal ve Hareketsel Gelişim Dönemi (0-2 yaş)
2. Preoperasyonel Dönem – Dil ve Anlamlandırma Gelişim Dönemi (2-7 yaş)
3. Somut İşlemler Dönemi – Düşünce Kabiliyetinin Gelişim Dönemi (7-11 yaş)
4. Soyut İşlemler Dönemi – Soyut Düşüncenin Gelişim Dönemi (11 yaş ergenlik arası)

Çocuk, bütün bu gelişim evrelerinde hareketssel, zihinsel ve sosyal becerilerinin belli bir seviyeye ulaşabilmesi için hazırlık döneminden geçer. Her bir evrenin başlangıcında, yapması gereken işlevleri yerine getirebilmek için gerekli olan sinir ve kas olgunluğunu kazanmış olur. Bununla birlikte çevreyle iletişim ve etkileşim içinde olması, gelişiminin artarak devam etmesini sağlar. Mesela; yeni yürümeye başlayan bir çocuğun ilk adımlarını atabilmesi için, öncelikle sinir ve kas gelişiminin yeterli olması gerekir. Ancak, gelişimin devam edebilmesi için, anne babanın yani çevrenin desteğinin olması şarttır. Nitekim düşmemesi için, anne babanın çocuğa destek olması, çocuğun elinden tutup onu yürütmeye çalışması vs. yürümenin başarılmasındaki en önemli çevresel etkenlerdir. Sonuç olarak,

gelişimsel süreçler, hem fiziksel olgunlaşmanın hem de çevre ile etkileşimin neticesinde tamamlanabilmektedir (Çoban, 2006).

Müzikal gelişim süreçleri için de durum farklı değildir. Müzikal gelişim süreçlerinin tamamlanması da belli bir hareketsel, zihinsel ve sosyal olgunlaşmayı gerektirir. Ancak, müzikal gelişimin diğer tip gelişimlere bir üstünlüğü söz konusudur. Müzikal gelişim, fiziksel etkenlerin gelişimine de katkıda bulunur. Yani fiziksel olgunluk müzikal olgunluğu, müzikal olgunluk da fiziksel olgunluğu artırır. Mesela kollardaki sinir ve kasların gelişimi, bir ritme iştirak etme yeteneğini artırırken, ritme iştirak etme yeteneğinin artması da kollardaki kas gücünü geliştirir. Böylece, hem hızlı hem de sağlam bir gelişim süreci geçirilmiş olur( Çoban, 2006).

#### **1.1.1.2.1. Duyusal ve Hareketsel Gelişim Dönemi (0-2 Yaş Arası Müzikal Gelişim)**

Çocuklar, gelişimin bu evresinde hisleri ve hareket aktiviteleri sayesinde çevre hakkında bir şeyler öğrenmeye başlarlar. Mesela yeni doğan çocuk, annesini sesinden, kokusundan ve dokunuşundan tanır. Anneyle yaşanan bu tecrübenin ardından, kavrama, nesnelere ağzına götürme, tekmeleme, emekleme, sürünme ve diğer araştırmacı aktivitelerin yardımıyla yakın çevresini de tanımaya başlar. İşte gelişimin bu aşamasında müzik, çocuğa hareketsel ve duyusal gelişim için önemli fırsatlar sağlar. Mesela dünyaya gelişinin ilk günlerinde, annenin çocuğunu hoş bir ninni ile sallaması, çocuğa hem hareketsel hem de duyusal bir uyarı vermektedir.

Yeni doğan çocuklar aktif dinleyicilerdir. Hatta doğumda işitme tam olarak gelişmediği halde, bir sesi diğerinden ayırt edebilir ve sesin kaynağına yönelebilirler. İki günlük bebekler bile, ritmik uyarılara cevap verebilirler. İki aylık bir bebek, müzik aletlerinden çıkan sese ve şarkılara dikkat kesilebilir. Bebek geliştikçe, müzikle ilgili nesnelere ve seslere karşı verdiği tepkiler daha da gelişir. Üçüncü aydan itibaren, zil, def gibi çalgılara gülümseme ve oynama ile karşılık verebilir (Çoban, 2006 ).

İlk altı aylık dönem içinde, bebek kendisinin bakımını yapan kişinin sesini, çingırağının sesini, ninnileri, şarkıları, manileri ayırt etmeye ve aramaya başlar.

Mesela uyuması için söylenen ninniye her akşam dinlemek ister. Hatta o ninni söylenmeden uyumamaya başlar. Bu tür müzikal etkileşimler, çocukta duyuşal bir uyarı etkisi yaratır. Zamanla ayağına, yatağına veya beşığıne bağlanmış çingirak, zil gibi aletler yardımıyla hoş sesler keşfetmeye hatta çıkartmaya başlar.

6-12 ay döneminden sonra, çocuğun dinleme ve işitme becerileri gelişmeye başlar. Başlangıç olarak, kaba ses veya yumuşak ses gibi müzikal nitelikleri ayırt edebilir hale gelir. Çevredeki seslerin ve müzik aletlerinin tınlarındaki farklılıkları hissetmeye, sesin perdesini ve ritmini tanımaya başlar.

6 aydan sonra, müziğe verilen fiziksel cevaplar daha görünür hale gelir. Çocuk, işittiğı müziğe beden hareketleriyle karşılık vermeye başlar. Bu dönemde bedensel açıdan da geliştiğı için, kol ve bacak hareketleriyle dışarıdan gelen müzikal ritme, kısa süreli de olsa eşzamanlı olarak katılmayı başarabilir. Bilinçsizce yapılan refleksif hareketlerden oturma, yuvarlanma, emekleme ve yürüme gibi bilinçli hareketlere doğru ilerler. Aynı zamanda, nesnelere elle hareket ettirmeyi başarabilir. Çingırağı sallama, yatağındaki zili hareket ettirme gibi yöntemlerle nesnelere müzikal seslere dönüştürme başarısı gösterir. Annesinin dizinde, onun söylediğı şarkıyı dinleyen ve alkışla ona katılan çocuk, dokunma ve hareket yoluyla bu müzikal yaşantının ne olduğunu keşfetmeye başlar (Cross, 1998).

Yürüteç ve tutamaç yardımıyla yeni yeni yürümeye alışan bebek, sesin biçiminin ve genişliğinin farkına varır. Bu dönemde hareket sistemindeki gelişim, sadece kol, bacak ve gövde ile sınırlı kalmaz, sese ait bedensel mekanizmalarda da kendini gösterir. 12-18 aylar arasında ses duyduğunda oynama, 'ba ba ba' ya da 'bu bu bu' gibi anlamlı olmayan sesler çıkartma davranışı görülür. İlk defa çıkarılan bu tür sesler, dil, dudak ve dişlerin kontrolü için önemli bir basamak oluşturur. 19 aylıkken de, konuşma için gerekli olan melodik ve ritmik özellikler görünür hale gelir. Dikkatle izlersek, karyolasında oynayan bebeklerin çok kısa melodik sesler çıkarttıklarını duyabiliriz. Bu sesler, daha iyi ve gelişmiş biçimde konuşabilmek için üretilir (Çoban, 2006).

Hareket sisteminin gelişimi için önemli bir uyarı olan müzik, çocuğun duyarlı olduğı bu yıllarda öğrenme için ideal bir araç haline gelir. Müzik her dönemin

olduğu gibi, bu dönemin de eğlenceli ve doğal bir parçasıdır. Eğlenceli olmasının yanında, hareket gelişimi, sosyal gelişim, iletişim, bilişim ve duyumla ilgili alanlarda da büyük bir etkinliğe sahiptir. Bu meyanda, müzikal aktiviteler, çocuğun mevcut zihinsel gelişim seviyesi ile uyumlu bir şekilde planlanmalıdır. Bu sayede, müzik hem eğlendirici, hem de esnek yani katı kurallara maruz kalmadan eğiten bir tedavi ve rahatlama aracı haline gelir (Çoban, 2006).

#### **1.1.1.2.2. Pre-operasyonel Dönem (2-7 Yaş Arası Müzikal Gelişim)**

Bu dönemde dil ve anlamlandırma yeteneği hızlı bir gelişim gösterir. Çocuk, kelimeleri, çevredeki nesnelere ve olayları tarif etmede kullanabilir hale gelir. 0-2 yaş arası dönemde ise, eylemleri adlandırma fonksiyonu görülür. Mesela, 0-2 yaş döneminde çocuk, yavaş ve hızlı kavramlarını, direkt olarak olayları gözlemlene veya olaylara katılma yoluyla anlar. Bu, bir manada içgüdüsel ve taklide dayalı yaşantıdır ve biz bu durumu çocuğun hareketlerinden anlarız. 2-7 yaş döneminde ise, bu kavramları hızlı ve yavaş olarak nitelendirir. Müzikal aktiviteler arasında, büyük davullar, küçük davullar, yüksek ses, yumuşak müzik gibi müzikal olayları ve nesnelere tanımlamayı öğrenir. Bu da dilin hızlı gelişimi sayesinde olmaktadır (Çoban, 2006).

4-5 yaşına geldiğinde, ses perdelerinin özelliklerini ayırt edebilmeye başlar ve daha gelişmiş bir imitasyon ( taklit ) yeteneğine sahip olur. Bu sayede, müzik parçalarının daha kompleks ve geniş bölümlerine katılabilir. Hatta bazı çocuk şarkılarını baştan sona – taklit etmeksizin – okuyabilir. Hareketli ve sık söylenen şarkılar, masal şarkıları, hayvan taklitleri içeren parçalar, hem iletişimde pratik bir kolaylık sağlamakta, hem de eğlendirici yönleri sayesinde çocuğa zevk vermektedir.

Dil gelişimine ilaveten, bu dönemde sosyal farkındalık da artar. Bu evrenin ilk birkaç yılında, çocuklar çok benmerkezcilerdir. Çevredeki kişilerin ihtiyaç ve görüşlerinin farkında olmazlar. Diğer insanlarla benzer aktivitelere katılabilirler, ancak nadiren iletişime geçerler (Çoban, 2006).

4-5 yaş civarında ise, akranlarıyla iletişim kurmaya ve paylaşımaya girmeye duydıkları istek artar. Hala benmerkezciler olmalarına rağmen, kavramak için

yönlendirilme, bir şeyi ardışık ( sırayla ) bir düzende yapma, başkalarıyla iletişime girme ve müzikal aktiviteler için gerekli sosyal davranışları sergileme isteği duyarlar. ‘Ali Baba’, ‘mini mini bir kuş’ gibi şarkılar, müzikal oyunlar, sosyal becerilerin gelişimi ve pratiği için fırsat sağlar.

Hareket sisteminin gelişmesi, dengenin ve hareket zenginliğinin artmasını kolaylaştırır. 2-4 yaşlarındaki ( yeni yürüyen ) çocuklar, ritmik bir müziğe küçük ve uygun hareketlerle eşlik edebilirler. Tempo yeteneği, daha büyük fiziksel olgunlaşma gerektirir. 3-4 yaşlarında yürüme, koşma ve zıplama yetenekleri gelişen çocukların, müzikal oyunlara katılabilme becerisi de artar. Zamanla da, ‘ üzerinde- altında-aşağı-yukarı’ gibi kavramların farkına varmaya başlarlar.

Direkt hareket gerektiren müzikal oyunlar, çocuklarda yeni yeni gelişmeye başlayan hareket ve yön kavramlarının uygulanmasını kolaylaştırır. Normal gelişen çocuklar, bu evrenin son yıllarında bir ritme alkışla veya hoplama gibi hareketlerle eşlik etmede ustalaşır.

Pre-operasyonel evrenin gelişimiyle beraber, müzik etkili ve eğlenceli bir öğrenme aracı haline gelir. Sosyal iletişim, fiziksel etkinlik ve dil gerektiren müzikal aktiviteler, gelişimin bu evresine has becerilerin uygulanmasını ve ilerletilmesini teşvik eder (Çoban, 2006).

#### **1.1.1.2.3. Konkre Operasyonlar Dönemi ( 7-11 Yaş Arası Müzikal Gelişim)**

Yedi yaş civarı gelişimi normal olan çocuklarda, yeni bir dünyayı tanıma yolu gelişir. Gerçek dünyadaki problemleri zihinsel olarak çözmeye ve sistematik olarak hissedip düşünmeye başlarlar. Bu mantıklı düşünebilme kabiliyeti, çocuğun müzik notalarını öğrenmesini, ritim, ahenk gibi kavramları tanımasını sağlar. Bu dönemde çocuklar, bir ritmi veya melodiyi hafızalarında yaşatabilirler.



2-7 yaş dönemindeki benmerkezcilik, çocuğun topluluk ilişkisini hissetmesine ve önemsemesine yol açar. Evin dışındaki sosyal yaşantılar, onun için çok değerli olaylardır. Müzik grupları (koro, bando gibi ); grup ilişkisi ve iletişimi için fırsat sağlar.

Yedi yaşından itibaren çocuk, temel hareketlerini kazanmış ve geliştirmiş olur. Folklor dansları gibi aktivitelere hazır hale gelir. Çünkü birbirini takip eden hareketleri yapma becerisi gelişmiştir. Folklor dansları gibi nefesli ve telli sazlar da iyi hareket ayarı gerektirir.

Gelişimin somut operasyonlar döneminde olan müzikle tedavi adayları için müzik, gruptaki sosyal etkileşimi ve işbirliğini geliştirme noktasında önemli yer tutar. Müzikal aktiviteler, hareket fonksiyonunun gelişmesine, kişisel başarı ve müzik yeteneğinin ilerlemesine imkân verir (Çoban, 2006).

#### **1.1.1.2.4. Formel Operasyonlar Dönemi (11 Yaş-Ergenlik Arası Müzikal Gelişim)**

Bu gelişim evresinin en önemli özelliği, soyut düşünce kabiliyetinin gelişmesidir. Somut operasyonlar döneminde çocuklar sistematik olarak düşünebilir, zihinsel problemleri çözebilirler. Formel operasyonlar döneminde ise, bireyler kendi varoluş alanlarının dışındaki fikirlerle mücadele etme gücüne kavuşurlar. Mesela, 7-8 yaşındaki bir çocuk, açlık çeken çocukların yüzlerini görerek veya bir öğün aç kalarak, dünyadaki açlık hakkında bir şeyler öğrenebilir (Çoban, 2006).

#### **1.1.1.3. Ergenlerde Müzikal Gelişim**

Ergenlikle beraber soyut düşünme yeteneğini geliştirmiş olan kişiler, daha gelişmiş bir müzikal yaşantı içine girerler. Bazı ergenler korolara, okul bandolarına, müzik aleti çalma (sıklıkla gitar) gibi daha sistemli müzikal etkinliklere katılırlar. Bazı ergenler ise, kendi aralarında müzik grupları oluşturabilirler. Bunlar genellikle bir rock grubu, caz grubu veya pop müzik içerikli gruplar olur. Ancak müzik yapma ve müzik icrasında bulunma müzikal ilişkinin tek yolu değildir. Ergenler müzik videolarını, kliplerini takip etmek, çıkan müzik kasetlerini veya CD' lerini

dinlemek için büyük zaman ayırırlar. Hatta sohbetlerinde bu müzikal materyalden sıklıkla bahsederler. Dinledikleri yeni bir müziği akranlarıyla paylaşmak için can atarlar. Bu paylaşım onlarda büyük bir heyecan, coşku ve haz duygusu uyandırır. Özellikle rock müziği, 13-19 yaşları arasındaki ergenler için bir kültür, bir sembol haline gelmiştir( Çoban, 2006).

#### **1.1.1.4. Yetişkinlerde Müzikal Durum**

İnsanların küçük bir yüzdesi müzikal tecrübelerini daha yüksek bir bilgi seviyesine erişmek için artırır. Müzikal ilişki ve beceri seviyeleri yetişkinden yetişkine büyük oranda değişse de, müzik insanların çoğunluğu için ortak değeri olan bir sanattır. Müzik dinlemek hayata bir güzellik ve hoşnutluk getirir. Bazı yetişkinler, musiki dernekleri, dans toplulukları gibi amatör müzik etkinliklerinde bulunmaktan büyük bir haz, mutluluk ve tatmin duygusu alırlar. Aynı zamanda çocuklarda olduğu gibi, müziğe özel yeteneği olmayan veya özel bir müzik eğitiminden geçmemiş yetişkinler de müzik dinlemekten bir hayli hoşlanırlar. Günümüzde birçok toplumda, müziğin hayatımıza girmesi için, kayıt ekiplerine, kaydedilen müziği dinlemeye ve yıllık konserlere büyük miktarlarda finans aktarımı olmaktadır. Aktif olarak müzik yapmaktan pasif olarak müzik dinlemeye kadar bütün bu etkinlikler, kişisel ifade, zevk ve toplumsal paylaşım hissini teşvik eder ( Çoban, 2006).

#### **1.1.1.5. Yaşlılarda Müzikal Durum**

Geçen yıllarda insanlar, emekli olunca müzikal zevkin azaldığını düşünürlerdi. İleri yaş ve ihtiyarlığın pasiflikle ve ilgisizlikle çok yakından ilişkili olduğu zannedilirdi. Hatta bazı araştırmalarda insanların yaşlanınca, gençlikte ve orta yaşlarda yapılan etkinliklerden el etek çektikleri savunulurdu. Yaşlılıkla ilgilerin kesilmesi teorisine göre, yaşlanınca kişinin müzikal ilgisi azalmaktadır. Ancak yaşlıların müzikal ilgi, beceri, kabiliyet ve tercihleri üzerine yapılan daha esaslı çalışmalarla bunun böyle olmadığı tespit edilmiştir.

Yaşlanma sürecine sıklıkla işitme kaybı eşlik etmektedir. Dahası küçük ses değişikliklerinin ve karmaşık ritimlerin algılanması, ayırt edilebilmesi, 65 yaş ve üstü yaşlılarda iyice zor hale gelmektedir. Ancak, müzikten alınan haz duygusu

hiçbir zaman azalmaz. Hatta sıklıkla, yaşlıların gençliklerinde dinledikleri müzikle çok ilgili olduklarını görürüz. Ayrıca pasif müzik dinleme etkinliği yaşlılarda müzikal etkinliğin tek yolu değildir. Birçok yaşlı, özellikle emeklilik sonrası çalgı çalma veya şarkı söyleme gibi etkinliklere girer. Öyle ki bu etkinlikler sayesinde yaşlıların hayatına canlılık gelir, özgüvenleri artar ve yaşlılığın en büyük düşmanı olan bir işe yaramama duygusundan kurtulur (Çoban, 2006).

Esasen çocukluk çağında başlayan müzikal hobiler, hayatın durgunlaşmaya başladığı yaşlanma döneminin ardından tekrar gündeme gelebilir. Burada müzikal tercih, kişiyi geçmişte aldığı müzik eğitime ve kültürel altyapısına göre belirlenir. Gerek sağlıklı gerekse sağlığını kaybetmiş yaşlılar için müzik, tedavi edici ve rahatlatıcı olarak kullanılmalıdır. Müzik aynı zamanda, yaşlılarda sosyal ilişki ve fiziksel etkinlikler için cesaretlendirici bir etkiye de sahiptir. Toplu dans veya tek başına şarkı söyleme bu konuda örnek etkinliklerdir. Ayrıca müzik hassas duyguların ifade edilmesinde kolaylaştırıcı rol oynar.

Özetle, müzik doğumdan ölüme kadar hayatın içinde var olan, yüce bir sanattır. Müziğin, her yaşta insan tarafından sevilebildiği gerçeği, onu çok esnek bir tedavi edici araç haline getirir.

### **1.1.2. Müziğin Fonksiyonları**

Müzik, günlük hayatımızda çok geniş bir kullanım alanına sahiptir. Radyoda, televizyonda, işyerinde, konserlerde, danslarda, okullarda, spor karşılaşmalarında vs. her yerde dinlenir. İnsanlar milyarlarca lirayı kompakt disk, CD çalar, kasetçalar, kaset, CD, konser bileti, müzik aletleri satın almaya yarırlar. Müzik yaşlı-geç, zengin-fakir, kadın-erkek, hayatın her kesiminden insanı eğlendirir. Müzik, toplumda değişik şekillerde kullanılıyor olsa da bilim adamları bunu sınıflandırmışlardır. Merriam isimli araştırmacı, amaçlarına ve sebeplerine göre müziğin, çoğu kültürde on önemli fonksiyonu olduğunu belirtmiştir:

1. Fiziksel tepki
2. İletişim
3. Duygusal ifade
4. Sembolik tanımlama
5. Sosyal normlara uygunluğu güçlendirme
6. Dini ayinler ve toplumsal geleneklerin geçerli kılınması
7. Kültürün devamlılığının ve sağlamlılığının tesis edilmesi
8. Toplumsal kaynaşmanın tesis edilmesi
9. Estetik zevk
10. Eğlenme

### **1.1.3. Müzik ve Ruh Sağlığı**

Günümüz bilim anlayışı, insana biyopsikososyal açıdan bakmayı öngörmektedir. İnsan birçok yönü olan değerli bir varlıktır ve hiçbir yönü diğerinden ayrı değildir. Nasıl beyin biyokimyası bozuk olan biri sosyal hayatında veya kendi iç dünyasında huzurlu olamazsa, bedenen sağlam olup iç dünyasında karmaşalar yaşayan veya sosyal hayatında sağlıksız iniş çıkışlar bulunan kişiler de mutlu olamamaktadır. Dolayısıyla insanın mutlak huzuru ve mutluluğu “homeostazis” dediğimiz sistemler arasındaki denge durumunun oluşmasıyla sağlanmaktadır. Bu perspektiften baktığımızda psikiyatrik hastalıkları hem biyolojik, hem psikolojik, hem de sosyal hastalıklar olarak düşünmeli ve tedavinin ancak bu üç sistemin uyumlu ve dengeli olmasıyla anlamlı olacağını bilmeliyiz. Ancak bu sayede uygun tedavi yaklaşımlarını bulabilir ve sunabiliriz.

20. yüzyılın sonları, ilaç tedavisindeki büyük gelişmelerin yanında psikoterapilerin de geliştirildiği bir dönem olmuştur. Bilişsel, davranışçı, destekleyici, dinamik psikoterapiler daha etkin hale gelmiş ve tedavide daha sık kullanılmaya başlanmıştır. İlaç tedavisine ilaveten psikoterapilerin uygulanması tedavideki başarı oranlarını daha da arttırmıştır (Örter, 2005).

Son 50-60 yıl içinde bu tedavi anlayışının geçerli olmaya başlaması psikiyatri dünyasında yeni arayışları gündeme getirmiştir. İlk olarak II. Dünya Savaşından yaralı çıkmış askerlerin kaldığı hastanelerde, müzik kullanımının başlaması sonrasında bu uzmanlık dalının farkına varılmış ve 1960'lı yıllarda sayısı çok az olan müzikle tedavi uzmanlarının artırılması ve kapsayıcı tedavi anlayışına uygun bir eğitim almaları için çalışmalar başlatılmıştır.

Müzikle tedavinin tanımı konusundaki tartışma bilim dünyasında uzun süre devam etmiştir. Bazı çevreler müzikle tedaviyi “alternatif” bir tedavi yöntemi olarak, bazıları da sadece “rehabilitasyon” yöntemi olarak kabul etmiştir. 1980 yılında Amerikan Müzik Terapi Birliği, müzikle tedaviyi şöyle tarif etmiştir: “ Zihin ve fizik sağlığının kazanılması, sürdürülmesi ve düzeltilmesi için tedavi edici hedeflere ulaşmada kullanılan, müzikle tedavi uzmanlarınca yönlendirilen tedavi edici bir ortamda, davranışlarda arzu edilen değişikliklerin elde edilmesi için müziğin sistemli bir şekilde kullanılmasıdır. Bu değişiklikler, kişinin kendisini ve kendisiyle ilgili dünyayı anlamasını sağlayan, böylelikle kişi ile toplum arasında bir denge oluşturmayı başaran değişikliklerdir. Tedavi edici ekibin bir üyesi olarak müzikle tedavi uzmanı, özgül müzik aktivitelerinin planlanması ve uygulamasından önce, genel tedavi hedeflerinin yansımalarına ve kişisel problemlerin analizine katılır. Periyodik değerlendirmeler, uygulanan işlemlerin etkinliğinin saptanmasına yardımcı olur.”

En son 1997 yılında “İhtiyaç duyulan bireylerin fiziksel, psikolojik, sosyal ve zihinsel ihtiyaçlarını karşılamada müziği ve müzik aktivitelerini kullanan bir uzmanlık dalıdır” tanımı yapılarak müzikle tedavinin alternatif tedavi yöntemi olmadığı; geleneksel tıbbı uygun, kendine has kuralları olan, bilimsel bir tedavi yöntemi olduğu tescil edilmiştir.

#### **1.1.4. Müzik İlgisi**

Müzik ilgisinin kelime anlamı, müzik aleti çalma, müzik dinleme, beste yapma gibi davranışlarla kendini gösteren durum olarak belirtilmektedir. Müzik ilgisinin psikolojik anlamı ise, bireyin müziğe yönelik duygu, düşünce ve yargılarının bütünü olarak tanımlanmıştır.

Duygu, dış ya da iç çevreden gelen etkilerin, bireyde haz ya da elem türünden izlenimler yaratmasıdır. Yaşam içerisinde birey çevresindeki nesne, olgu, olay ve insanlar hakkında çeşitli duygu, yargı ve inançlar geliştirir. Sevmek, sevmemek, kızmak, korkmak, sıkıcı bulmak bu duygu ve yargılara örnek olarak gösterilebilir. Müzikte bireyin günlük yaşamında iç içe olduğu olgulardan bir tanesidir. Müziğe karşı duyulan sevgi, ilgi ve farklı müzik türleri arasında yapılan seçimler, bu duygu, düşünce ve yargıların etkisiyle, günlük yaşamda müziğe yönelik olarak oluşan tutumlardır.

Kişi herhangi bir baskı altında kalmadan ya da kendisine ödül veya vaat verilmediği halde, bir takım faaliyetlerde bulunup doyum sağlıyorsa, bu kişinin söz konusu faaliyete karşı ilgisi olduğu söylenebilir.

Son zamanlarda psikoloji dünyasında, bireylerin gözlenen davranışlarına karşı gösterilen ilgisizlik üzerine birçok eleştiri gündeme gelmiştir. Funder'a göre kişilik yapılarına ilişkin bunca zengin bilgiye rağmen, kişilik ile davranışlar arasındaki ilişkiyi belirleyen etmenler, çok güçlü temeller üzerine oturmamaktadır. Funder'a göre araştırmacılar, gerçek hayattaki gözlenen davranışları kapsayacak şekilde çalışmalarını sürdürürlerse, kişilik yapılarına ilişkin daha geniş bilgi sağlanacaktır.

#### **1.1.5. Müzik Tercihi**

Pek çok dinleyici belli müzik türleriyle sıkı bir özdeşleşme yaşar ve bu türe olan bağlılıklarını farklı sosyal ortamlarda da gösterirler. Christenson ve Peterson (1988) genç dinleyicilerin en az 25 ayrı müzik türüne ilişkin kategoriye ayırmadığını ve müzik türleri konusunda güçlü kişisel tercihlere sahip olduklarını saptamıştır.

Rozin (2001), psikologların gözlerini büyük sosyal fenomenlere açık tutmaları ve üzerinde çalıştıkları konuları sosyal akışın içinde değerlendirmeleri gerektiğini söylemiştir. Ona göre, araştırmacı psikologların yaptıkları çalışmalarda, günlük yaşamda gözlenen davranışlar göz ardı edilmektedir. Ancak, bu davranışlar son derece önemlidir ve bilimsel araştırma yapmaya değecek bir unsurdur (Peter J. Rentfrow). Bu unsurlardan biri olan müzik, güçlü sosyal bir olaydır. Bireylerin buldukları sosyal aktivitelerin merkezinde yer almaktadır. Örneğin, bir parti ya da evlilik töreni müzik olmadan düşünülemez. Müzik aynı zamanda sosyal boyutu aşan birçok ihtiyacı da karşılamaktadır. İnsanlar, taşıdıkları özellik ve görüşleri desteklemeye ve güçlendirmeye çalışırlar ve kendilerine uygun görerek seçmiş oldukları müzik, bu ihtiyaca bir şekilde hizmet etmektedir. Buna karşılık bazen de, insanlar içinde buldukları ruh halini değiştirecek müzik türlerini arama ihtiyacı duyarlar. Yine seçtikleri müzik türü bu ihtiyaçlarını tatmin edebilmektedir.

#### **1.1.5.1. Müzik Tercihini Etkileyen Faktörler**

Müzik tercihinin kişilere göre farklılaşmasının sebepleri arasında; cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey, müzik eğitimi, sosyal öğrenme, model alma, müzik yeteneği, kişilik özellikleri ve bunun gibi faktörler olabilir. Bu çalışmada müzik ilgisini etkileyen kişilik özellikleri bağımsız değişken olarak ele alınmıştır. Kişilik, bir kişiyi diğerlerinden farklı kılan düşünce, duyu ve davranış özelliklerinin tümüne verilen addır. Bu ayırt edici özelliklerin içinde alışkanlıklar, algılamalar, davranış biçimleri, olaylara ve çevreye bakış açıları yer almaktadır.

#### **1.1.6. Ergenler ve Müzik**

Çok küçük çocuklar bile kitle iletişim araçlarından duyup dinledikleri müzikle, büyüklerinkinden büyük ölçüde farklılaşan özel bir ilişki geliştirirler ( Christenson, DeBenedittis ve Lindloff, 1985 ). Müzik dinleyicisinin kişisel gündemleri, sözlükleri, dil kalıpları, etkileşim tarzları ergenlik döneminde karakteristik bir biçim almaya başlar. Tüm kültürlerde çocukların müzikle özel bir ilişki kurduğu gözlenmektedir.

Ergenlik dönemi, pek çokları için stresli bir dönemdir. Ergenlik çağındaki gençler, ev ya da okul ortamlarının sınırları içinde bulamadıkları heyecanlı ve özgür alanlar yaratmaya çabalarlar. Ergenler genellikle aileleriyle daha az zaman geçirmeye başlarlar, akran gruplarıyla daha çok etkileşim içinde bulunurlar, günlük işlerinde daha büyük bir hareketlilik gösterirler ve kitle iletişim araçlarıyla ilgili alışkanlıklarını değiştirirler.

Televizyon izlemekle geçirilen zaman bu dönemde azalırken, işitsel kitle iletişim araçlarını dinleme ya da izleme eylemleri artar (Comstock, Chaffe, Katzman ve Roberts, 1978). Aileler genellikle bu fırtınalı dönemi okul ortamındaki uyum süreçleriyle atlattıklarını beklerler. Ancak okul aynı zamanda arkadaşlıkların kurulduğu ve akran gruplarının oluşturulduğu bir yerdir ve bu özelliğiyle çocuk için daha etkindir. Keith Roe'nun gerçekleştirdiği araştırma, gençlerin kitle iletişim araçlarına yönelik alışkanlıklarının ve çeşitli müzik türlerine ilişkin tercihlerin büyük ölçüde okul etkileşimleriyle ilişkili olduğunu göstermektedir. Roe'ya göre, "okul ortamı öğrencilerin belli akran gruplarına ve alt kültürlere yönelmesini sağlar ki bu olgu, özellikle popüler müzik de dâhil olmak üzere sosyal açıdan alınan doyumları bire bir etkiler".

Genel olarak ergenler müziği her seviyedeki otoriteye karşı çıkmak, kişiliklerini ortaya koymak, akran ilişkileri ve duygusal bağlar geliştirmek ve bağımsızlıklarını ilan etmek için kullanırlar.



## 1.2. KİŞİLİK

Psikologlar uzun bir süre kişiliğin ne olduğu konusunda uzlaşmamışlardır. Birçok tanım önerilmekle birlikte hiç biri tam olarak kabul görmemiştir. İnsanların neden kişilik sözcüğünü kullandıklarını belirlemek, ne olduğunu anlamaya ve tanımlamaya yardımcı olacaktır.

Kişilik sözcüğünün kullanılmasının bir nedeni, kişilikteki tutarlılık ve sürekliliğin ortaya konulmak istenmesidir. Kişilikteki sürekliliği zaman içinde görebiliriz. Bunun yanında sürekliliği birbirinden oldukça farklı durumlarda da görebiliriz. Kişi çeşitli zamanlarda ve çeşitli durumlarda aynı biçimde hareket etmektedir. Kişilik sözcüğü kişideki tutarlılık ve sürekliliği ifade etmektedir. Kişilik sözcüğünün kullanılmasındaki ikinci neden, kişi ne yaparsa yapsın, bunun içten kaynaklandığı anlamı taşımasıdır. Bu görüşe felsefi ve kuramsal karşı çıkışlar olmakla birlikte kişilik terimi, kişinin hareketlerini etkileyen, kişinin içinden gelen bir kuvvetin bulunduğu anlamını taşır. Kişilik kavramının kullanılmasındaki bu iki neden, kişinin davranışını hatta kendi davranışımızı yordamada ve anlamada birlikte kullanılır. Davranışı yordama psikologlar için önemli olduğu kadar, diğer insanlar içinde önemlidir. Kişinin bir durum karşısındaki öngörülleri, karşısındaki kişinin kişiliği hakkındaki bilgisine dayanır ( Morris, 2003).

Kişilik teriminin kullanılmasındaki bir diğer neden, bazı belirgin özelliklerin kişinin nasıl bir insan olduğunu ortaya çıkarabilmesidir. Bir kişinin dışadönük bir kişilik olduğunu söylemek, dışadönüklük niteliğinin öne çıkmış bir özellik olduğunu ifade eder. Bir kişi tanımlanmak istenildiğinde, ilk önce akla gelen nitelikler o kişi için temel ve önemli niteliklerdir. Nitelik ne kadar temelse, kişinin davranışlarını yordamada ve onu diğerlerinden ayırt etmede o kadar faydalı olur. Bir kişide öne çıkan özellikler kişilik kavramı ile ilgilidir (Morris, 2003).

Böylece kişilik sözcüğü, tutarlılığı veya sürekliliği, içsel kaynaklı oluşu ve kişisel farklılığı ifade eder.

### **1.2.1. Kişiliğin Tanımı**

Genel bir tanımlamayla kişilik; bireyin kendine özgü, değişik durumlarda ve zaman içinde kalıcı olan duygu, düşünce ve davranış örüntüsüdür.

Gordon Allport'un tanımını alırsak, kişilik, kişinin karakteristik davranış örüntülerini, düşüncelerini ve duygularını yaratan psikofizyolojik bir sistemin, kişinin içinde dinamik bir örgütlenmesidir ( Morris, 2003).

Allport'un tanımındaki önemli özellikleri özetlersek:

1. Kişilik parçaların toplamı değildir.
2. Kişilik durağan değildir, aktiftir, belirli süreçleri vardır.
3. Kişilikte nedensel bir kuvvet vardır, kişinin dünya ile ilişkilerini belirler.
4. Kişilik tekrarlar, tutarlılıklar gibi örüntülerle ortaya çıkar.
5. Kişilik davranışlar, düşünceler ve duygularla ortaya konur.

### **1.2.2. Kişiliğin Belirleyicileri**

Kişiliğin belirleyicileri genetik ve çevre olmak üzere ikili düşünülür. Bu ayrım uzun yıllar tartışma konusu olmuştur ve tartışma konusu olmayı sürdürmektedir. Genetik-çevre karşıtlığında genetik, genlerin kişiliği belirlemesinin üzerinde dururken, diğeri çevrenin önemini vurgular.

#### **1.2.2.1. Genetik Belirleyiciler**

Genetik faktörler kişiliğin belirlenmesinde temel bir rol oynar. Tarihsel açıdan birçok psikolog kişiliğin şekillenmesinde çevresel ve genetik faktörlerin her ikisinin de önemini vurgulamakla birlikte, yeni kuramcılar bu faktörlerin öneminin kişilik özelliğine göre farklılık gösterdiğini belirtmişlerdir. Genetik faktörler genellikle zekâ ve mizaç gibi karakteristiklerde daha önemli, değerler, idealler ve inançlarda daha az önemlidir. Mizaçla ilgili bireysel farklılıkların iyi bir örneği hareket düzeyi ve korkaklıktır. Bazı bebekler diğerlerine göre daha hareketli ve daha az korkaktır.

Böyle farklılıklar yetişkinlikte devam edebilir, bazı bireyler daha girişken davranırken, diğerleri kitap okumayı veya uyuklamayı tercih edebilir. Bazı bireyler korkusuzca davranırken, diğerleri korkak ve tedbirli olabilirler. Bu farklılıklar erken ortaya çıkar, uzun süreli olur ve bireyin öğrenme tarihçesinden oldukça bağımsız olabilir. Böylece bu farklılıkların genetik ve kalıtsal karakteristiklerle bağlantılı olduğu sonucuna varılabilir (Morris, 2003).

Kişilik psikologları genetik belirleyiciler arasından evrimsel kalıtımımızın önemini vurgulamaktadır. Birçok davranış örüntüsü evrimsel kalıtımımıza kadar izlenebilir ve türlerin diğer üyeleriyle ortak olan genlerle ilişkilendirilebilir.

Evrimsel kişilik psikologları, insanların birbirleriyle ilişkilerinde ortak sosyal örüntülere sahip olduklarını ileri sürerler. Örneğin, dişi veya erkekte kabul gören karakteristiklerin, ebeveyn rollerindeki, sosyal ilişkilerdeki ve temel duygulardaki dişi-erkek farklılıklarının, genlerde saklanan bilginin evrimsel kalıtımla ortaya çıktığı kabul edilir. Bu psikologlar kızgınlık, üzüntü, neşe, korku gibi duyguların genlerimizde kodlanmış bilgi ile bağlantılı olarak doğuştan geldiğini vurgularlar.

Kısaca genetik faktörler insanları birbirine benzer hale getirmede rol oynadığı gibi farklı kılmada da rol oynar

### **1.2.2.2. Çevresel Belirleyiciler**

Genetik belirleyicilerde olduğu gibi çevresel belirleyiciler birbirimize benzer olmamızı etkilediği gibi bizleri benzersiz kılan deneyimlerden oluşur. Çevre bir kişinin ya da kişiler topluluğunun kendisine fiili ya da potansiyel olarak cevap verdiği tüm harici kaynaklar ve faktörleri içermektedir. Bir çevre, fiziksel, toplumsal ve kültürel öğelere ayrılabilir. Kişiliğin çevresel belirleyicilerini aşağıdaki gibi inceleyebiliriz.

#### **1.2.2.2.1. Kültür**

Her kültürün kurumlaşmış, ğrenilmış davranış örüntüleri, ritüelleri ve inançları olduğundan, bir kültürün üyelerinin çoğunun belirli kişilik karakteristikleri ortak olacaktır.

Kültürel etkilerle; varlığımızın her alanında gereksinimlerimizi nasıl tanımladığımız ve hangi yollarla doyurduğumuz, duygusal deneyimlerimiz ve hissettiklerimizi nasıl ifade ettiğimiz, diğerleri ve kendimizle ilişkilerimiz, neleri neşeli veya üzüntülü bulduğumuz, yaşam ve ölümle nasıl başa çıktığımız ve neleri sağlıklı ve hastalıklı bulduğumuz görülmektedir.

#### **1.2.2.2.2. Sosyal Sınıf**

Nasıl belirli bir kültüre üyelik belirli davranış örüntülerin gelişmesine yol aıyorsa diğer davranış örüntüleri de bir sosyal sınıfa üyelik ile ortaya çıkar. Sosyal grup, alt veya üst sınıf, çalışan sınıf veya profesyonellik önemlidir. Sosyal sınıf faktörleri bireylerin statülerini, rollerini, görevlerini ve farklılıklarını belirler. Bu faktörler bireylerin kendilerini nasıl gördüklerini, diğer sosyal sınıfların üyelerini nasıl algıladıklarını aynı zamanda nasıl para kazanıp harcadıklarını etkiler. Kültürel faktörler gibi sosyal sınıf faktörleri, insanların durumlarını nasıl tanımladıklarını ve bunlara nasıl tepkide bulduklarını etkiler( Morris, 2003).

#### **1.2.2.2.3. Aile**

Çevresel faktörlerin en önemlilerinden biri ailedir. Ebeveynler, sıcak ve sevecen veya düşmanca ve reddedici, aşırı koruyucu ve sahiplenici veya çocuklarının özgürlük ve otonomi gereksinimlerinin farkında olabilirler. Ebeveyn davranış örüntüleri çocuğun kişilik gelişimini farklı şekillerde etkiler. Ebeveynler çocuklarının davranışını en az üç önemli yolla etkilerler:

1. Kendi davranışlarıyla çocuklarında belirli davranışları ortaya çıkaran durumlar yaratırlar (rneğin, engelleme saldırganlığa yol açar).
2. Özdeşim için rol modelleri oluştururlar.

### 3. Davranışları seçici olarak ödüllendirirler.

Burada ortaya çıkan soru; aynı ailenin çocuklarının neden çok farklı olduğudur. Bu sorunun cevabı sadece yapısal farklılıklarda değildir, aynı zamanda aynı ailenin çocuklarının deneyimlerinin farklı olmasında ve aile dışında farklı deneyimlerinin olmasındandır.

Aynı ailede büyüyen çocuklar için çevre aynı değildir. Bunun dışında bazı davranışsal genetikçiler, aile çevresinin kişilik üzerindeki etkisinin sınırlı olduğunu ileri sürmektedirler. Bu görüşe göre, genlerin kişilik üzerindeki etkisi aile deneyimlerinden daha fazladır (hem doğrudan genetik etkiler yoluyla hem de genetik farklılıkların bireyleri aynı çevreye farklı davranmaya yöneltmesi açısından). Örneğin, mizaç açısından saldırgan çocuklar farklı çevreler seçebilirler ve aynı çevresel olaylara mizaç açısından pasif çocuklardan farklı davranım gösterebilirler (Morris, 2003).

Bu görüşlerin karşısındaki psikologlar ise, kardeşler arasındaki benzerlik ve farklılıkların oluşmasında aile deneyimlerinin önemini vurgularlar. Sonuç olarak, kişilik karakteristiklerinin oluşmasında genlerin ve çevrenin nasıl bir etkileşimde buldukları hakkında daha fazla bilgiye gereksinimimiz olduğu söylenebilir.

#### **1.2.2.2.4. Akran İlişkileri**

Çocuklar ev çevresinde birçok şey öğrenirler fakat bunlar akran gruplarının etkisiyle silinir. Böylece akran grubu, yeni davranış kurallarının kabul edilmesi yoluyla bireyi sosyalleştirir ve kişilik gelişiminde uzun süre etkili olacak deneyimler sağlar. Bu görüşe göre, ebeveyn bağları ilk gelişim için önemlidir fakat daha sonraki daha kalıcı kişilik gelişimi için önemli olan akran ilişkileridir.

### **1.2.3. Kişilik Kuramları**

Kuram, birtakım olguları veya olgusal ilişkileri açıklayan kavramsal bir sistemdir, bir grup olayla ilgili genel bir ilke veya ilkeler bütünüdür. Kuram çok özel olaylarla ilgili olabileceği gibi daha geniş kapsamlı da olabilir. Psikolojideki bazı kuramlar tek bir sinir hücresinin içindeki süreçlerle ilgili olabileceği gibi, karmaşık davranışlarla da ilişkili olabilir. Bazı kuramlar ise kişinin tüm davranışlarını açıklamaya çalışan kişilik ile ilgilidir ( Karasar, 2003).

#### **1.2.3.1. Psikodinamik Kuramlar**

Psikodinamik kişilik kuramları, davranışı bireyin içindeki psikolojik dinamiklerin bir sonucu olarak kabul eder. Bu dinamikler genellikle bilinçdışı süreçlerdir.

#### **1.2.3.2. Sigmund Freud**

Psikanalizin kurucusu olan Freud'a göre, kişiliğimizin temeli bilinçdışı dinamiklerde yatar. Bu dinamikler normalde farkında olmadığımız duygu, düşünce ve fikirlerden oluşmuştur. Freud, insanın davranışını belirleyen birincil bilinçdışı dürtüler olarak cinsellik ve saldırganlığı belirtmektedir. Bu içgüdüler, idi harekete geçirmektedir. İd, Freud'un belirlediği üç kişilik yapısından biridir. Doğuştan varolan id, haz ilkesine göre, yani acıdan kaçınıp haz arama ilkesine göre çalışmaktadır. İdin gerçek dünyayla bağlantısı olmadığından içgüdüleri doyurmanın iki yolu vardır.

Bunlardan ilki, hoş olmayan duyumları anında ortadan kaldıran tepkisel davranışlardır. İkinci yol ise, rahatsız edici duyumlardan kurtulmak için insanın arzu gerçekleştirme yoluyla istediği şeyi zihninde canlandırmasıdır.

Ego, idin gerçekle olan bağlantısını oluşturur; akıl yürütmenin ve bilinçdışı düşünmenin tümünü kontrol eder. Ego gerçeklik ilkesine göre çalışır; akıl yürütme yoluyla ego, idin isteklerini doyurmayı gerçek dünyada daha güvenli ve etkili bir yol buluncaya kadar etkiler.

Sadece id ve egodan oluşan bir kişilik çok bencil olup, sosyal yaşamda varolamaz. Freud'un ileri sürdüğü üçüncü kişilik yapısı olan süperego, kişinin ahlak bekçisi ya da vicdanı olarak işler ve kişinin toplum içinde varolmasını kolaylaştırır. Aynı zamanda egonun davranışlarını bir ideal ile karşılaştırmasını sağlar (Morris,2003).

### **1.2.3.3. Carl Jung**

Jung, bilinçdışını egonun güç kaynağı olarak görmektedir. Bilinçdışı, kişisel ve ortak bilinçdışı olarak ikiye ayrılır. Kişisel bilinçdışı kişinin gelişmemiş fikirlerini, bastırılmış düşünce ve yaşantılarını içerir. Ortak bilinçdışı ise, bir kuşaktan diğer kuşağa aktarılan davranış örüntüleri ve anıları kapsar. Yüzyıllar boyunca, insan düşüncesi arketip adı verilen belirli düşünce biçimleri geliştirmiştir. Bu arketipler, zihinsel imgeleri veya temsili mitolojik biçimleri oluşturur. Jung'un tanımladığı pek çok arketipten biri olan persona kişiliğin şekillenmesinde önemli bir rol oynar. Persona, kişiliğimizin diğer insanlar tarafından görülen kısmıdır; diğer insanların karşısına çıkmak için taktığımız maskedir.

Diğer iki önemli arketip ise, anima ve animustur. Anima, erkekteki kadınsı özelliklerin, animus ise, kadındaki erkeksi özelliklerin ifadesidir.

Jung, aynı zamanda, insanların dış dünyayla bağlantı kurarken aşağıdaki tutumlardan birini sergilediklerine inanır: Dışadönükler diğer insanlarla ve dış dünyayla ilgilenirken, içedönükler daha çok kendi dünyalarıyla uğraşırlar (Morris, 2003).

### **1.2.3.4. Alfred Adler**

Adler insanların doğuştan olumlu olduklarına ve sosyal ve kişisel olarak daima daha mükemmel ulaşmak için çabaladıklarına inanır. Önce kuramında kişilerin kendi fiziksel zayıflıklarını ödünlemek için çalıştıklarını ileri sürmüştü, daha sonra ise aşağılık duygularının önemini vurgulamıştır. Kişiler yaşadıkları yetersizlik duygularıyla tamamen hareket edemez hale geldikleri zaman aşağılık kompleksi yaşadıkları söylenebilir. Daha da sonra Adler, kişinin hem kendi özel yaşamında hem de toplumda üstünlük ve mükemmellik için çabalamasının kişilik gelişiminde

çok önemli bir rol oynadığı sonucuna varmıştır. Bu kişisel ve sosyal mükemmellik için çabalama süreci içindeki kişi, yaşam tarzı haline gelecek olan bir dizi anlam ve inançlar bütünü oluşturmaktadır (Morris, 2003).

#### **1.2.3.5. Karen Horney**

Horney'e göre kişinin algılanan veya gerçek tehditlere tepkisi olan kaygı, cinsel dürtü veya libidodan daha güçlü bir dürtüdür. Kişilerin duygusal sorunlarıyla başa çıkmak için kullandıkları yollar veya nevrotik eğilimler vardır. Bu eğilimler, boyun eğici, saldırgan ve kopuk kişilik tipleri olarak ortaya çıkar. Kadın e erkek özelliklerinin biyolojik kökenli olduğu iddialarını da sorgulayan Horney, kadınları erkeklerden ayıran kişilik özelliklerinin kültür tarafından belirlendiğini öne sürmüştür (Morris, 2003).

#### **1.2.3.6. Eric Erikson**

Erikson'a göre, anababa-çocuk ilişkisi kişilik gelişimini etkilemektedir. Bu etkileşimin niteliğine göre, çocuk kendini ya yeterli ve değerli bir kişi olarak görür ve sağlam bir kimlik duygusu geliştirir ya da kendini yetersiz ve değersiz olarak görüp, sağlam bir kimlik duygusu geliştiremez. Erikson kişilik gelişiminin yaşam boyu sürdüğüne inanmaktadır. Kuramında bu gelişimi sekiz basamak olarak belirlemekte ve her basamaktaki başarının bir önceki basamaktaki gelişim ve uyumun tanımlanmasına bağlı olduğunu öne sürmektedir.

Bu sekiz gelişim basamağını; temel güvene karşı güvensizlik, özerkliğe karşı utanç ve kuşku, girişimciliğe karşı suçluluk, çalışma ve başarılı olmaya karşı aşağılık duygusu, kimlik karmaşası, yakınlaşmaya karşı yalıtılmışlık, üretkenliğe karşı durgunluk ve benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluk olarak adlandırmıştır. Erikson'un kuramının çok az bir kısmı araştırma yoluyla doğrulanmış olmasına rağmen, bazı araştırmacılar, yakın ilişkilerin kurulması için olumlu bir benlik duygusunun önemli olduğuna işaret etmektedirler.



### **1.2.3.7. Nesne İlişkileri Kurumaları**

D.W. Winnicott, Melanie Klein ve W. R. D. Fairbairn'ın çalışmalarıyla başlayan nesne ilişkileri kuramına göre önemli olan, çocukların birincil nesne ya da onlara temel bakım sağlayan kişi ile olan ilişkilerinden geribildirim almalarıdır. Bu geribildirim çocuğun kişiliğinin oluşmasında temel bir rol oynamaktadır.

### **1.2.3.8. Hümanist Kişilik Kuramları**

İnsancıl kişilik kuramlarının temelini, Adler'in kişinin en iyiye ulaşmak için sürekli çabaladığı yönündeki görüşü oluşturmaktadır.

#### **1.2.3.8.1. Carl Rogeres**

Rogers, insanların kişiliklerini hep olumlu hedefler doğrultusunda geliştirdiklerini öne sürmektedir. Her canlı doğuştan belli bir potansiyel getirir ve bütün canlılar olabileceklerinin en iyisi olabilme için uğraşırlar. Bu en iyiye ulaşmak için varolan biyolojik dürtüye gerçekleştirme eğilimi adı verilir. Biyolojik olarak potansiyelimizin en iyisine ulaşmanın yanı sıra bilinçli olarak da kişiliğimizi en üst düzeyde geliştirmeye çalışırız; Rogers buna kendini gerçekleştirme eğilimi adını vermektedir. Tüm yönleriyle işlevsel bir insan, doğuştan getirdikleriyle benlik kavramı birbirine uyuşan insandır.

Bu tür kişiler, genellikle koşulsuz olumlu kabul ile yetiştirilmiş, davranış, tutum ve duyguları ne olursa olsun diğer insanlar tarafından değer verilmiş kişilerdir. Koşullu olumlu kabul görek yetiştirilen, anababa ve diğer insanlar tarafından sadece kişiliklerinin bazı yönleriyle kabul edilip değer verilen kişiler, tam işlevsel olmayan bir yaşam sürerler. Bu kişiler, insanların onları gördüğü biçime uygun bir kişilik geliştirmek için doğuştan getirdikleri yeteneklerinden vazgeçme eğilim gösterirler; kolayca tehdit edilmiş ve kaygılı hissederler ve yaptıklarından doyum almazlar (Morris,2003).

### **1.2.3.9. Ayırıcı Özellik Kuramları**

Bu kuramlar, sadece birkaç kişilik tipi olduğu varsayımını kabul etmezler. Onun yerine, her kişinin davranışlarından çıkarılabilecek temel kişilik özelliklerinin özel bir bileşiminden oluşan, bir benzeri olmayan, özgün ve farklı bir kişilik yapısı olduğunda ısrar ederler.

Psikologlar, farklı kişilik özelliklerinin sayısı konusunda anlaşamazlar. Gordon Allport, kişilik özelliklerini tanımlayan birkaç bin sözcük belirlemiş ve bu özellikleri belirli bir hiyerarşik düzen içinde sunmuştur. Faktör analizi denilen yöntemi geliştiren Raymond Cattell ise, on altı temel kişilik özelliği belirlemiştir. Son çalışmalar ise, aşağıdaki beş genel kişilik özelliğinin varlığına işaret etmektedir: Dışadönüklük, uyumluluk, özdisiplin, duygusal dengelilik ve kültür( Morris, 2003).

### **1.2.3.10. Bilişsel – Sosyal Öğrenme Kuramları**

Bu kuramcılar davranışı bilişler, öğrenme ve geçmiş yaşantılar ile yakın çevrenin etkileşiminin bir ürünü olarak kabul etmektedirler. Albert Bandura'ya göre, kişinin bir durumu değerlendirmesinde beklentiler önemli bir rol oynamakta ve bu değerlendirme davranışı etkilemektedir. Kontrol odağı en önemli beklentidir. İç kontrol odaklı kişiler davranışları yoluyla kendi kaderlerini belirleyeceklerine inanırken, dış kontrol odaklı kişiler kaderlerinin şansın ve diğer insanların belirlediğine inanırlar.

Beklentiler kişinin kendi davranışlarını değerlendirmek için performans standartları geliştirmelerine ve bu standartlara göre davranmalarına yol açmaktadır. Bandura, kendi içsel performans standartlarını karşılayabilen kişilerin özyeterlik düzeylerinin yüksek olduğunu belirtmektedir ( Morris, 2003).

Bandura'ya göre davranış, karşılıklı belirleyicilik tarafından yönlendirilmektedir. Bu süreçte, kişilik değişkenleri ve durumsal değişkenler ile gerçek davranışlar sürekli etkileşim halindedirler. Kişilik, kişisel standartlar, durumlar ve gerçek davranışların

etkileşiminden oluşmaktadır. Bandura ve Mischel, insanların davranışlarını kontrol etmek için beklenti ve değerlerini içsel olarak düzenlediklerine inanmaktadırlar.

#### **1.2.4. Kişiliğin Değerlendirilmesi**

Kişilik ölçümünde, dokunulmayan ve görülmeyen bir şey ölçülmeye çalışılmaktadır. Ayrıca iyi bir kişilik testi geçerli ve güvenilir olmalıdır. Böyle bir test güvenilir ve tutarlı sonuçlar verir ve ölçtüğünü iddia ettiği şeyi ölçer. Fakat kişiliğin ölçümünde karşılaşılan bazı özel sorunlar vardır.

Kişilik, tipik davranışı yani insanların çevrelerine nasıl tepkide bulduklarını yansıtır. Bu yüzden, kişiliği değerlendirirken kişinin en iyi davranışı çok önemli değildir. Önemli olan kişinin tipik davranışdır, normal koşullarda o kişinin nasıl davrandığıdır. Bunun yanı sıra yorgunluk, test vereni etkileme isteği ve değerlendirilme kaygısı gibi faktörler de kişilik ölçümü sırasında kişinin davranışını etkileyebilir ve ölçme sürecini karmaşıklaştırır (Öner, 2001).

### **1.3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR**

Bu bölümde, müzik tercihi ile kişilik eğilimleri, tutumlar ve davranışlar arasındaki ilişkiyi inceleyen bazı araştırmalardan bahsedilecektir.

Müzik psikolojisi literatürüne bakıldığında, ülkemizde bu konuyla ilgili olan tek çalışmada, Güner (1995), ergenlerin dinledikleri müzik türünün depresyon ve saldırganlık düzeylerine etkisini incelemiştir. Araştırmada kullanılan müzik türleri arabesk müzik, heavy metal müzik ve klasik batı müziğidir. Araştırmanın sonucunda, arabesk müzik dinleyen ergenlerin depresyon düzeylerinin, diğer türleri dinleyenlere göre daha yüksek olduğu; ayrıca, heavy metal dinleyen ergenlerin saldırganlık düzeylerinin, diğer müzik türlerini dinleyen ergenlere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Müzik ve psikoloji alanıyla ilgili yurtdışı literatüre bakıldığında ise yeterli sayıda araştırma yapıldığını görmek mümkündür. Bu araştırmaların bir kısmı aşağıda anlatılmıştır.

Took ve Weiss (1994) yaptıkları çalışmada heavy metal ve rap müzik ile ergenlerin psikososyal uyumsuzlukları (turmoil) arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Heavy metal ve rap müziği tercih eden ergenler diğer farklı müzik türlerini tercih eden ergenlerle karşılaştırıldıklarında, okul notlarının daha düşük olduğu, okul problemlerinin olduğu, ayrıca, cinsel eylemlerde bulunma, uyuşturucu ve alkol kullanımı gibi davranışların ve tutuklanmanın daha sık olduğu bulunmuştur. Fakat araştırma gruplarındaki deneklerin cinsiyetleri dengelendiğinde, heavy metal ve rap müzik dinleyenlerle ilişkili olarak bulunan uyumsuzlukların ortadan kalktığı görülmektedir. Bir başka deyişle, cinsiyet değişkeni sonuçları etkileyen önemli bir faktördür. Araştırmacılara göre, heavy metal ve rap müzik dinleyenlerin çoğunlukla erkekler olması ve saldırgan ve yıkıcı davranışların da erkeklerde daha yaygın olarak görülmesi bu sonuca yol açmıştır. Gruplar cinsiyet açısından dengelendiğinde anlamlı çıkmaya devam eden bulgu ise, heavy metal ve rap müzik dinleyen bireylerin okul notlarının dinlemeyenlere göre daha düşük olduğu bulgusudur. Araştırmacılara göre, heavy metal ve rap dinlemenin düşük notlara yol açtığını iddia etmek doğru değildir; katılımcıların geçmişlerine bakıldığında bu müzikleri dinlemeye başlamadan önceki dönemlerde de birçoğunun okulla ilgili problemleri olduğu saptanmıştır. Took ve Weiss'e göre (1994) erken dönemde görülen akademik başarısızlık, bireyleri bu tarz müziği dinlemeye itmektedir. Öğrenci olma rolüyle özdeşleşemeyen ergenler, benlik saygısı oluşturmalarının diğer yollarını aramaktadırlar. Heavy metal müzik de, saç ve giyim tarzından, arkadaş olunabilecek akranlara kadar kişiye bir kimlik sağlamaktadır. Bu yolla müzik, ergenlere, hayatlarının bir başka alanında sahip olamayacakları bir güç hissi sağlamaktadır.

Wass ve diğerleri (1991) yaptıkları çalışmada, rock müzik dinleyen ergenlerin adam öldürme, intihar ve satanist hareketler temalarına karşı olumlu fikirler belirttiklerini bulmuşlardır. Araştırmanın bulgularına göre, rock müzik tercihi ile yıkıcı temalar, yıkıcı davranışlar ve antisosyal davranış arasında güçlü bir ilişki vardır. Bir başka deyişle, bireylerin dinlemeyi tercih ettikleri müzik tarzı, kişiliği ve davranışları etkilemektedir.

King (1988), psikiyatrik bir popülasyonda ergenlerle yaptığı bir çalışmada, özellikle fiziksel olarak madde bağımlısı olan kişilerin heavy metal müzik dinlemeyi tercih ettiklerini bulmuştur. King'e göre, geleneksel değerlerle özdeşleşemeyen genç

insanlar, bu tarz müziğin şarkı sözlerinde, karmaşık problemlerine basit ama geleneksel olmayan çözümler bulabilmektedirler. Araştırmacıya göre, heavy metal müzik ve yıkıcı davranışlar arasında açık bir ilişki kurulamasa da, kanıtlar, bu tür müziğin madde kötüye kullanımını, gelişigüzel (promiscuous) cinsel eylemleri ve şiddeti özendirdiğini ve desteklediğini göstermektedir. King'e göre, heavy metal müzik gençlerin kişilik eğilimlerini ve davranışlarını olumsuz yönde etkileyen, yeteri kadar ciddi ve kontrol altına alınması gereken bir kamu sorunudur.

Kalof (1999) yaptığı çalışmada, cinsel tutumlar (muhalif cinsel inançlar, tecavüz mitlerinin kabulü, kişiler arası şiddetin kabulü ve cinsel rol kalıp yargılarının kabulü) üzerinde cinsel rol kalıp yargılarını taşıyan müzik videolarının etkisini araştırmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, geleneksel cinsel imaj taşıyan müzik videolarına maruz bırakılmanın muhalif cinsel tutumlar üzerinde anlamlı bir etkisi vardır. Araştırmacıya göre, dinlenen müzik, kişinin tutumlarını, kişiliğini ve davranışlarını etkilemektedir.

Arnett (1991a) yaptığı çalışmada, heavy metal müzikten hoşlanan erkek ergenlerin, bu müzikten hoşlanmayanlara göre, araba kullanma, cinsel davranış ve uyuşturucu kullanmayı içeren geniş ölçüdeki pervasız (reckless) davranışları daha fazla sergilediklerini bulmuştur. Ayrıca bu kişiler aile ilişkilerinden çok hoşnut değillerdir. Heavy metal müzikten hoşlanan kızlar, dükkân soyma, Vandalizm, cinsel davranış ve uyuşturucu kullanımı alanlarında daha pervasızlardır ayrıca benlik saygıları daha düşüktür. Heavy metal müzikten hoşlanan kızlar ve erkekler, heyecan-arama (sensation seeking), ölçeğinde yüksek puanlar almışlardır ve karşı cinsle cinsel ilişkiye girme ve yakın ilişki kurma (gece dışarıya çıkma gibi) konularında kendilerinden daha emindirler. Arnett'e (1991a) göre, heavy metal müziğin olumsuz davranışlarla ilişkili olduğu bulunsa da neden sonuç ilişkisi net olarak açıklanamamaktadır; heavy metal müzik dinlemek mi olumsuz davranışlara yol açmaktadır yoksa olumsuz davranışlar sergileyen bireyler mi heavy metal dinlemeyi daha çok tercih etmektedirler? Araştırmacı, bu soruyu yanıtlamak için yaptığı bir takım analizler sonrasında, müzik tercihinin davranışların nedeni olmaktan çok bir takım kişilik özelliklerinin yansıması olduğu sonucuna varmıştır. Araştırmacıya göre, heavy metal müzik dinleyen ergenler birçok açıdan, dinlemeyenlerden farklılaşmaktadır fakat heavy metal müziğin, araştırmada bahsi

geçen problemlere yalnız başına neden olduğu sonucuna varmak hatalıdır. Arnett'e (1991a) göre müzik, yalnız başına değil, ergenlerin bütünsel toplumsallaşma bağlamı içerisinde değerlendirilmelidir.

McNamara ve Ballard (1999) da, rock müzik tercihi ile heyecan arama ve antisosyal davranışlar arasında erkekler açısından pozitif bir ilişki bulmuşlardır. Bu araştırmacılara göre dinlenen müzik, kişinin davranışlarını etkilemektedir.

Hansen ve Hansen (1988) yaptıkları çalışmada, popüler rock müzik videolarında bulunan erkek ve kadın cinsiyet rolleri betimlemelerinin, daha sonra etkileşimde bulunan bir kadın ve erkeğin izlenimlerini değiştirdiğini bulmuşlardır. Araştırmacılara göre, cinsiyet rolü kalıp yargıları içeren rock müzik videoları, cinsiyet rolü kalıp yargıları şemalarının erişilebilirliğini arttırmıştır ve etkileşimde bulunan kişilerin birbirleri hakkındaki izlenimlerini değiştirmiştir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre, müzik, bireylerin davranışlarını etkileyen önemli bir faktördür.

Hansen ve Hansen (1991a) yaptıkları araştırmada, müzik tercihi ile sosyal yargılardaki ve kişilik özelliklerindeki bireysel farklılıklar arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın sonuçlarına göre, heavy metal müzikten hoşlanan bireyler, hoşlanmayan bireylere göre, daha yüksek derecede makyavelist ve maçodur ayrıca daha düşük derecede düşünme ihtiyacı (need for cognition) içerisindedirler. Heavy metal dinleyenler, dinlemeyenlere göre, cinsellikle ve uyuşturucuyla ilgili antisosyal davranış ve tutumlara sahip olma açısından, genç insanlar hakkında daha yüksek tahminlerde bulunmuşlardır. Punk rock dinleyenler, dinlemeyenlere göre, otoriteyi daha az kabul etmektedirler. Araştırmacılar, bu sonuçları, sabit sosyal tutumların ve kişilik özelliklerinin kazanılmasını açıklayan interaktif ve sosyal-bilişsel modeller çerçevesinde tartışmışlardır. Araştırmacılara göre, sonuçlara toplu bir şekilde bakıldığında heavy metal hayranlarının profilleri pek hoşnut edici değildir. Fakat örneklemin küçüklüğü (96 kişi) ve katılımcıların hepsinin üniversite öğrencisi oldukları göz önünde bulundurularak, müziğin katılımcılar üzerindeki bu negatif etkisinin yorumlanırken temkinli olunması gerektiği vurgulanmıştır. Hansen ve Hansen'e (1991a) göre, müzik tercihlerinden bağımsız olarak, müziğin temasal içeriği, tutumları ve sosyal yargıları, interaktif ve sosyal bilişsel bilgi işleme kuramlarının öngörülleri doğrultusunda etkiler. Bu

araştırmanın bulgularına göre, müzik tercihleri sosyal tutumları ve kişilik özelliklerini anlamlı bir şekilde yansıtmaktadır.

Hansen ve Hansen (1991b), yaptıkları üç deney ile heavy metal şarkı sözlerinin şematik bilgi işleme (schematic information processing) sürecini incelemişlerdir. Araştırmanın sonuçlarına göre, dinleyiciler şarkı sözlerini tam olarak hatırlayamasalar bile, şarkıda ele alınan temel temayı yeterli düzeyde anlamaktadırlar. Hansen ve Hansen'e göre, heavy metal müzik dinlemenin uzun süreli etkileri, şarkı sözlerinin içerdiği temalarla ilişkilidir. Aktivasyon sıklığı mekanizması yoluyla, uyaran bilgisini kodlamada ve yorumlamada kullanılan şemaların kullanım sıklığı arttıkça kronik olarak erişilebilirliği de artar. Bir şema kronik olarak erişilebilir olduğunda, bu şemanın günlük hayattaki davranışları yorumlamak için kullanılma olasılığı da artar. Dolayısıyla, heavy metal müziği sıklıkla dinleyen kişiler, şarkı sözlerinin içeriğinden ötürü, uyuşturucu kullanımı, satanizm, gelişigüzel cinsel ilişkiye girme davranışı, makyavelizm gibi konulara karşı daha pozitif tutumlara sahiptirler. Araştırmacılar, İngilizce konuşmayan ülkelerde bu tarz müzik ile kişilik eğilimleri arasındaki ilişkinin de incelenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Knobloch ve Zillmann (2002), yaptıkları deneyde duygudurum (mood) ve müzik tercihi arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Denekler kötü, nötr ve iyi duygudurum koşullarına yerleştirilmiş ve yüksek ya da düşük enerji ve neşeliliğe sahip müzik parçaları arasından seçim yapmışlardır. Deneyin sonuçlarına göre, kötü duygudurumda olan denekler, iyi duygudurumda olan deneklere göre, yüksek derecede enerjik-neşeli müziği dinlemeyi tercih etmişlerdir. Ayrıca, kötü duygudurumda olan denekler, müzik tercihlerinde daha kararlıdır. Araştırmacılara göre insanlar, müziği bir tür duygudurum düzenleyici olarak kullanma eğilimindedirler. Bir başka deyişle, insanların duygudurumları, müzik tercihlerini belirlemede önemli bir rol oynamaktadır.

Fried (1999) yaptığı çalışmada şiddet içeren rap müziğe karşı olan tepkileri incelemiştir. Fried'ın hipotezine göre, rap müzik, şarkı sözlerinin içeriği ne olursa olsun, diğer müzik türlerine oranla daha olumsuz eleştiriler almaktadır. Araştırmaya katılan bireylere şiddet içeren bir şarkı sözünden bir bölüm okutulmuş ve bu sözlerin

ya bir rap şarkısına ya da bir country şarkısına ait olduğu söylenmiştir. Sonuçlar Fried'in hipotezini doğrulamıştır. Buna göre; şiddet içeren bir şarkı sözü bir rap şarkısı olarak sunulduğunda, şarkı sözlerine karşı gösterilen tepkiler daha negatif olmuştur.

Ballard ve diğerleri (1999) yaptıkları çalışmada, şarkı sözlerinin insan davranışını nasıl etkilediği konusunda insanların beklentilerinin müzik türü açısından farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmışlardır. Katılımcılara, heavy metal, rap, pop ve country müzik başlığı altında prososyal ve antisosyal şarkı sözleri sunulmuştur. Araştırmanın sonuçlarına göre, heavy metal ya da rap olarak etiketlenen şarkı sözlerinin pop ya da country olarak etiketlenen aynı şarkı sözlerine kıyasla, büyük olasılıkla antisosyal davranışlar ve daha az olasılıkla prososyal davranışlar ortaya çıkarır olarak algılandıkları bulunmuştur.

Gold (1987), yaptığı çalışmada punk rock dinleyen suça eğilimli ergenlerle (juvenile delinquents) punk rock dinlemeyen suçlu ergenleri, benlik-imağı ve gençlerin zihin sağlığı ve uyumuyla ilgili bir kişilik faktörü (sosyalizasyon) açısından karşılaştırmıştır. Sonuçta, iki grup arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı bulunmuştur. Gold'a göre bu araştırma, punk rock dinleyenlerin alışılmışın dışında görünmeleri ve davranmalarına rağmen, gerçekte diğer gruplara ait insanlara benzer olabileceğini göstermesi açısından önem taşımaktadır.

Arnett (1991b) yaptığı çalışmada ergenlerin heavy metal müzik hakkındaki görüşlerini incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, heavy metal müzik, dinleyicilerinin yaşamında çok önemli bir rol oynamaktadır. Sonuçlara göre heavy metal müzik, dinleyicileri için sadece müzikal bir tercih değil aynı zamanda dünya görüşlerini şekillendirmekte, alışkanlıklarını sürdürmekte, duygu durumlarını değiştirmekte, arkadaşlıklarını seçmekte, kimin ve neyin değerli olduğuna ve kendilerinin ileride ne olacaklarına kara vermekte kullandıkları önemli bir belirleyici faktördür. Ayrıca ergenler, heavy metal müzik dinleme nedeni olarak en çok, kendilerini şarkı sözlerinde bulmalarını göstermişlerdir; şarkı sözleri dünyayı onların gördükleri gibi anlatmaktadır. Katılımcılar, heavy metal müziği en çok kendilerini öfkeli hissettiklerinde dinlediklerini ve müziğin sakinleşmelerini



sağladığını belirtmişlerdir. Arnett'e göre bu sonuç heavy metal müziğin tehlikeli olduğu ve yasaklanması gerektiği görüşüyle çelişmektedir ve bu görüşün tersine saldırganlık gösteren ergenlerin heavy metal müzik dinlemesi uygun olabilir. Arnett'in çalışması, özellikle ABD'de yoğun bir inceleme altında tutulan ve tehlikeli olduğu düşünülen heavy metal müziğe yöneltilen olumsuz eleştirilerin haklılıklarını yanlışlar sonuçlar ortaya koymaktadır. Arnett'e göre ergenlerde görülen olumsuz davranışların nedeni heavy metal dinlemeleri değildir; heavy metal dinleme, toplumsal yabancılaşmanın bir sonucudur ve ergenler onun yardımıyla kendilerine çözüm yolları aramaktadırlar.

Wells ve Hakanen (1991) yaptıkları araştırmada, müziğin gençler için doğrudan duygulara hitap eden güçlü bir iletişim aracı rolü oynadığını sonucuna varmışlardır. Hem erkekler hem de kadınlar heyecan, mutluluk ve aşk duygularını müzik ile bağlantılandırmışlardır. Kadınlarda, duyguları müzikle bağlantılandırma ve müziği "duygudurum ayarlayıcısı" (mood management) olarak kullanma eğilimi daha fazladır. Ayrıca, sosyal sınıf, ırk ve etnik köken, erkekler ve kadınlar tarafından hissedilen duyguları farklılaştırmamaktadır.

Bleich ve diğerleri (1991) yaptıkları çalışmada isyankârlık özelliği (trait) ile karşı çıkma temasına (defiant) sahip olan ve olmayan (nondefiant) rock müzikten hoşlanma arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın sonunda, araştırmacıların beklentilerinden farklı olarak, yüksek derecede isyankâr olan gençlerin, daha az isyankâr olan gençlere göre karşı çıkma temasına sahip olan rock müzikten daha fazla hoşlanmadıklarını ya da bu müziği daha fazla dinlemediklerini bulmuşlardır. Araştırmacılara göre, otoriteyle çatışması olan fakat otoriteye karşı çıkmayan ergenler, kendi düşüncelerini ifade ettiklerine inandıkları için karşı çıkma temasına sahip rock müziği tercih etmektedirler.

Hansen ve Hansen'in (1991a) müzik tercihi konusunda öne sürdükleri hipotezlere daha önce değinilmişti. Bu araştırmacılar, insanların tercihlerinin geniş ölçüde kişiliklerini yansıttığını; insanların benlik-kavramları ve sosyal gerçekliği algılayışları doğrultusunda belirli tarzlara yöneldiklerini ve ayrıca, farklı türlerdeki müzikleri dinlemenin, tutumların ve kişiliğin şekillenmesine yardımcı olduğunu; bu nedensel ilişkinin de iki yönlü olabileceğini öne sürmektedirler. Müzik tercihlerinin,

büyük ölçüde, varolan kişilik farklılıkları tarafından yönlendirildiğini kabul ettiğimizde, bir insanın, şarkılarının içeriğinin bazı özelliklerinin bu kişinin sosyal gerçekliği algılayışına uygun olduğundan, örneğin rock müziğe yöneleceği söylenebilir. Hansen ve Hansen'e göre (1991a), insanların, tutumları ile tutarlı olan uyarılara maruz kalmayı istedikleri ve sosyal gerçekliği algılayışlarını doğrulayan betimleme ve yorumlamaları daha çekici buldukları görüşünü destekleyen yeterli sayıda araştırma mevcuttur (Hansen, 1980, 1986; Ross,1981; Synder, 1981). Bu da, medyanın, insanlara istediklerini vererek tüketicilerin arzularını yansıttığı görüşünü desteklemektedir.

Çağdaş sosyal biliş kuramlarının içerisinde bulunan bir yaklaşım ise bunun tersi yönde bir nedensel ilişkiyi vurgulayarak, medyanın tüketicileri şekillendirdiği görüşünü öne sürmektedir. Bu bakış açısına göre (Bargh, 1984; Bargh, Bond, Lombardi ve Tota, 1986; Hansen, 1989; Hansen ve Hansen, 1988, 1990; Hastie, 1981; Higgins ve King, 1981) bir kişinin belirli bir kategorideki sosyal bilgiye (saldırganlık, antisosyal davranış gibi) maruz kalma sıklığı arttıkça, bu kategori uzun süreli belleğe daha iyi yerleşir ve bu kategorinin, sosyal gerçekliği algılamak için kullanılma olasılığı artar. Çok sık maruz kalma, sosyal bilgi kategorilerine “kronik erişilebilirlik”i meydana getirir ve bu da bireyin sosyal yargılarına ve tutumlarına rehberlik eder (Fazio, 1989). Örneğin, antisosyal bir içeriği olan bir müzik tarzına sık maruz kalmak, antisosyal düşünceleri ve hareketleri bellekte kolayca erişilebilir hale getirir. Bu bilgi kategorilerinin sık kullanımı yoluyla, bu müziğin hayranı olan bir bireyin tutumları ve kişiliği daha antisosyal bir hâl alabilir. Bu yolla, bu müziğin hayranı olan bir bireyin sosyal algıları ve kişiliği müziğin içeriğine uygun duruma gelir (Aktaran; Hansen ve Hansen, 1991a).

Hansen ve Hansen'in (1991a) üzerinde durduğu üçüncü bir bakış açısı ise, medyayı sosyal gerçekliğin akılsız bir yansıması olarak görmekten çok, medya içeriğinin sosyal gerçekliği hem yansıttığını hem de şekillendirdiğini öne süren interaktif bir sosyalizasyon sürecini savunmaktadır. Medya başarılı olmak için, tüketicilerin gereksinimlerini, isteklerini ve değerlerini tatmin etmeli ve bunlara karşı duyarlı olmalıdır. Tüketiciler ise medya içeriğinde betimlenen sosyal gerçekliğe uyum gösterirler. İnteraktif sosyalizasyon süreci, sosyal değerlerde, medya içeriğinde desteklenen değerlere doğru yönelen aşamalı değişimlerle gözlenebilir. Bu etkiler

de, bireyin kültürel alışverişine hakim olan, medya içeriğindeki belirli bir sosyal gerçekliğin boyutunu artırmaktır. Örneğin insanlar, içeriğinin çekici gelmesini sağlayan kişilik özelliklerine sahip oldukları için belirli bir müzik tarzına yönelebilirler ve bu özellikler, bu müzik tarzına sık maruz kalma yoluyla daha da güçlenir.

İnteraktif bakış açısı, televizyonun toplumdaki etkisi, popüler müziğin sosyalizasyondaki rolü gibi konular hakkındaki kültürlenme kuramından (Gerbner ve diğerleri, 1986; Aktaran; Hansen ve Hansen, 1991a) bir takım fikirler almaktadır. Genç insanlar için popüler müzik tüketimi televizyonunkine benzer bir işlevi olan (sosyal gerçeklik hakkında bilgi vermek) bir ekran alışkanlığıdır. Bununla birlikte, televizyondan farklı olarak bireysel müzik tercihleri, müzikal seçimlerin sınırlarını, televizyon programı seçiminden daha büyük bir ölçüde çizebilir. Televizyon izleme, alışkanlık haline almış, seçici ve program tercihleriyle belirlenir olarak tanımlanır. Bunun tersine müzik dinleme ise açık bir seçme sürecini gerektirir (Hansen ve Hansen, 1991a). Örneğin bir kişi pop müzik, klasik müzik ya da rock müzik çalan bir radyo istasyonunu dinlemeyi, bir başka kişi belirli bir sanatçı tarafından yapılan bir kaseti ya da CD'yi alıp dinlemeyi seçer. İnsanlar, belirli tarzlarda müzikler için bireysel tercihler geliştirirler. Farklı müzik tarzlarının, iletişim sürecindeki sosyal bilgi türlerinde, sosyal gerçekliğin farklı algılarına yol açarak bir takım farklılıklar meydana getirmesi beklenebilir.

Hansen ve Hansen (1991a) yaptıkları çalışmanın sonucunda nedensel ilişkiyi belirleyememekle birlikte bahsi geçen üç model içerisinde interaktif sosyalizasyon ve sosyal biliş kuramlarının en iyi açıklamayı yaptığını öne sürmüşlerdir. Araştırmacılara göre, bir müzik tarzına yönelen bireylerin başka bir müzik tarzını tercih eden bireylerden farklı bir şekilde etkilendiklerine dair kesin bir kanıt yoktur. Bütün popüler müzik tarzları bireylere doğal olarak çekici gelebilir ve müzik tercihleri, çevrelerindeki çoğunluğun tercihi ya da fiziksel çevrelerinde popüler olan müzik tarzı gibi şans faktörlerinden de etkilenebilir. Diğer taraftan, müzik tercihlerinden bağımsız olarak, müziğin temasal içeriğinin, kişiliği, tutumları ve sosyal yargıları değiştirdiği yönünde, interaktif ve sosyal bilişsel bilgiyi işleme kuramlarının öngördüğü doğrultuda çoğalmakta olan birçok kanıt (Greenson ve Williams, 1986; Hansen, 1989; Hansen ve Hansen, 1988,1990) vardır (Aktaran;

Hansen ve Hansen, 1991a). Sonuç olarak, Hansen ve Hansen (1991a), farklı türlerdeki müzikleri dinlemek ile tutumların ve kişiliğin şekillenmesi arasında bir bağlantı olduğunu öne sürmüşlerdir.

Rubin ve diğerleri (2001) ve Lull (1985) gibi araştırmacılar ise insanların belirli nedenlerden ötürü farklı müzik tarzlarını seçtikleri ve kendi favori müzik tarzlarıyla fiziksel ve bilişsel düzeyde kişisel olarak ilgilendikleri görüşünü savunmaktadırlar. Örneğin öfkeli bir insan, daha saldırgan bir müzik tarzını dinlemeyi tercih edebilir ve şarkı sözlerinin içeriği dinleyicinin öfkesini belirli bir takım insanlara yöneltmesine yol açabilir; örneğin bir müzik tarzı kadınlara karşı şiddeti savunuyorsa, öfke kadınlara yöneltilebilir. Zillmann ve Byrant'a (1994) göre birçok eğlence tarzı, duygudurumu, duygulanımı ve duyguları değiştirmek için kullanılır. Müzik gibi bir eğlendirici medyayı seçmek ve kullanmak, önemli ölçüde bazı duygusal tepkilerin oluşmasına (heyecanlanmak, sakinleşmek, rahatlamak gibi) yol açabilir. Zillmann'ın (1971) öne sürdüğü heyecanlanma-transferi (excitation-transfer) kuramına göre, fizyolojik durumlar yoğunlaştırılmış duygusal durumlar meydana getiren durumlara transfer edilir. Örneğin, sinirlenmiş bir insanın düşmanca ve saldırgan davranışlar içeren materyallere maruz bırakılması, bu kişinin yükselen heyecanlanma durumunu devam ettirir. Kişilik eğilimleri ve sosyal durumlar da duygusal tepkileri etkiler (Zillmann ve Byrant, 1994). Bu nedenle kişilik eğilimleri, duygudurumları ve duyguları kontrol altına almak için farklı tarzlardaki müzikleri dinlemeyi tercih etmeye yol açar (Aktaran; Rubin ve diğerleri, 2001).

#### **1.4. AMAÇ VE HİPOTEZLER**

Bu araştırmanın temel amacı, ergenlerin farklı müzik türlerine ilişkin ilgileriyle kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının araştırılmasıdır.

Bu temel amaca ulaşabilmek için çalışmada şu sorulara yanıt aranmıştır;

1. Ergenlerin farklı müzik türlerine ilişkin ilgi düzeyleri nedir?

2. Ergenlerin farklı müzik türlerine ilişkin ilgi düzeyleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
3. Ergenlerin farklı müzik türlerine ilişkin ilgi düzeyleri algıladıkları sosyo-ekonomik düzeye göre farklılaşmakta mıdır?
4. Ergenlerin farklı müzik türlerine ilişkin ilgi düzeyleri müzikle aktif olarak ilgilenmelerine göre farklılaşmakta mıdır?

Yapılan araştırmanın temel hipotezi ergenlerin farklı müzik türlerine ilişkin ilgileriyle kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu yönündedir. Buna uygun olarak aşağıdaki hipotezler öne sürülmüştür;

1. Ergenlerin farklı müzik türlerine ilişkin ilgileri rock ve pop müzik türleri üzerinde yoğunlaşmaktadır
2. Ergenlerin dinledikleri müzik türü, cinsiyete göre farklılaşmaktadır.
3. Ergenlerin dinledikleri müzik türü, algıladıkları sosyo-ekonomik düzeye göre farklılaşmaktadır.
4. Ergenlerin dinledikleri müzik türü, müzikle aktif olarak ilgilenmelerine göre farklılaşmaktadır.

## **1.5. ÖNEM**

Ergenlerin, günlük hayatta sıklıkla tercih ettikleri müziğe karşı ilgileriyle onların sahip oldukları kişilik özelliklerini arasındaki ilişkinin incelendiği bu araştırmada; araştırmacının genel amacı, farklı müzik türleri arasında seçimler yapan ergenlerde, bu seçimleri belirleyici bir niteliğe sahip olan kişilik özelliklerini saptayarak konuyu aydınlatmaktır.

Farklı müzik türlerine ilişkin ilgiler, bazen ergenlerin günlük yaşamına olumsuz şekilde yansiyabilmektedir. Günümüzde özellikle intiharın ve madde bağımlılığının sebepleri arasında, ergenlerin dinledikleri müzik türünün etkisinin olduğuna ilişkin çok sayıda örnekler bulunmaktadır. Bu nedenle aktif olarak ilgilenilen, dinlenen müzik türleri ile ergenlerin kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin bilinmesinin önleyici tedbirler almakta faydalı bilgiler sunabileceği düşünülmektedir.

Özellikle müzik endüstrisindeki son teknolojik gelişmeler, video kliplere ulaşım kolaylığı ve içerikleri, internet ortamında müziğin yerinin artması, televizyon kanallarındaki müzik programları ve yarışmaları; kişiliğin gelişmekte olduğu ergenlik evresinde olan gençleri yakından ilgilendirmektedir. Bağımsızlığını ilan etme yolunda ilk adımlarını atan ergenler, bu tip kaynakları sıklıkla kullanmakta ve bu yolla kendileri için bir alan yaratmaktadırlar. Genel anlamda müzik kaynaklarındaki tercihlerin, bu hassas dönemdeki kişilik gelişimine olumlu ya da olumsuz bir etki sağlayacağı düşünülürse, bilimsel verilerle müzik türleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin aydınlatılmasının büyük önem taşıdığı daha iyi anlaşılmaktadır.

Son olarak, konuya ilişkin kaynak taramasında ülkemizde bu alanda yapılan çalışmaların sayısının son derece az olduğu görüldüğünden, Türk literatürüne katkı sağlama açısından da bu araştırmanın önem teşkil edeceği düşünülmektedir.

## **1.6. SINIRLILIKLAR**

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır:

1. Araştırma, 2008-2009 öğretim yılı İstanbul İl sınırları içerisindeki özel ve resmi ortaöğretim kurumlarında öğrenim görmekte olan öğrenciler,
2. Ulaşılabilen literatür,
3. Beş farklı müzik türü (Klasik Batı, Rock, Pop, Türk Halk, Arabesk) ile sınırlıdır.

## 1.7. VARSAYIMLAR

Bu araştırmanın temel aldığı varsayımlar şunlardır;

1. Her birey kendini diğerlerinden farklı kılan kişilik özelliklerine sahiptir ve bu özellikler yaşamın her alanına yansımaktadır.
2. Her ergenin benimsediği bir müzik türü vardır.
3. Araştırmacı tarafından seçilen örneklem evreni temsil etmektedir.
4. Örnekleme yer alan katılımcılar kendilerine uygulanan ölçme araçlarına doğru ve samimi olarak cevap vermişlerdir.
5. Seçilmiş olan ölçme araçları, ölçülmek istenen problemi ölçmektedir.

## 1.8. TANIMLAR

Araştırmanın temel kavramlarına ilişkin tanımlar ise aşağıda verilmiştir.

**Müzik ilgisi:** Bireyin müziğe yönelik duygu, düşünce ve yargıların bütünüdür. (Kuzgun, 2000).

**Kişilik:** Bireyin kendine özgü olan, değişik durumlarda ve zaman içinde kalıcı olan duygu, düşünce ve davranış örüntüsüdür (Morris, 2002).

**Kişilik Özellikleri:** İnsanların ayırıcı şekilde farklılaştıkları boyutlar ya da özellikler (Charles G. Morris, 2002).

**Başarma:** Toplumca kabul gören değerlere sahip olma yolunda başarı çabası ( Savran, 1993 ).

**Başatlık:** Guruplarda önderlik rolü üstlenmek için çalışmak, bireysel ilişkilerde etkin olma çabası ( Savran, 1993 ).

**Sebat:** Yüklenilen görevleri yerine getirmede kararlı davranmak. Bir iÇi sonuna kadar götürebilecek kapasiteye sahip olmak ( Savran, 1993 ).

**Düzen:** zel ve iÇ yaşamında etkinliklerin planlanmasına önem verme ( Savran, 1993 ).

**Duyguları Anlama:** Kişinin kendisinin ya da başkalarının davranışlarını ve duygularını anlama gayreti ( Savran, 1993 ).

**Şefkat:** DiŐer insanlara karşı samimi, destekleyici, koruyucu davranma, onlara maddi ve duygusal yardımlar sağlama davranışı ( Savran, 1993 ).

**Yakınlık:** Bir gruba ait olma isteği, kişisel dostluklar kurmak ve sürdürmek ( Savran, 1993 ).

**Karşı Cinsle İlişki:** Karşı cinsten kiŐilerle sağlıklı duygusal ve sosyal ilişkiler kurabilme ( Savran, 1993 ).

**Gösteriş:** Girilen gruplarda başkalarının ilgisini çekecek Şekilde davranmak ( Savran, 1993 ).

**Bağımsızlık:** Başkalarından ya da toplumsal değer ve beklentilerden bağımsız hareket edebilme ( Savran, 1993 ).

**Saldırıcılık:** BaŐkalarına karşı atak ve kırıcı tavırlar takınmak ( Savran, 1993 ).

**Değişiklik:** YaŐantıda tekdüzelikten uzaklaŐıp, farklı deneyimler arama ve değişik yaşam tarzlarından zevk alma özelliği ( Savran, 1993 ).

**İlgi Görme:** Başkalarından anlayış, sevgi ve duygusal destek görme isteği, ihtiyaçı duyma ( Savran, 1993 ).



**Kendini Suçlama:** Özeleştiri, suçluluk ya da toplumsal yetersizlik yoluyla duygularını ifade etme ( Savran, 1993 ).

**Uyarlılık:** Başkalarıyla ilişkilerinde bağımlı roller üstlenmek ( Savran, 1993 ).

**Danışmaya Hazır Oluş:** Bireysel problemler, psikolojik zorlanmalar gibi olguları çözümlenebilmek için bireyin psikolojik danışmaya ihtiyaç duyması ve bunların çözümlenmesi için danışmaya hazır olması ( Savran, 1993 ).

**Oto-kontrol:** Bireyin kendisi ve davranışları üzerindeki kontrol ve hakimiyeti ( Savran, 1993 ).

**Özgüven:** Kişinin kendi yeteneklerine ve davranışlarına olan güveni ( Savran, 1993 ).

**Kişisel Uyum:** Bireyin kendi istekleri ile toplumun istekleri arasında gerekli dengeyi kurması; olaylarla baş edebilme gücü. Bireyin sevme ve çalışma becerilerini bir arada taşıması ( Savran, 1993 ).

**İdeal Benlik:** Bireyin kendine verdiği değer veya bireyin sahip olduğu özellikleriyle kendini algılaması ile olması gerektiğine inandığı özellikler arasındaki uyum derecesi ( Savran, 1993 ).

**Yaratıcı Kişilik:** Bireyin yaşadığı toplumun değerlerinden farklı ve orjinal değerlere, fikirlere sahip olma derecesi ( Savran, 1993 ).

**Askeri Liderlik:** Güçlülük, özdisiplin, nezaket gibi toplumsal olarak liderde bulunması gerekli değerlere sahip olma ( Savran, 1993 ).

**Erkeksi Özellikler:** Güçlülük, ataklık gibi tüm dünyada evrensel olarak kabul edilen erkeksi özelliklerine sahip olma derecesi ( Savran, 1993 ).

**Kadınısı Özellikler:** Sıcaklık, samimiyet, sempatiklik gibi tüm dünyada evrensel olarak kabul edilen kadınısı özelliklerine sahip olma derecesi ( Savran, 1993 ).

## 2. YÖNTEM

Yöntem bölümünde, yapılan araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ile verilerin analizi ve yorumlanması hakkında bilgiler yer almaktadır.

### 2.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu araştırma, resmi ve ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin (ergenlerin) farklı müzik türlerine ilişkin algı düzeyleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemeye yönelik bir çalışma olduğundan ilişkisel tarama modelinde bir araştırmadır.

İlişkisel Tarama Modelleri; iki ya da daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2006).

### 2.2. EVREN ve ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini, İstanbul İli Anadolu yakasındaki resmi ve özel ortaöğretim okullarında öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır.

MEB'e bağlı, İstanbul İli Anadolu yakasındaki resmi ortaöğretim okullarından rastgele (random) usulü ile seçilmiş olan 210 ortaöğretim öğrencisi ise araştırmanın örnekleme olarak seçilmiştir. Örneklemde yer alan öğrencilere dağıtılan 210 anketten 67 tanesinin eksiklikler ve yanlışlıklar içermesi nedeniyle örneklemden çıkarılmış, kalan 143 tanesi sonraki istatistiksel analizlere dâhil edilmiştir.

Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin kişisel bilgilerine ilişkin özet tablolar aşağıda sunulmuştur;

**Tablo 1 Öğrencilerin cinsiyetine ilişkin dağılım**

Cinsiyet	<i>f</i>	%	<i>Geç.%</i>	<i>Yığıl.%</i>
Erkek	50	35,0	35,0	35,0
Kadın	93	65,0	65,0	100,0
Toplam	143	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan öğrencilerin %35,0'i erkek, kalan %65,0'i ise kız öğrencilerinden meydana gelmektedir.

**Tablo 2 Öğrencilerin algılanan sosyo-ekonomik düzeylerine ilişkin dağılım**

Sosyo-ekonomik düzey	<i>f</i>	%	<i>Geç.%</i>	<i>Yığıl.%</i>
Yüksek SED	25	17,5	17,5	17,5
Orta SED	94	65,7	65,7	83,2
Düşük SED	24	16,8	16,8	100,0
Toplam	143	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan öğrencilerin algılanan sosyo-ekonomik düzeylerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları yukarıda, Tablo 2'de verilmiştir. Tablodan da görüleceği gibi araştırmaya katılan öğrencilerin büyük kısmı kendilerini %65,7 ile orta sosyo-ekonomik düzeyde görmektedir. Kendilerini yüksek sosyo-ekonomik düzeyde algılayan öğrenciler örneklemin %17,5'ini ve kendilerini düşük sosyo-ekonomik düzeyde algılayan öğrencilerin ise örneklemin kalan %16,8'ini oluşturmaktadır.

**Tablo 3 Öğrencilerin müzik ile aktif olarak ilgilenmelerine ilişkin dağılım**

<b>Müzikle aktif ilgilenme</b>	<b><i>f</i></b>	<b>%</b>	<b><i>Geç.%</i></b>	<b><i>Yığ. %</i></b>
Evet	78	54,5	54,5	54,5
Hayır	65	45,5	45,5	100,0
<b>Toplam</b>	<b>143</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>	

Araştırmaya katılan öğrencilerin %54,5'i bugüne kadar aktif olarak (şarkı söyleme, bir müzik çalgısı kullanma vb.) müzikle ilgilendiklerini, kalan %45,5'inin ise aktif olarak müzikle ilgilenmediklerini ifade etmişlerdir.

### **2.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI**

Bu araştırmada kullanılan anket bir kişisel bilgi formu, farklı müzik türlerine olan ilgilerini öğrenmeye yönelik bir ölçme aracı ve öğrencilerin kişisel özelliklerini araştırmaya yönelik bir sıfat tarama listesinden meydana gelmektedir.

#### **2.3.1. Kişisel Bilgi Formu**

Bu form ile araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetleri, algıladıkları sosyo-ekonomik düzeyleri ve bugüne kadar aktif olarak müzikle ilgilenip ilgilenmediklerine ilişkin bilgilere ulaşmak hedeflemiştir.

#### **2.3.2. Farklı Müzik Türlerine İlişkin İlgiler Anketi**

Araştırmaya katılan öğrencilerin farklı müzik türlerine olan ilgilerini araştırmak üzere, araştırmacı tarafından hazırlanan ve 6 müzik türünden (pop, klasik batı, rock, halk, sanat ve arabesk) oluşan ve 4'lü likert tipi bir ankettir. Öğrencilerin bu müzik

türlerini kendi ilgilerine göre dinleme sıklıklarını (Hiçbir zaman-Her zaman) belirtmeleri istenmiştir.

### **2.3.3. Sıfat Tarama Listesi**

Araştırmada, öğrencilerin kişisel özellikleri belirlemek amacıyla Gough ve Heilbrun tarafından geliştirilen Adjective Check List (sıfat listesi) kullanılmıştır. Test 1993 yılında Canan Savran tarafından Türkçe'ye çevrilmiş, dilsel eşdeğerliliği, geçerlik ve güvenilirlik norm çalışmaları yapılmıştır. Test 300 sıfattan ve 24 kişilik özelliğinden oluşmaktadır. Kişilik özellikleri; başarıma, başatlık, sebat, düzen, duyguları anlama, şefkat gösterme, yakınlık, sosyal enerji, gösteriş, bağımsızlık, saldırganlık, değişiklik, ilgi görme, kendini suçlama, uyarlık, danışmaya hazır oluş, oto-kontrol, özgüven, kişisel uyum, öz doyum, yaratıcı kişilik, erkeksi özellikler, kadınsı özellikler, askeri liderlik şeklinde belirlenmiştir.

Güvenirlik çalışmalarında istikrarlılık katsayısı .78, iç tutarlılık katsayısı .93 ve .67 olarak elde edilmiştir. Geçerlilik çalışmalarında ise, Edward's Kişisel Tercih Envanteri (EPPS) ile ACL'nin ihtiyaç ölçekleri arasında tüm alt ölçekler dahil olmak üzere .05 düzeyinde manidar ilişki bulunmuştur. Sonuç olarak ACL'in Türkiye koşullarında güvenlikle kullanılabilir bir araç olduğu kabul edilmiştir (Savran, 1993).

## **2.4. VERİLERİN ANALİZİ**

Anket ile öğrencilerden elde edilen verilerin tümü bilgisayar ortamında istatistik programı ile analiz edilmiştir.

Araştırmada elde edilen verilerle ilgili aşağıdaki analizler yapılmıştır:

1. Örneklemi oluşturan öğrencilerin kişisel özelliklerini özetlemek açısından; cinsiyet, algılanan sosyo-ekonomik düzey ve müzikle aktif olarak ilgilenmeye ilişkin değişkenlerinin frekans (*N*) ve yüzdeleri (%) hesaplanmıştır.

2. Araştırmaya katılan öğrencilerin ‘Farklı Müzik Türlerine İlişkin İlgileri’ anketinde yer alan 6 müzik türüne ilişkin ilgi düzeylerini belirlemek amacıyla, bu müzik türlerini dinleme sıklıkları puanlarının aritmetik ortalama ve standart sapmaları hesaplanmıştır.
3. Araştırmaya katılan öğrencilerin farklı müzik türlerini dinleme sıklıklarında cinsiyetleri ve aktif olarak müzikle ilgilenmelerine göre anlamlı farklılaşma olup olmadığını araştırmak amacıyla ilişkisiz gruplar t-testi yapılmıştır.
4. Öğrencilerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzeylerine bağlı olarak, farklı müzik türlerini dinleme sıklıklarında anlamlı farklılaşma olup olmadığını araştırmak amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Öğrencilerin farklı müzik türlerini dinleme sıklıklarında anlamlı farklılaşmalar bulunduğu durumda, hangi sosyo-ekonomik grupları arasında farklılık olduğunu araştırmaya yönelik ise post-hoc Scheffe testi uygulanmıştır.
5. Öğrencilerin farklı müzik türlerini dinleme sıklıklarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını araştırmadan önce normallik dağılımları Levene homojenlik testi ile incelenmiş ancak bundan sonra istatistiksel teknikler uygulanmıştır.
6. Öğrencilerin kişilik özellikleri ile farklı müzik türlerini dinleme sıklıkları arasında ilişki olup olmadığı ise Pearsons’ Momentler Çarpım katsayıları ile araştırılmıştır.

Tüm istatistiksel hesaplamalarda anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir. Anlamlılık değeri, .05’ten küçük ( $p < .05$ ) bulunduğunda bağımsız değişikelerin grupları (kategorileri) arasındaki farklılıklar “anlamlı” olarak kabul edilmiş ve sonuçlar buna göre değerlendirilmiştir.

### 3. BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya katılan öğrencilerden, kişisel bilgi formu ve farklı müzik türlerini dinleme sıklığı anketi ve sıfat tarama listesi ile elde edilen verilerden yola çıkılarak, ele alınan amaçlar doğrultusunda yapılan istatistikî analizlere yer verilmiştir.

#### 3.1. ÖĞRENCİLERİN FARKLI MÜZİK TÜRLERİNE İLİŞKİN İLGİ DÜZEYLERİ

Farklı müzik türlerine ilişkin ilgi düzeylerini tespit etmek üzere araştırmacı tarafından belirlenen altı müzik türüne öğrencilerin kendilerine göre dinleme sıklıklarına bağlı olarak işaretlemeleri istenmiştir. Araştırmaya katılan öğrenciler altı müzik türünü (4'lü Likert tipi) kendi dinleme sıklıklarına uygun olarak değerlendirmişlerdir.

4 dereceli Likert tipi hazırlanan müzik türlerini dinleme sıklığı için cevap seçenekleri ve değerleri aşağıdaki gibidir.

Ortalama Puanlar : (Dinleme Sıklığı)

1,00 – 1,75	: Hiçbir zaman
1,76 – 2,50	: Ara sıra
2,51 – 3,25	: Sık sık
3,26 – 4,00	: Her zaman

Araştırmaya katılan öğrencilerin pop, klasik batı, rock, halk, sanat ve arabesk müzik türlerini dinleme sıklıklarını gösteren betimleyici istatistikler aşağıda, Tablo 4'de özetlenmiştir.

**Tablo 4 Öğrencilerin farklı müzik türlerini dinleme sıklıklarına ait betimleyici istatistikler**

Müzik Türü	N	Toplam Puan	Ortalama Puan ( $\bar{X}$ )	Standart Sapma (ss)
Pop Müzik	143	381	2,66	0,87
Klasik Batı Müziği	143	244	1,71	0,75
Rock Müzik	143	372	2,60	0,82
Halk Müziği	143	252	1,76	0,78
Sanat Müziği	143	258	1,80	0,77
Arabesk Müzik	143	218	1,52	0,80

Tablo 4’den de görüleceği üzere öğrencilerin farklı müzik türlerini dinleme sıklıkları ‘Hiçbir zaman’ ile ‘Sık sık’ düzeyleri arasında gerçekleşmiştir. En yüksek ilginin pop müzik için, en düşük ilginin ise arabesk müzik için gösterildiği anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin pop müziğini dinleme sıklıklarının  $\bar{X} = 2,66$  ile ‘Sık sık’ düzeyinde olduğu görülmektedir. Öğrencilerin pop müziğine olan ilgilerinin ortalama düzeyin üstünde olduğu görülmektedir.

Klasik batı müziği için ise öğrencilerin dinleme sıklıklarının  $\bar{X} = 1,71$  ile ‘Hiçbir zaman’ düzeyinde, son derece düşük olduğu görülmektedir. Öğrencilerin klasik batı müziğine ilişkin ilgileri oldukça düşüktür.

Rock müziğini öğrencilerin dinleme sıklıklarının  $\bar{X} = 2,60$  ile ‘Sık sık’ düzeyinde, pop müziği dinleme sıklığına yakın olduğu görülmektedir. Öğrencilerin rock müziğine ilişkin ilgilerinin ortalamanın üstünde olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırmalara katılan öğrencilerin halk müziğini dinleme sıklıklarının  $\bar{X} = 1,76$  ile ‘Ara sıra’ düzeyinde, oldukça düşük olduğu görülmektedir. Öğrencilerin halk müziğine ilişkin ilgilerinin düşük, klasik batı müziğine olan ilgilerine yakın bir düzeyde gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

Sanat müziğini öğrencilerin dinleme sıklıklarının da  $\bar{X} = 1,80$  ile ‘Ara sıra’ düzeyinde, oldukça düşük gerçekleştiği görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin sanat müziğine olan ilgileri de düşüktür.



Son olarak, araştırmaya katılan öğrencilerin en az sıklıkla dinledikleri müzik türünün  $\bar{X}=1,52$  ile ‘Hiçbir zaman’ düzeyinde arabesk olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin arabesk müziğe ilişkin ilgilerinin (altı müzik türü içinde) en alt düzeyde gerçekleşmiştir.

### 3.2. ÖĞRENCİLERİN FARKLI MÜZİK TÜRLERİNE İLİŞKİN İLGİ DÜZEYLERİNİN CİNSİYETE GÖRE FARKLILAŞMASINA AIT BULGULAR

**Tablo 5 Farklı müzik türlerini dinleme sıklığının cinsiyet değişkenine göre normallik dağılımı**

Müzik Türü	Levene Homojenlik Testi		
	<i>F</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>
Pop Müzik	0,51	141	0,475
Klasik Batı Müziği	1,51	141	0,222
Rock Müzik	0,12	141	0,735
Halk Müziği	0,64	141	0,427
Sanat Müziği	1,01	141	0,316
Arabesk Müzik	3,00	141	0,085

\* Fark  $p < .05$  düzeyinde anlamlıdır.

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre farklı müzik dinleme sıklıkları puanları dağılımlarının normallik gösterip göstermediğine ilişkin yapılan, Levene Homojenlik testi sonucuna göre, gruplar (erkek/kız) arasında farklar anlamlı olmadığından normallik varsayımı sağlandığı görülmektedir (Levene Homojenlik:  $p > 0,05$ ). Bu nedenle, öğrencilerin cinsiyetine bağlı olarak farklı müzik türlerini dinleme sıklıkları puanlarında anlamlı bir farklılaşma olup, olmadığı parametrik testlerden, bağımsız gruplar t-testi ile araştırılmıştır.

**Tablo 6 Öğrencilerin, pop müzik dinleme sıklığı puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t-testi (N=143)**

Müzik Türü	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	$s_h$	t-test		
						t	sd	p
Pop Müzik	Erkek	50	2,50	0,89	0,13	2,66	141	0,028*
	Kız	93	2,75	0,86	0,09			

\* $p < .05$

Tablo 6'dan da görüleceği üzere öğrencilerin pop müziği dinleme sıklığı düzeylerinde cinsiyetlerinin anlamlı bir farklılaşmaya neden olduğu bulunmuştur ( $t=2,66$  ve  $p < ,05$ ). Öğrencilerin cinsiyetlerine bağlı olarak verdikleri ortalama puanlar incelendiğinde; kız öğrencilerin pop müziği dinleme sıklıklarının, erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır ( $\bar{X}_{Erkek}=2,50$ ;  $\bar{X}_{Kız}=2,75$ ). Kız öğrencilerin pop müziğe olan ilgileri erkek öğrencilerden daha fazladır.

**Tablo 7 Öğrencilerin, klasik batı müziği dinleme sıklığı puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t-testi (N=143)**

Müzik Türü	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	$s_h$	t-test		
						t	sd	p
Klasik Batı Müziği	Erkek	50	1,70	0,79	0,11	0,07	141	0,942
	Kız	93	1,71	0,73	0,08			

\* $p < .05$

Öğrencilerin klasik batı müziği dinleme sıklığı düzeylerinde cinsiyetlerinin anlamlı bir farklılaşmaya neden olmadığı bulunmuştur ( $t=0,07$  ve  $p > ,05$ ). Öğrencilerin cinsiyetlerine bağlı olarak verdikleri ortalama puanlar incelendiğinde; kız ve erkek öğrencilerin klasik batı müziği dinleme sıklıklarının neredeyse aynı olduğu görülmektedir ( $\bar{X}_{Erkek}=1,70$ ;  $\bar{X}_{Kız}=1,71$ ). Hem kız hem de erkek öğrencilerin klasik batı müziğine olan ilgileri son derece düşüktür.

**Tablo 8 Öğrencilerin, rock müzik dinleme sıklığı puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t-testi (N=143)**

Müzik Türü	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	$s_h$	t-test		
						t	sd	p
Rock Müzik	Erkek	50	2,88	1,06	0,15	2,37	141	0,019*
	Kız	93	2,45	1,02	0,11			

\* $p < .05$

Tablo 8’den de görüleceği üzere öğrencilerin rock müzik dinleme sıklığı düzeylerinde cinsiyetlerinin anlamlı bir farklılaşmaya neden olduğu bulunmuştur ( $t=2,37$  ve  $p < ,05$ ). Öğrencilerin cinsiyetlerine bağlı olarak verdikleri ortalama puanlar incelendiğinde; erkek öğrencilerin rock müzik dinleme sıklıklarının, kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir ( $\bar{X}_{Erkek}=2,88$ ;  $\bar{X}_{Kız}=2,45$ ). Erkek öğrencilerin rock müzik dinleme sıklığı ‘Sık sık’ düzeyinde iken, kız öğrencilerin rock müzik dinleme sıklığı ‘Aras sıra’ düzeyinde gerçekleşmiştir.

**Tablo 9 Öğrencilerin, halk müziği dinleme sıklığı puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t-testi (N=143)**

Müzik Türü	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	$s_h$	t-test		
						t	sd	p
Halk Müziği	Erkek	50	1,72	0,70	0,10	0,48	141	0,636
	Kız	93	1,78	0,82	0,09			

\* $p < .05$

Öğrencilerin halk müziği dinleme sıklığı düzeylerinde cinsiyetlerinin anlamlı bir farklılaşmaya neden olmadığı bulunmuştur ( $t=0,48$  ve  $p > ,05$ ). Öğrencilerin cinsiyetlerine bağlı olarak verdikleri ortalama puanlar incelendiğinde; kız ve erkek öğrencilerin halk müziği dinleme sıklıkları puanlarının birbirlerine çok yakın olduğu görülmektedir ( $\bar{X}_{Erkek}=1,72$ ;  $\bar{X}_{Kız}=1,78$ ). Hem kız hem de erkek öğrencilerin halk müziğine olan ilgileri oldukça düşüktür.

**Tablo 10 Öğrencilerin, sanat müziği dinleme sıklığı puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t-testi (N=143)**

Müzik Türü	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	$s_h$	t-test		
						t	sd	p
Sanat Müziği	Erkek	50	1,76	0,85	0,12	0,50	141	0,617
	Kız	93	1,83	0,73	0,08			

\* $p < .05$

Öğrencilerin sanat müziği dinleme sıklığı düzeylerinde de cinsiyetlerinin anlamlı bir farklılaşmaya neden olmadığı görülmüştür ( $t=0,50$  ve  $p>,05$ ). Öğrencilerin cinsiyetlerine bağlı olarak verdikleri ortalama puanlar incelendiğinde; kız ve erkek öğrencilerin sanat müziği dinleme sıklığı puanlarının halk müziğinde olduğu gibi birbirlerine çok yakın gerçekleştiği görülmektedir ( $\bar{X}_{Erkek}=1,76$ ;  $\bar{X}_{Kız}=1,83$ ). Hem kız hem de erkek öğrencilerin sanat müziğine olan ilgileri ‘Ara sıra’ dinlemek düzeyindedir.

**Tablo 11 Öğrencilerin, arabesk müzik dinleme sıklığı puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t-testi (N=143)**

Müzik Türü	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	$s_h$	t-test		
						t	sd	p
Arabesk Müzik	Erkek	50	1,74	0,90	0,13	2,39	141	0,018*
	Kız	93	1,41	0,73	0,08			

\* $p < .05$

Ve son olarak, Tablo 11’den de görüleceği üzere öğrencilerin arabesk müzik dinleme sıklığı düzeylerinde cinsiyetlerinin anlamlı bir farklılaşmaya neden olduğu bulunmuştur ( $t=2,39$  ve  $p<,05$ ). Öğrencilerin cinsiyetlerine bağlı olarak verdikleri ortalama puanlar incelendiğinde; erkek öğrencilerin arabesk müzik dinleme sıklıklarının, kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir ( $\bar{X}_{Erkek}=1,74$ ;  $\bar{X}_{Kız}=1,41$ ). Hem erkek hem de kız öğrencilerin arabesk müzik dinleme sıklığı ‘Hiçbir zaman’ düzeyinde gerçekleşmesine rağmen, erkek öğrencilerin arabesk müziğe karşı ilgilerinin kız öğrencilere göre daha fazla olduğu anlaşılmaktadır.

### 3.3. ÖĞRENCİLERİN FARKLI MÜZİK TÜRLERİNE İLİŞKİN İLGİ DÜZEYLERİNİN ALGILANAN SOSYO-EKONOMİK DURUMLARINA GÖRE FARKLILAŞMASINA AİT BULGULAR

**Tablo 12 Farklı müzik türlerini dinleme sıklığının algılanan sosyo-ekonomik durum değişkenine göre normallik dağılımı**

Müzik Türleri	Levene Homojenlik Testi			
	<i>F</i>	<i>sd1</i>	<i>sd2</i>	<i>p</i>
Pop Müzik	0,50	2	140	0,606
Klasik Müzik	1,13	2	140	0,175
Rock Müzik	0,10	2	140	0,905
Halk Müziği	0,98	2	140	0,198
Sanat Müziği	1,02	2	140	0,195
Arabesk Müzik	1,17	2	140	0,112

\* Fark  $p < .05$  düzeyinde anlamlıdır.

Öğrencilerin algılanan sosyo-ekonomik durumu değişkenine göre farklı müzik türleri dinleme sıklığı puanları dağılımlarının normallik gösterip göstermediğine ilişkin yapılan Levene Homojenlik testi sonucuna göre, gruplar (Yüksek SED/Orta SED/Düşük SED) arasında farklar anlamlı olmadığından normallik varsayımının sağlandığı görülmektedir (Levene Homojenlik:  $p > 0,05$ ). Bu nedenle, öğrencilerin algıladıkları sosyo-ekonomik durumlarına bağlı olarak farklı müzik türlerini dinleme sıklığı puanlarında anlamlı bir farklılaşma olup, olmadığı parametrik testlerden, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile araştırılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, farklı müzik türlerini dinleme sıklığında algıladıkları sosyo-ekonomik durumları değişkenin anlamlı bir farklılaşma nedeni olup olmadığını belirlemek üzere yapılan ANOVA testi ve ANOVA testi sonrası algılanan sosyo-ekonomik durumu değişkeninin hangi grupları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğunu görmek üzere yapılan post-hoc Scheffe testi sonuçları aşağıda tablolar halinde, müzik türleri sırasına göre incelenmiştir.

**Tablo 13 Öğrencilerin, pop müzik dinleme sıklığı puanlarının algılanan sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan ANOVA testi sonuçları (N=143)**

Müzik Türü	Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	ANOVA					
					<i>G. Arası</i>	<i>Kareler Top.</i>	<i>sd</i>	<i>Kareler Ort.</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Pop Müzik	Yüksek SED (1)	25	2,64	0,52	<i>G. Arası</i>	0,83	2	0,41	0,54	0,584
	Orta SED (2)	94	2,63	0,42	<i>G. İçi</i>	107,06	140	0,77		
	Düşük SED (3)	24	2,83	0,17	<i>Toplam</i>	107,89	142			

\* $p < .05$

ANOVA testi sonrası, öğrencilerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzeylerinin, onların pop müziği dinleme sıklığı puanlarında anlamlı bir farklılaşmaya neden olmadığı bulunmuştur ( $F=0,54$  ve  $p>,05$ ). Öğrencilerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzeylerine (SED) bağlı olarak verdikleri ortalama puanlar incelendiğinde (Tablo 13); kendilerini her üç sosyo-ekonomik düzeyde algılayan öğrencilerin pop müziği dinleme sıklığı puanlarının birbirlerine oldukça yakın gerçekleştiği görülmektedir ( $\bar{X}_{Yüksek\ SED}=2,64$ ;  $\bar{X}_{Orta\ SED}=2,63$  ve  $\bar{X}_{Düşük\ SED}=2,83$ ). Düşük sosyo-ekonomik düzey algısına sahip öğrencilerin pop müziği dinleme sıklığı puanları biraz daha yüksek olmakla birlikte, her üç gruptaki öğrencilerin de pop müziği dinleme sıklıkları ‘Sık sık’ düzeyinde olmuştur. Öğrencilerin genel olarak pop müziğe olan ilgilerinin ortalamanın üstünde olduğu anlaşılmaktadır.

**Tablo 14 Öğrencilerin, klasik batı müziği dinleme sıklığı puanlarının algılanan sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan ANOVA testi sonuçları (N=143)**

Müzik Türü	Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	ANOVA					
					<i>G. Arası</i>	<i>Kareler Top.</i>	<i>sd</i>	<i>Kareler Ort.</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Klasik Batı Müziği	Yüksek SED (1)	25	2,68	0,45	<i>G. Arası</i>	28,93	2	14,47	39,92	0,000*
	Orta SED (2)	94	1,48	0,22	<i>G. İçi</i>	50,73	140	0,36		
	Düşük SED (3)	24	1,58	0,24	<i>Toplam</i>	79,66	142			

\* $p < .05$

**Tablo 15 Öğrencilerin algılanan sosyo-ekonomik düzeyleri değişkeninin hangi grupları için klasik batı müziğini dinleme sıklığında anlamlı bir farklılaşma olduğunu belirlemeye yönelik yapılan post-hoc Scheffe testi**

Müzik Türü	(I) SED	(J) SED	Ortalama Farkı (I-J)	$s_h$	$p$
Klasik Batı Müziği	Yüksek SED (1)	Orta SED (2)	1,201*	0,135	0,000
		Düşük SED (3)	1,097*	0,172	0,000
	Orta SED (2)	Yüksek SED (1)	-1,201*	0,135	0,000
		Düşük SED (3)	-0,105	0,138	0,449
	Düşük SED (3)	Yüksek SED (1)	-1,097*	0,172	0,000
		Orta SED (2)	0,105	0,138	0,449

\*Ortalama fark  $p < .05$  düzeyinde anlamlıdır.

Yapılan ANOVA testi sonrası, öğrencilerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzeylerinin, onların klasik batı müziği dinleme sıklığı puanlarında anlamlı bir farklılaşmaya neden olduğu bulunmuştur ( $F=39,92$  ve  $p < ,001$ ). Hangi SED grupları arasında anlamlı farklılaşmalar olduğunu araştırmak üzere yapılan post-hoc Scheffe testine göre (Tablo 15), kendilerini yüksek SED grubunda algılayan öğrenciler ile orta ve düşük SED grubunda algılayan öğrenciler arasında klasik batı müziğini dinleme sıklığı puanları arasında anlamlı bir farklılaşma vardır [Grup 1 ile Grup 2-3 arasında]. Öğrencilerin algılanan sosyo-ekonomik düzeylerine bağlı olarak elde edilen ortalama puanlar incelendiğinde (Tablo 14); yüksek sosyo-ekonomik düzey algısına sahip öğrencilerin klasik batı müziğini diğer iki gruptaki öğrencilere göre daha sıklıkla dinledikleri görülmektedir ( $\bar{X}_{Yüksek\ SED}=2,68$ ;  $\bar{X}_{Orta\ SED}=1,48$  ve  $\bar{X}_{Düşük\ SED}=1,58$ ). Yüksek SED grubundaki öğrenciler klasik batı müziğini ‘Sık sık’ düzeyinde dinlediklerini ifade ederken, diğer iki gruptaki öğrencilerin klasik batı müziğini dinleme sıklıkları ‘Hiçbir zaman’ düzeyinde olmuştur.

**Tablo 16 Öğrencilerin, rock müzik dinleme sıklığı puanlarının algılanan sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan ANOVA testi sonuçları (N=143)**

Müzik Türü	Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	ANOVA					
					Kareler Top.	sd	Kareler Ort.	F	p	
Rock Müzik	Yüksek SED (1)	25	2,88	0,54	<b>G. Arası</b>	6,60	2	3,30	3,09	0,049*
	Orta SED (2)	94	2,64	0,25	<b>G. İçi</b>	149,68	140	1,07		
	Düşük SED (3)	24	2,17	0,49	<b>Toplam</b>	156,28	142			

**Tablo 17 Öğrencilerin algılanan sosyo-ekonomik düzeyleri değişkeninin hangi grupları için rock müzik dinleme sıklığında anlamlı bir farklılaşma olduğunu belirlemeye yönelik yapılan post-hoc Scheffe testi**

Müzik Türü	(I) SED	(J) SED	Ortalama Farkı (I-J)	$s_h$	$p$	
Rock Müzik	Yüksek SED (1)	Orta SED (2)	0,242	0,233	0,301	
		Düşük SED (3)	,713*	0,295	0,017	
		Orta SED (2)	Yüksek SED (1)	-0,242	0,233	0,301
		Düşük SED (3)	,472*	0,236	0,048	
		Düşük SED (3)	Yüksek SED (1)	-,713*	0,295	0,017
			Orta SED (2)	-,472*	0,236	0,048

\*Ortalama fark  $p < .05$  düzeyinde anlamlıdır.

Rock müzik dinleme sıklığı puanlarında da öğrencilerin algılanan sosyo-ekonomik düzeylerinin anlamlı bir farklılaşmaya neden olduğu bulunmuştur ( $F=3,09$  ve  $p < .05$ ). Hangi SED grupları arasında anlamlı farklılaşmalar olduğunu bulmaya yönelik, ANOVA sonrası yapılan Scheffe testine göre (Tablo 17); düşük SED grubunda yer alan öğrenciler ile orta ve yüksek SED grubunda yer alan öğrenciler arasında rock müzik dinleme sıklığı puanları arasında anlamlı bir farklılaşma vardır [Grup 3 ile Grup 1-2 arasında]. Öğrencilerin algılanan sosyo-ekonomik düzeylerine bağlı olarak elde edilen ortalama puanlar incelendiğinde (Tablo 16); düşük sosyo-ekonomik düzey algısına sahip öğrencilerin rock müziğini diğer iki gruptaki öğrencilere göre daha az sıklıkla dinledikleri görülmektedir ( $\bar{X}_{\text{Yüksek SED}}=2,88$ ;  $\bar{X}_{\text{Orta SED}}=2,64$  ve  $\bar{X}_{\text{Düşük SED}}=2,17$ ). Yüksek SED ve orta SED grubundaki öğrenciler rock müziğini ‘Sık sık’ düzeyinde dinlediklerini ifade ederken, düşük SED grubunda yer alan öğrencilerin rock müziğini dinleme sıklıkları ‘Ara sıra’ düzeyinde olmuştur.

**Tablo 18 Öğrencilerin, halk müziği dinleme sıklığı puanlarının algılanan sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan ANOVA testi sonuçları (N=143)**

Müzik Türü	Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	ANOVA					
					Kareler Top.	sd	Kareler Ort.	F	p	
Halk Müziği	Yüksek SED (1)	25	1,84	0,46	<b>G. Arası</b>	10,58	2	5,29	9,84	0,000*
	Orta SED (2)	94	1,60	0,45	<b>G. İçi</b>	75,33	140	0,54		
	Düşük SED (3)	24	2,33	0,27	<b>Toplam</b>	85,92	142			

\* $p < .05$



**Tablo 19 Öğrencilerin algılanan sosyo-ekonomik düzeyleri değişkeninin hangi grupları için halk müziği dinleme sıklığında anlamlı bir farklılaşma olduğunu belirlemeye yönelik yapılan post-hoc Scheffe testi**

Müzik Türü	(I) SED	(J) SED	Ortalama Farkı (I-J)	$s_h$	$p$
Halk Müziği	Yüksek SED (1)	Orta SED (2)	0,244	0,165	0,141
		Düşük SED (3)	-,493*	0,21	0,020
	Orta SED (2)	Yüksek SED (1)	-0,244	0,165	0,141
		Düşük SED (3)	-,738*	0,168	0,000
	Düşük SED (3)	Yüksek SED (1)	,493*	0,21	0,020
		Orta SED (2)	,738*	0,168	0,000

\*Ortalama fark  $p < .05$  düzeyinde anlamlıdır.

Halk müziği dinleme sıklığı puanlarında da öğrencilerin algılanan sosyo-ekonomik düzeylerinin anlamlı bir farklılaşmaya neden olduğu bulunmuştur ( $F=9,84$  ve  $p < .001$ ). Hangi SED grupları arasında anlamlı farklılaşmalar olduğunu bulmaya yönelik yapılan Scheffe testine göre (Tablo 19); yine düşük SED grubunda yer alan öğrenciler ile orta ve yüksek SED grubunda yer alan öğrenciler arasında halk müziğini dinleme sıklığı puanları arasında anlamlı bir farklılaşma vardır [Grup 3 ile Grup 1-2 arasında]. Öğrencilerin algılanan sosyo-ekonomik düzeylerine bağlı olarak elde edilen ortalama puanlar incelendiğinde (Tablo 18); düşük sosyo-ekonomik düzey algısına sahip öğrencilerin halk müziğini diğer iki gruptaki öğrencilere göre daha çok sıklıkla dinledikleri görülmektedir ( $\bar{X}_{Yüksek\ SED}=1,84$ ;  $\bar{X}_{Orta\ SED}=1,60$  ve  $\bar{X}_{Düşük\ SED}=2,33$ ). Düşük SED grubunda yer alan öğrencilerin halk müziğine ilgilerinin diğer iki gruptaki öğrencilere göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

**Tablo 20 Öğrencilerin, sanat müziği dinleme sıklığı puanlarının algılanan sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan ANOVA testi sonuçları ( $N=143$ )**

Müzik Türü	Gruplar	$n$	$\bar{X}$	$ss$	ANOVA					
					<i>G. Arası</i>	<i>Kareler Top.</i>	<i>sd</i>	<i>Kareler Ort.</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Sanat Müziği	Yüksek SED (1)	25	2,12	0,13	<i>G. Arası</i>	5,81	2	2,91	5,17	0,007*
	Orta SED (2)	94	1,66	0,48	<i>G. İçi</i>	78,71	140	0,56		
	Düşük SED (3)	24	2,04	0,26	<i>Toplam</i>	84,52	142			

\* $p < .05$

**Tablo 21 Öğrencilerin algılanan sosyo-ekonomik düzeyleri değişkeninin hangi grupları için sanat müziği dinleme sıklığında anlamlı bir farklılaşma olduğunu belirlemeye yönelik yapılan post-hoc Scheffe testi**

Müzik Türü	(I) SED	(J) SED	Ortalama Farkı (I-J)	$s_h$	$p$
Sanat Müziği	Yüksek SED (1)	Orta SED (2)	,460*	0,169	0,007
		Düşük SED (3)	0,078	0,214	0,715
	Orta SED (2)	Yüksek SED (1)	-,460*	0,169	0,007
		Düşük SED (3)	-,382*	0,171	0,027
	Düşük SED (3)	Yüksek SED (1)	-0,078	0,214	0,715
		Orta SED (2)	,382*	0,171	0,027

\*Ortalama fark  $p < .05$  düzeyinde anlamlıdır.

Sanat müziği dinleme sıklığı puanlarında da öğrencilerin algılanan sosyo-ekonomik düzeylerinin anlamlı bir farklılaşmaya neden olduğu bulunmuştur ( $F=5,17$  ve  $p < ,05$ ). Hangi SED grupları arasında anlamlı farklılaşmalar olduğunu bulmaya yönelik yapılan Scheffe testine göre (Tablo 21); orta SED grubunda yer alan öğrenciler ile düşük ve yüksek SED grubunda yer alan öğrenciler arasında sanat müziğini dinleme sıklığı puanları arasında anlamlı bir farklılaşma vardır [Grup 2 ile Grup 1-3 arasında]. Öğrencilerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzeylerine bağlı olarak elde edilen ortalama puanlar incelendiğinde (Tablo 20); orta sosyo-ekonomik düzey algısına sahip öğrencilerin sanat müziğini diğer iki gruptaki öğrencilere göre daha az sıklıkla dinledikleri görülmektedir ( $\bar{X}_{Yüksek\ SED}=2,12$ ;  $\bar{X}_{Orta\ SED}=1,66$  ve  $\bar{X}_{Düşük\ SED}=2,04$ ). Orta SED grubunda yer alan öğrencilerin halk müziğine ilgilerinin ('Hiçbir zaman' düzeyinde) diğer iki gruptaki öğrencilere göre daha düşük ('Ara sıra' düzeyinde) olduğu anlaşılmaktadır.

**Tablo 22 Öğrencilerin, arabesk müzik dinleme sıklığı puanlarının algılanan sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan ANOVA testi sonuçları (N=143)**

Müzik Türü	Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	ANOVA					
					Kareler Top.	sd	Kareler Ort.	F	p	
Arabesk Müzik	Yüksek SED (1)	25	1,32	0,27	<i>G. Arası</i>	25,16	2	12,58	26,48	0,000*
	Orta SED (2)	94	1,34	0,48	<i>G. İçi</i>	66,51	140	0,48		
	Düşük SED (3)	24	2,46	0,25	<i>Toplam</i>	91,66	142			

\* $p < .05$

**Tablo 23 Öğrencilerin algılanan sosyo-ekonomik düzeyleri değişkeninin hangi grupları için arabesk müzik dinleme sıklığında anlamlı bir farklılaşma olduğunu belirlemeye yönelik yapılan post-hoc Scheffe testi**

Müzik Türü	(I) SED	(J) SED	Ortalama Farkı (I-J)	$s_h$	$p$
Arabesk Müzik	Yüksek SED (1)	Orta SED (2)	-0,02	0,155	0,895
		Düşük SED (3)	-1,138*	0,197	0,000
	Orta SED (2)	Yüksek SED (1)	0,02	0,155	0,895
		Düşük SED (3)	-1,118*	0,158	0,000
	Düşük SED (3)	Yüksek SED (1)	1,138*	0,197	0,000
		Orta SED (2)	1,118*	0,158	0,000

\*Ortalama fark  $p < .05$  düzeyinde anlamlıdır.

Son olarak, arabesk müzik dinleme sıklığı puanlarında da öğrencilerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzeylerinin anlamlı bir farklılaşmaya neden olduğu bulunmuştur ( $F=26,48$  ve  $p < ,001$ ). Hangi SED grupları arasında anlamlı farklılaşmalar olduğunu bulmaya yönelik yapılan Scheffe testine göre (Tablo 23); düşük SED grubunda yer alan öğrenciler ile orta ve yüksek SED grubunda yer alan öğrenciler arasında arabesk müzik dinleme sıklığı puanları arasında anlamlı bir farklılaşma vardır [Grup 3 ile Grup 1-2 arasında]. Öğrencilerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzeylerine bağlı olarak elde edilen ortalama puanlar incelendiğinde (Tablo 22); düşük sosyo-ekonomik düzey algısına sahip öğrencilerin arabesk müziği diğer iki gruptaki öğrencilere göre daha sıklıkla dinledikleri görülmektedir ( $\bar{X}_{Yüksek\ SED}=1,32$ ;  $\bar{X}_{Orta\ SED}=1,34$  ve  $\bar{X}_{Düşük\ SED}=2,46$ ). Yüksek SED ve orta SED grubundaki öğrenciler arabesk müziği dinleme sıklığını ‘Hiçbir zaman’ düzeyinde puanlarken, düşük SED grubunda yer alan öğrencilerin arabesk müziği dinleme sıklıkları ‘Ara sıra’ düzeyinde puanlamışlardır.

### 3.4. ÖĞRENCİLERİN FARKLI MÜZİK TÜRLERİNE İLİŞKİN İLĞİ DÜZEYLERİNİN AKTİF OLARAK MÜZİKLE İLGİLENME DURUMLARINA GÖRE FARKLILAŞMASINA AİT BULGULAR

**Tablo 24 Farklı müzik türlerini dinleme sıklığının müzikle aktif ilgilenme değişkenine göre normallik dağılımı**

Müzik Türü	Levene Homojenlik Testi		
	<i>F</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>
Pop Müzik	5,89	141	0,016
Klasik Müzik	0,18	141	0,673
Rock Müzik	0,74	141	0,393
Halk Müziği	2,51	141	0,115
Sanat Müziği	0,26	141	0,609
Arabesk Müzik	4,43	141	0,037

\* Fark  $p < .05$  düzeyinde anlamlıdır.

Öğrencilerin müzik ile aktif olarak ilgilenmeleri değişkenine göre farklı müzik dinleme sıklıkları puanları dağılımlarının normallik gösterip göstermediğine ilişkin yapılan, Levene Homojenlik testi sonucuna göre, gruplar (evet/hayır) arasında farklar anlamlı olmadığından normallik varsayımı sağlandığı görülmektedir (Levene Homojenlik:  $p > 0,05$ ). Bu nedenle, öğrencilerin müzikle aktif olarak ilgilenmelerine bağlı olarak farklı müzik türlerini dinleme sıklıkları puanlarında anlamlı bir farklılaşma olup, olmadığı parametrik testlerden, bağımsız gruplar t-testi ile araştırılmıştır.

**Tablo 25 Öğrencilerin, pop müzik dinleme sıklığı puanlarının müzikle aktif olarak ilgilenme değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t-testi ( $N=143$ )**

Müzik Türü	Aktif İlgi	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>s<sub>h</sub></i>	t-test		
						<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>
Pop Müzik	Evet	78	2,58	0,95	0,11	1,32	141	0,190
	Hayır	65	2,77	0,77	0,10			

\* $p < .05$

Tablo 25'den de görüleceği üzere öğrencilerin pop müziği dinleme sıklığı düzeylerinde müzik ile aktif olarak ilgilenme anlamlı bir farklılaşmaya neden

olmamaktadır ( $t=1,32$  ve  $p>,05$ ). Öğrencilerin müzik ile aktif olarak ilgilenmeye bağlı olarak verdikleri ortalama puanlar incelendiğinde; müzikle aktif olarak ilgilenen ve ilgilenmeyen öğrencilerin pop müzik dinleme sıklığı puanlarının çok yakın oldukları görülmektedir ( $\bar{X}_{Evet}=2,58$ ;  $\bar{X}_{Hayır}=2,77$ ). Müzikle aktif olarak ilgilenmeyen öğrencilerin pop müzik dinleme sıklık puanları, müzikle aktif olarak ilgilenen öğrencilerin pop müzik dinleme sıklık puanlarından biraz daha yüksek olmasına rağmen anlamlı bir fark yoktur. Her iki gruptaki öğrenciler de pop müziği ‘Sık sık’ düzeyinde dinlediklerini ifade etmektedir.

**Tablo 26 Öğrencilerin, klasik batı müziği dinleme sıklığı puanlarının müzikle aktif olarak ilgilenme değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t-testi (N=143)**

Müzik Türü	Aktif İlgi	n	$\bar{X}$	ss	$s_h$	t-test		
						t	sd	p
Klasik Batı Müziği	Evet	78	1,86	0,80	0,09	2,73	141	0,007*
	Hayır	65	1,52	0,64	0,08			

\* $p < .05$

Öğrencilerin klasik batı müziği dinleme sıklığı düzeylerinde müzikle aktif olarak ilgilenmelerinin anlamlı bir farklılaşmaya neden olduğu bulunmuştur ( $t=2,73$  ve  $p < .05$ ). Öğrencilerin müzik ile aktif olarak ilgilenmeye bağlı olarak verdikleri ortalama puanlar incelendiğinde; müzikle aktif olarak ilgilenen öğrencilerin, klasik batı müziğini dinleme sıklıklarının, müzikle aktif olarak ilgilenmeyen öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir ( $\bar{X}_{Evet}=1,86$ ;  $\bar{X}_{Hayır}=1,52$ ). Müzikle aktif olarak ilgilenen öğrencilerin klasik batı müziği dinleme sıklığı ‘Ara sıra’ düzeyinde gerçekleşirken, müzikle aktif olarak ilgilenmeyen öğrencilerin klasik batı müziği dinleme sıklıkları ‘Hiçbir zaman’ düzeyinde gerçekleşmiştir.

**Tablo 27 Öğrencilerin, rock müzik dinleme sıklığı puanlarının müzikle aktif olarak ilgilenme değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t-testi (N=143)**

Müzik Türü	Aktif İlgi	n	$\bar{X}$	ss	$s_h$	t-test		
						t	sd	p
Rock Müzik	Evet	78	2,69	1,01	0,12	2,18	141	0,031*
	Hayır	65	2,50	1,09	0,14			

\* $p < .05$

Tablo 27’den de görüleceği üzere öğrencilerin rock müzik dinleme sıklığı düzeylerinde de, müzik ile aktif olarak ilgilenme anlamlı bir farklılaşmaya neden olmaktadır ( $t=2,18$  ve  $p<,05$ ). Öğrencilerin müzik ile aktif olarak ilgilenmeye bağlı olarak verdikleri ortalama puanlar incelendiğinde; müzikle aktif olarak ilgilenen öğrencilerin rock müzik dinleme sıklığı puanlarının, müzikle aktif olarak ilgilenmeyen öğrencilerin rock müzik dinleme sıklığı puanlarından daha yüksek olduğu görülmektedir ( $\bar{X}_{Evet}=2,69$ ;  $\bar{X}_{Hayır}=2,50$ ). Müzikle aktif olarak ilgilenen öğrencilerin rock müzik dinleme sıklık puanları ‘Sık sık’ düzeyinde, müzikle aktif olarak ilgilenmeyen öğrencilerin rock müzik dinleme sıklık puanları ise ‘Ara sıra’ düzeyinde olduğu görülmektedir. Müzikle aktif olarak ilgilenen öğrencilerin rock müziğine ilgileri daha yüksektir.

**Tablo 28 Öğrencilerin, halk müziği dinleme sıklığı puanlarının müzikle aktif olarak ilgilenme değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t-testi (N=143)**

Müzik Türü	Aktif İlgisi	n	$\bar{X}$	ss	$s_h$	t-test		
						t	sd	p
Halk Müziği	Evet	78	1,76	0,69	0,08	0,10	141	0,922
	Hayır	65	1,77	0,88	0,11			

\* $p<,05$

Öğrencilerin halk müziği dinleme sıklığı düzeylerinde, müzik ile aktif olarak ilgilenme anlamlı bir farklılaşmaya neden olmamaktadır ( $t=0,10$  ve  $p>,05$ ). Öğrencilerin müzik ile aktif olarak ilgilenmeye bağlı olarak verdikleri ortalama puanlar incelendiğinde; müzikle aktif olarak ilgilenen ve ilgilenmeyen öğrencilerin halk müziğini dinleme sıklığı puanlarının birbirlerine son derece yakın gerçekleştiği görülmektedir ( $\bar{X}_{Evet}=1,76$ ;  $\bar{X}_{Hayır}=1,77$ ). Müzikle aktif olarak ilgilenen ve ilgilenmeyen öğrenciler de halk müziği ‘Ara sıra’ düzeyinde dinlemektedir.

**Tablo 29 Öğrencilerin, sanat müziği dinleme sıklığı puanlarının müzikle aktif olarak ilgilenme değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t-testi (N=143)**

Müzik Türü	Aktif İlgisi	n	$\bar{X}$	ss	$s_h$	t-test		
						t	sd	p
Sanat Müziği	Evet	78	1,94	0,80	0,09	2,27	141	0,025*
	Hayır	65	1,65	0,72	0,09			

\* $p<,05$

Öğrencilerin sanat müziği dinleme sıklığı düzeylerinde de, müzik ile aktif olarak ilgilenme anlamlı bir farklılaşmaya neden olmaktadır ( $t=2,27$  ve  $p<,05$ ). Öğrencilerin müzik ile aktif olarak ilgilenmeye bağlı olarak verdikleri ortalama puanlar incelendiğinde; müzikle aktif olarak ilgilenen öğrencilerin sanat müziği dinleme sıklığı puanlarının, müzikle aktif olarak ilgilenmeyen öğrencilerin sanat müziği dinleme sıklığı puanlarından daha yüksek olduğu görülmektedir ( $\bar{X}_{Evet}=1,94$ ;  $\bar{X}_{Hayır}=1,65$ ). Genel olarak tüm öğrencilerin sanat müziği dinleme sıklıklarının düşük olduğu anlaşılmaktadır. Ancak müzikle aktif olarak ilgilenen öğrencilerin sanat müziği dinleme sıklık puanları ‘Ara sıra’ düzeyinde gerçekleşirken, müzikle aktif olarak ilgilenmeyen öğrencilerin sanat müziği dinleme sıklık puanları ‘Hiçbir zaman’ ile daha düşük bir düzeyde olmuştur. Müzikle aktif olarak ilgilenen öğrencilerin sanat müziğine olan ilgilerinin daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

**Tablo 30 Öğrencilerin, arabesk müzik dinleme sıklığı puanlarının müzikle aktif olarak ilgilenme değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t-testi (N=143)**

Müzik Türü	Aktif İlgisi	n	$\bar{X}$	ss	$s_h$	t-test		
						t	sd	p
Arabesk Müzik	Evet	78	1,63	0,88	0,10	1,70	141	0,091
	Hayır	65	1,40	0,68	0,08			

\* $p<,05$

Son olarak, öğrencilerin halk müziği dinleme sıklığı düzeylerinde, müzik ile aktif olarak ilgilenmenin anlamlı bir farklılaşmaya neden olmadığı bulunmuştur ( $t=1,70$  ve  $p>,05$ ). Öğrencilerin müzik ile aktif olarak ilgilenmeye bağlı olarak verdikleri ortalama puanlar incelendiğinde; müzikle aktif olarak ilgilenen ve ilgilenmeyen öğrencilerin halk müziğini dinleme sıklığı puanlarının ‘Hiçbir zaman’ düzeyinde gerçekleştiği görülmektedir ( $\bar{X}_{Evet}=1,63$ ;  $\bar{X}_{Hayır}=1,40$ ). Müzikle aktif olarak ilgilenen öğrencilerin arabesk müziğe ilgilerinin, müzikle ilgilenmeyenlere göre daha yüksek olduğu görülmekle birlikte anlamlı bir fark yoktur ve her iki gruptaki öğrencilerin de arabesk dinleme sıklık düzeyleri oldukça düşüktür.

### 3.5.ÖĞRENCİLERİN FARKLI MÜZİK TÜRLERİNE İLİŞKİN İLGI DÜZEYLERİ İLE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERE YÖNELİK BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin farklı müzik türlerine ilişkin ilgi düzeyleri ile sıfat tarama listesi sonucu bulunan kişisel özellikleri arasındaki ilişkiler Pearsons' momentler çarpım katsayısı ( $r$ ) ile incelenmiş ve sonuçları aşağıda, dinlenen farklı müzik türleri sırasına göre tablolatırılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin 300 maddelik sıfat tarama listesine verdikleri yanıtlar sonucu aşağıda listelenen 17 kişilik özelliği tespit edilmiştir;

1. Sebat
2. Şefkat
3. Yakınlık
4. Düzen
5. Karşı Cinsle İlişki
6. Gösteriş
7. Bağımsızlık
8. Saldırganlık
9. Değişiklik
10. İlgi Görme
11. Kendini Suçlama
12. Uyarlık
13. Özgüven
14. Yaratıcılık
15. Liderlik
16. Erkeksi Özellikler
17. Kadınsı Özellikler



**Tablo 31 Öğrencilerin pop müzik dinleme sıklığı ile kişisel özellikleri arasındaki ilişki**

Kişisel Özellik		Pop Müzik
Başarma	<i>r</i>	0,068
	<i>p</i>	0,421
Başatlık	<i>r</i>	-0,023
	<i>p</i>	0,784
Sebat	<i>r</i>	0,161
	<i>p</i>	0,055
Düzen	<i>r</i>	,184*
	<i>p</i>	0,028
Duyguları Anlama	<i>r</i>	0,136
	<i>p</i>	0,104
Şefkat Gösterme	<i>r</i>	,222**
	<i>p</i>	0,008
Yakınlık	<i>r</i>	,174*
	<i>p</i>	0,038
Karşı Cinsle İlişki	<i>r</i>	0,032
	<i>p</i>	0,708
Gösteriş	<i>r</i>	-,189*
	<i>p</i>	0,023
Bağımsızlık	<i>r</i>	-,211*
	<i>p</i>	0,011
Saldırganlık	<i>r</i>	-,214*
	<i>p</i>	0,010
Değişiklik	<i>r</i>	-,221**
	<i>p</i>	0,008
İlgi Görme	<i>r</i>	-0,144
	<i>p</i>	0,086
Kendini Suçlama	<i>r</i>	0,082
	<i>p</i>	0,331
Uyarlık	<i>r</i>	,252**
	<i>p</i>	0,002
Danışmaya Hazır Oluş	<i>r</i>	-0,002
	<i>p</i>	0,982
Özgüven	<i>r</i>	0,024
	<i>p</i>	0,772
Kişisel Uyum	<i>r</i>	0,132
	<i>p</i>	0,116
İdeal Benlik	<i>r</i>	0,007
	<i>p</i>	0,929
Yaratıcılık	<i>r</i>	-,172*
	<i>p</i>	0,040
Liderlik	<i>r</i>	,177*
	<i>p</i>	0,034
Erkeksi Özellikler	<i>r</i>	-0,062
	<i>p</i>	0,460
Kadınsı Özellikler	<i>r</i>	,201*
	<i>p</i>	0,016

\*\*Korelasyon, 001 düzeyinde anlamlıdır.

\*Korelasyon, 05 düzeyinde anlamlıdır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin pop müzik dinleme sıklığı puanları ile 11 kişisel özellik arasında çeşitli düzeylerde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bunlar;

Öğrencilerin pop müzik dinleme sıklıkları ile *düzenli* olmaları arasında pozitif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ( $r=,184$  ve  $p<,05$ ).

Öğrencilerin pop müzik dinleme sıklıkları ile *şefkat gösterme* özellikleri arasında pozitif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ( $r=,222$  ve  $p<,001$ ).

Öğrencilerin pop müzik dinleme sıklıkları ile *yakınlık gösterme* özellikleri arasında pozitif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ( $r=,174$  ve  $p<,05$ ).

Öğrencilerin pop müzik dinleme sıklıkları ile *gösterişli* olma özellikleri arasında negatif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ( $r=-,189$  ve  $p<,05$ ).

Öğrencilerin pop müzik dinleme sıklıkları ile *bağımsız* olma özellikleri arasında negatif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ( $r=-,211$  ve  $p<,05$ ).

Öğrencilerin pop müzik dinleme sıklıkları ile *saldırgan* olma özellikleri arasında negatif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ( $r=-,214$  ve  $p<,05$ ).

Öğrencilerin pop müzik dinleme sıklıkları ile *değişiklik* özellikleri arasında negatif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ( $r=-,221$  ve  $p<,001$ ).

Öğrencilerin pop müzik dinleme sıklıkları ile *uyarlık* özellikleri arasında pozitif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ( $r=,252$  ve  $p<,001$ ).

Öğrencilerin pop müzik dinleme sıklıkları ile *yaratıcılık* özellikleri arasında negatif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ( $r=-,172$  ve  $p<,05$ ).

Öğrencilerin pop müzik dinleme sıklıkları ile *liderlik* özellikleri arasında pozitif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ( $r=,177$  ve  $p<,05$ ).

Öğrencilerin pop müzik dinleme sıklıkları ile *kadınsı* özellikleri arasında pozitif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ( $r=,201$  ve  $p<,05$ ).

**Tablo 32 Öğrencilerin klasik batı müziği dinleme sıklığı ile kişisel özellikleri arasındaki ilişki**

Kişisel Özellik		Klasik Batı Müziği
Başarma	<i>r</i>	0,026
	<i>p</i>	0,754
Başatlık	<i>r</i>	0,117
	<i>p</i>	0,164
Sebat	<i>r</i>	0,030
	<i>p</i>	0,721
Düzen	<i>r</i>	,209*
	<i>p</i>	0,012
Duyguları Anlama	<i>r</i>	0,093
	<i>p</i>	0,270
Şefkat Gösterme	<i>r</i>	-0,006
	<i>p</i>	0,940
Yakınlık	<i>r</i>	-0,067
	<i>p</i>	0,430
Karşı Cinsle İlişki	<i>r</i>	-0,042
	<i>p</i>	0,621
Gösteriş	<i>r</i>	-0,079
	<i>p</i>	0,349
Bağımsızlık	<i>r</i>	-0,097
	<i>p</i>	0,248
Saldırganlık	<i>r</i>	0,004
	<i>p</i>	0,963
Değişiklik	<i>r</i>	-0,043
	<i>p</i>	0,608
İlgi Görme	<i>r</i>	-0,088
	<i>p</i>	0,297
Kendini Suçlama	<i>r</i>	-0,118
	<i>p</i>	0,162
Uyarlık	<i>r</i>	0,059
	<i>p</i>	0,484
Danışmaya Hazır Oluş	<i>r</i>	0,128
	<i>p</i>	0,129
Özgüven	<i>r</i>	0,023
	<i>p</i>	0,786
Kişisel Uyum	<i>r</i>	0,060
	<i>p</i>	0,480
İdeal Benlik	<i>r</i>	0,106
	<i>p</i>	0,206
Yaratıcılık	<i>r</i>	-0,074
	<i>p</i>	0,379
Liderlik	<i>r</i>	0,047
	<i>p</i>	0,577
Erkeksi Özellikler	<i>r</i>	0,095
	<i>p</i>	0,257
Kadımsı Özellikler	<i>r</i>	-0,002
	<i>p</i>	0,978

\*\*Korelasyon ,001 düzeyinde anlamlıdır.

\*Korelasyon ,05 düzeyinde anlamlıdır.

Öğrencilerin klasik batı müziği dinleme sıklığı puanları ile kişisel özelliklerinden sadece biri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (Tablo 32). Öğrencilerin klasik batı müziği dinleme sıklıkları ile *düzenli* olmaları arasında pozitif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ( $r=,209$  ve  $p<,05$ ).

**Tablo 33 Öğrencilerin rock müzik dinleme sıklığı ile kişisel özellikleri arasındaki ilişki**

Kişisel Özellik		Rock Müzik
Başarma	<i>r</i>	0,002
	<i>p</i>	0,982
Başatlık	<i>r</i>	0,162
	<i>p</i>	0,053
Sebat	<i>r</i>	-,167*
	<i>p</i>	0,047
Düzen	<i>r</i>	-,191*
	<i>p</i>	0,022
Duyguları Anlama	<i>r</i>	-0,072
	<i>p</i>	0,390
Şefkat Gösterme	<i>r</i>	-0,065
	<i>p</i>	0,440
Yakınlık	<i>r</i>	0,083
	<i>p</i>	0,323
Karşı Cinsle İlişki	<i>r</i>	,195*
	<i>p</i>	0,019
Gösteriş	<i>r</i>	,342**
	<i>p</i>	0,000
Bağımsızlık	<i>r</i>	,300**
	<i>p</i>	0,000
Saldırganlık	<i>r</i>	,197*
	<i>p</i>	0,019
Değişiklik	<i>r</i>	,428**
	<i>p</i>	0,000
İlgi Görme	<i>r</i>	-0,086
	<i>p</i>	0,308
Kendini Suçlama	<i>r</i>	-,208*
	<i>p</i>	0,013
Uyarlık	<i>r</i>	-,259**
	<i>p</i>	0,002
Danışmaya Hazır Oluş	<i>r</i>	-0,159
	<i>p</i>	0,057
Özgüven	<i>r</i>	,219**
	<i>p</i>	0,009
Kişisel Uyum	<i>r</i>	0,048
	<i>p</i>	0,569
İdeal Benlik	<i>r</i>	0,075
	<i>p</i>	0,376
Yaratıcılık	<i>r</i>	,269**
	<i>p</i>	0,001
Liderlik	<i>r</i>	-0,055
	<i>p</i>	0,513
Erkeksi Özellikler	<i>r</i>	,234**
	<i>p</i>	0,005
Kadınsı Özellikler	<i>r</i>	0,076
	<i>p</i>	0,364

\*\*Korelasyon ,001 düzeyinde anlamlıdır.

\*Korelasyon ,05 düzeyinde anlamlıdır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin rock müzik dinleme sıklığı puanları ile 12 kişisel özellik arasında çeşitli düzeylerde anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Tablo 33). Bunlar;

Öğrencilerin rock müzik dinleme sıklıkları ile *sebat gösterme* özellikleri arasında negatif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ( $r=-,167$  ve  $p<,05$ ).

Öğrencilerin rock müzik dinleme sıklıkları ile *düzenli olma* özellikleri arasında negatif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ( $r=-,191$  ve  $p<,05$ ).

Öğrencilerin rock müzik dinleme sıklıkları ile *karşı cinsle ilişki kurabilme* özellikleri arasında pozitif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ( $r=,195$  ve  $p<,05$ ).

Öğrencilerin rock müzik dinleme sıklıkları ile *gösterişli olma* özellikleri arasında pozitif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ( $r=,342$  ve  $p<,001$ ).

Öğrencilerin rock müzik dinleme sıklıkları ile *bağımsızlık* gösterme özellikleri arasında pozitif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ( $r=,300$  ve  $p<,001$ ).

Öğrencilerin rock müzik dinleme sıklıkları ile *saldırganlık* gösterme özellikleri arasında pozitif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ( $r=,197$  ve  $p<,05$ ).

Öğrencilerin rock müzik dinleme sıklıkları ile *değişiklik* özellikleri arasında pozitif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ( $r=,428$  ve  $p<,001$ ).

Öğrencilerin rock müzik dinleme sıklıkları ile *kendini suçlama* özellikleri arasında negatif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ( $r=-,208$  ve  $p<,05$ ).

Öğrencilerin rock müzik dinleme sıklıkları ile *uyarlık* özellikleri arasında negatif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ( $r=-,259$  ve  $p<,001$ ).

Öğrencilerin rock müzik dinleme sıklıkları ile *özgüvenleri* arasında pozitif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ( $r=,219$  ve  $p<,001$ ).

Öğrencilerin rock müzik dinleme sıklıkları ile *yaratıcılık* özellikleri arasında pozitif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ( $r=,269$  ve  $p<,001$ ).

Öğrencilerin rock müzik dinleme sıklıkları ile *erkeksi* özellikleri arasında pozitif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ( $r=,234$  ve  $p<,001$ ).

**Tablo 34 Öğrencilerin halk müziği dinleme sıklığı ile kişisel özellikleri arasındaki ilişki**

Kişisel Özellik	Halk Müziği	
Başarma	<i>r</i>	-0,008
	<i>p</i>	0,922
Başatlık	<i>r</i>	-0,015
	<i>p</i>	0,860
Sebat	<i>r</i>	,180*
	<i>p</i>	0,031
Düzen	<i>r</i>	,242**
	<i>p</i>	0,004
Duyguları Anlama	<i>r</i>	0,127
	<i>p</i>	0,129
Şefkat Gösterme	<i>r</i>	0,053
	<i>p</i>	0,533
Yakınlık	<i>r</i>	-0,071
	<i>p</i>	0,399
Karşı Cinsle İlişki	<i>r</i>	-0,049
	<i>p</i>	0,563
Gösteriş	<i>r</i>	-0,131
	<i>p</i>	0,119
Bağımsızlık	<i>r</i>	-,212*
	<i>p</i>	0,011
Saldırganlık	<i>r</i>	-0,063
	<i>p</i>	0,455
Değişiklik	<i>r</i>	-,223**
	<i>p</i>	0,007
İlgi Görme	<i>r</i>	0,006
	<i>p</i>	0,947
Kendini Suçlama	<i>r</i>	0,067
	<i>p</i>	0,429
Uyarlık	<i>r</i>	0,085
	<i>p</i>	0,312
Danışmaya Hazır Oluş	<i>r</i>	0,105
	<i>p</i>	0,213
Özgüven	<i>r</i>	-0,056
	<i>p</i>	0,510
Kişisel Uyum	<i>r</i>	0,036
	<i>p</i>	0,673
İdeal Benlik	<i>r</i>	0,065
	<i>p</i>	0,441
Yaratıcılık	<i>r</i>	-0,110
	<i>p</i>	0,189
Liderlik	<i>r</i>	0,086
	<i>p</i>	0,306
Erkeksi Özellikler	<i>r</i>	-0,076
	<i>p</i>	0,370
Kadınsı Özellikler	<i>r</i>	-0,019
	<i>p</i>	0,822

\*\*Korelasyon ,001 düzeyinde anlamlıdır.

\*Korelasyon ,05 düzeyinde anlamlıdır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin halk müziği dinleme sıklığı puanları ile 4 kişisel özellik arasında çeşitli düzeylerde anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Tablo 34). Bunlar;

Öğrencilerin halk müziği dinleme sıklıkları ile *sebat gösterme* özellikleri arasında pozitif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ( $r=,180$  ve  $p<,05$ ).

Öğrencilerin halk müziği dinleme sıklıkları ile *düzenli olma* özellikleri arasında pozitif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ( $r=,242$  ve  $p<,001$ ).

Öğrencilerin halk müziği dinleme sıklıkları ile *bağımsızlık* özellikleri arasında negatif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ( $r=-,212$  ve  $p<,05$ ).

Öğrencilerin halk müziği dinleme sıklıkları ile *değişiklik* özellikleri arasında negatif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ( $r=-,223$  ve  $p<,001$ ).



**Tablo 35 Öğrencilerin sanat müziği dinleme sıklığı ile kişisel özellikleri arasındaki ilişki**

<b>Kişisel Özellik</b>		<b>Sanat Müziği</b>
Başarma	<i>r</i>	0,054
	<i>p</i>	0,519
Başatlık	<i>r</i>	0,019
	<i>p</i>	0,823
Sebat	<i>r</i>	0,122
	<i>p</i>	0,145
Düzen	<i>r</i>	,215**
	<i>p</i>	0,010
Duyguları Anlama	<i>r</i>	0,000
	<i>p</i>	0,992
Şefkat Gösterme	<i>r</i>	0,026
	<i>p</i>	0,760
Yakınlık	<i>r</i>	-0,079
	<i>p</i>	0,347
Karşı Cinsle İlişki	<i>r</i>	-0,018
	<i>p</i>	0,827
Gösteriş	<i>r</i>	-0,099
	<i>p</i>	0,242
Bağımsızlık	<i>r</i>	-,204*
	<i>p</i>	0,014
Saldırganlık	<i>r</i>	-0,030
	<i>p</i>	0,720
Değişiklik	<i>r</i>	-,212*
	<i>p</i>	0,011
İlgi Görme	<i>r</i>	0,019
	<i>p</i>	0,824
Kendini Suçlama	<i>r</i>	0,051
	<i>p</i>	0,543
Uyarlık	<i>r</i>	0,124
	<i>p</i>	0,140
Danışmaya Hazır Oluş	<i>r</i>	0,064
	<i>p</i>	0,444
Özgüven	<i>r</i>	-0,017
	<i>p</i>	0,837
Kişisel Uyum	<i>r</i>	-0,002
	<i>p</i>	0,980
İdeal Benlik	<i>r</i>	0,083
	<i>p</i>	0,323
Yaratıcılık	<i>r</i>	-0,143
	<i>p</i>	0,088
Liderlik	<i>r</i>	0,039
	<i>p</i>	0,648
Erkeksi Özellikler	<i>r</i>	0,007
	<i>p</i>	0,930
Kadınsı Özellikler	<i>r</i>	0,047
	<i>p</i>	0,579

\*\*Korelasyon ,001 düzeyinde anlamlıdır.

\*Korelasyon ,05 düzeyinde anlamlıdır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sanat müziği dinleme sıklığı puanları ile 3 kişisel özellik arasında çeşitli düzeylerde anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Tablo 35). Bunlar;

Öğrencilerin sanat müziği dinleme sıklıkları ile *düzenli olma* özellikleri arasında pozitif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ( $r=,215$  ve  $p<,001$ ).

Öğrencilerin sanat müziği dinleme sıklıkları ile *bağımsızlık* özellikleri arasında negatif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ( $r=-,204$  ve  $p<,05$ ).

Öğrencilerin sanat müziği dinleme sıklıkları ile *değişiklik* özellikleri arasında negatif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ( $r=-,212$  ve  $p<,05$ ).

**Tablo 36 Öğrencilerin arabesk müzik dinleme sıklığı ile kişisel özellikleri arasındaki ilişki**

<b>Kişisel Özellik</b>		<b>Arabesk Müzik</b>
Başarma	<i>r</i>	0,043
	<i>p</i>	0,612
Başatlık	<i>r</i>	-0,009
	<i>p</i>	0,918
Sebat	<i>r</i>	0,042
	<i>p</i>	0,618
Düzen	<i>r</i>	0,035
	<i>p</i>	0,678
Duyguları Anlama	<i>r</i>	-0,005
	<i>p</i>	0,956
Şefkat Gösterme	<i>r</i>	-0,044
	<i>p</i>	0,599
Yakınlık	<i>r</i>	-0,088
	<i>p</i>	0,294
Karşı Cinsle İlişki	<i>r</i>	0,039
	<i>p</i>	0,646
Gösteriş	<i>r</i>	0,042
	<i>p</i>	0,622
Bağımsızlık	<i>r</i>	-0,046
	<i>p</i>	0,583
Saldırganlık	<i>r</i>	0,103
	<i>p</i>	0,222
Değişiklik	<i>r</i>	-0,153
	<i>p</i>	0,068
İlgi Görme	<i>r</i>	,190*
	<i>p</i>	0,023
Kendini Suçlama	<i>r</i>	0,070
	<i>p</i>	0,406
Uyarlık	<i>r</i>	-0,062
	<i>p</i>	0,464
Danışmaya Hazır Oluş	<i>r</i>	-0,085
	<i>p</i>	0,316
Özgüven	<i>r</i>	-0,029
	<i>p</i>	0,733
Kişisel Uyum	<i>r</i>	-0,046
	<i>p</i>	0,588
İdeal Benlik	<i>r</i>	0,009
	<i>p</i>	0,919
Yaratıcılık	<i>r</i>	-0,021
	<i>p</i>	0,802
Liderlik	<i>r</i>	-0,030
	<i>p</i>	0,722
Erkeksi Özellikler	<i>r</i>	0,038
	<i>p</i>	0,655
Kadınsı Özellikler	<i>r</i>	0,007
	<i>p</i>	0,934

\*\*Korelasyon ,001 düzeyinde anlamlıdır.

\*Korelasyon ,05 düzeyinde anlamlıdır.

Öğrencilerin arabesk dinleme sıklığı puanları ile kişisel özelliklerinden sadece biri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (Tablo 36).

Öğrencilerin arabesk müzik dinleme sıklıkları ile *ilgi görme* özellikleri arasında pozitif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ( $r=,190$  ve  $p<,05$ ).

## 4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümünde, araştırma sonucunda elde edilen bulgular ile araştırmanın hipotezi göz önüne alınarak yapılan tartışma, sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

### 4.1. SONUÇLAR

#### 4.1.1. Öğrencilerin Farklı Müzik Türlerine İlişkin İlgî Düzeylerine Ait Sonuçlar

Araştırmaya katılan öğrencilerin farklı müzik türlerini dinleme sıklıkları ‘Hiçbir zaman’ ile ‘Sık sık’ düzeyleri arasında gerçekleşmiştir. En yüksek ilginin pop müzik için, en düşük ilginin ise arabesk müzik için gösterildiği bulunmuştur (Tablo 4).

- Öğrencilerin pop müziğini dinleme sıklıklarının  $\bar{X}=2,66$  ile ‘Sık sık’ düzeyinde olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin pop müziğine olan ilgilerinin ortalama düzeyin üstünde olduğu anlaşılmaktadır.
- Klasik batı müziği için ise öğrencilerin dinleme sıklıklarının  $\bar{X}=1,71$  ile ‘Hiçbir zaman’ düzeyinde, son derece düşük olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin klasik batı müziğine ilişkin ilgileri oldukça düşükdür.
- Rock müziğini öğrencilerin dinleme sıklıklarının  $\bar{X}=2,60$  ile ‘Sık sık’ düzeyinde, pop müziği dinleme sıklığına yakın olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin rock müziğine ilişkin ilgilerinin ortalamanın üstünde olduğu anlaşılmaktadır.

- Araştırmalara katılan öğrencilerin halk müziğini dinleme sıklıklarının  $\bar{X}=1,76$  ile ‘Ara sıra’ düzeyinde, oldukça düşük olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin halk müziğine ilişkin ilgilerinin düşük, klasik batı müziğine olan ilgilerine yakın bir düzeyde gerçekleştiği anlaşılmaktadır.
- Sanat müziğini öğrencilerin dinleme sıklıklarının da  $\bar{X}=1,80$  ile ‘Ara sıra’ düzeyinde, oldukça düşük gerçekleştiği görülmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilerin sanat müziğine olan ilgileri de düşüktür düzeydedir.
- Son olarak, araştırmaya katılan öğrencilerin en az sıklıkla dinledikleri müzik türününün  $\bar{X}=1,52$  ile ‘Hiçbir zaman’ düzeyinde arabesk müziği olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin arabesk müziğe ilişkin ilgilerinin (altı müzik türü içinde) en alt düzeyde gerçekleştiği görülmüştür.

#### 4.1.2. Öğrencilerin Farklı Müzik Türlerine İlişkin İlgü Düzeylerinin Cinsiyete Göre Analizlerine İlişkin Sonuçlar

Öğrencilerin cinsiyetlerine bağılı olarak, farklı müzik türlerine olan ilgilerinin pop müzik, rock müzik ve arabesk müziğı için farklılaştığı bulunmuştur. Klasik batı müziğı, halk müziğı ve sanat müziğı için ise öğrencilerin cinsiyetlerinin ilgilerinde bir farklılaşma nedeni olmadığı görülmüştür.

- Öğrencilerin pop müziğı dinleme sıklığı düzeylerinde cinsiyetlerinin anlamlı bir farklılaşmaya neden olduğu bulunmuştur (Tablo 6). Kız öğrencilerin pop müziğı dinleme sıklıklarının, erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu ( $\bar{X}_{Erkek}=2,50$ ;  $\bar{X}_{Kız}=2,75$ ), kız öğrencilerin pop müziğe olan ilgilerinin erkek öğrencilerden daha çok olduğu anlaşılmaktadır.
- Öğrencilerin rock müzik dinleme sıklığı düzeylerinde cinsiyetlerinin anlamlı bir farklılaşmaya neden olduğu bulunmuştur (Tablo 8). Erkek öğrencilerin rock müzik dinleme sıklıklarının, kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir ( $\bar{X}_{Erkek}=2,88$ ;  $\bar{X}_{Kız}=2,45$ ). Erkek öğrencilerin rock müzik

dinleme sıklığı ‘Sık sık’ düzeyinde iken, kız öğrencilerin rock müzik dinleme sıklığı ‘Aras sıra’ düzeyinde gerçekleşmiştir.

- Öğrencilerin arabesk müzik dinleme sıklığı düzeylerinde de cinsiyetlerinin anlamlı bir farklılaşmaya neden olduğu bulunmuştur (Tablo 11). Erkek öğrencilerin arabesk müzik dinleme sıklıklarının, kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir ( $\bar{X}_{Erkek}=1,74$ ;  $\bar{X}_{Kız}=1,41$ ). Hem erkek hem de kız öğrencilerin arabesk müzik dinleme sıklığı ‘Hiçbir zaman’ düzeyinde gerçekleşmesine rağmen, erkek öğrencilerin arabesk müziğe karşı ilgilerinin kız öğrencilere göre daha çok olduğu anlaşılmaktadır.

#### 4.1.3. Öğrencilerin Farklı Müzik Türlerine İlişkin İlgi Düzeylerinin Algılanan Sosyo-ekonomik Düzeye Göre Analizlerine İlişkin Sonuçlar

Öğrencilerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzeylerine bağlı olarak, farklı müzik türlerine olan ilgilerinin klasik batı müziği, rock müzik, halk müziği, sanat müziği ve arabesk müziği için farklılaştığı bulunmuştur. Pop müzik için ise öğrencilerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzeylerinin, ilgilerinde bir farklılaşma nedeni olmadığı görülmüştür.

- Öğrencilerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzeylerinin, onların klasik batı müziği dinleme sıklığı puanlarında anlamlı bir farklılaşmaya neden olduğu bulunmuştur (Tablo 14). Yapılan post-hoc Scheffe testine göre (Tablo 15); yüksek sosyo-ekonomik düzey algısına sahip öğrencilerin klasik batı müziğini diğer iki gruptaki öğrencilere göre daha sıklıkla dinledikleri görülmüştür ( $\bar{X}_{Yüksek\ SED}=2,68$ ;  $\bar{X}_{Orta\ SED}=1,48$  ve  $\bar{X}_{Düşük\ SED}=1,58$ ). Yüksek SED grubundaki öğrenciler klasik batı müziğini ‘Sık sık’ düzeyinde dinlediklerini ifade ederken, diğer iki gruptaki öğrencilerin klasik batı müziğini dinleme sıklıkları ‘Hiçbir zaman’ düzeyinde olmuştur.

- Rock müzik dinleme sıklığı puanlarında da öğrencilerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzeylerinin anlamlı bir farklılaşmaya neden olduğu bulunmuştur (Tablo 16). Scheffe testine göre (Tablo 17); düşük sosyo-ekonomik düzey algısına sahip öğrencilerin rock müziğini, diğer iki gruptaki öğrencilere göre daha az sıklıkla dinledikleri bulunmuştur ( $\bar{X}_{Yüksek SED}=2,88$ ;  $\bar{X}_{Orta SED}=2,64$  ve  $\bar{X}_{Düşük SED}=2,17$ ). Yüksek SED ve orta SED grubundaki öğrenciler rock müziğini ‘Sık sık’ düzeyinde dinlediklerini ifade ederken, düşük SED grubunda yer alan öğrencilerin rock müziğini dinleme sıklıkları ‘Ara sıra’ düzeyinde olmuştur.
- Halk müziği dinleme sıklığı puanlarında da öğrencilerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzeylerinin anlamlı bir farklılaşmaya neden olduğu bulunmuştur (Tablo 18). Scheffe testine göre (Tablo 19); düşük sosyo-ekonomik düzey algısına sahip öğrencilerin halk müziğini diğer iki gruptaki öğrencilere göre daha çok sıklıkla dinledikleri görülmüştür ( $\bar{X}_{Yüksek SED}=1,84$ ;  $\bar{X}_{Orta SED}=1,60$  ve  $\bar{X}_{Düşük SED}=2,33$ ). Düşük SED grubunda yer alan öğrencilerin halk müziğine ilgilerinin diğer iki gruptaki öğrencilere göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.
- Sanat müziği dinleme sıklığı puanlarında da öğrencilerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzeylerinin anlamlı bir farklılaşmaya neden olduğu bulunmuştur (Tablo 20). Scheffe testine göre (Tablo 21); orta sosyo-ekonomik düzey algısına sahip öğrencilerin sanat müziğini diğer iki gruptaki öğrencilere göre daha az sıklıkla dinledikleri görülmüştür ( $\bar{X}_{Yüksek SED}=2,12$ ;  $\bar{X}_{Orta SED}=1,66$  ve  $\bar{X}_{Düşük SED}=2,04$ ). Orta SED grubunda yer alan öğrencilerin halk müziğine ilgilerinin (‘Hiçbir zaman’ düzeyinde) diğer iki gruptaki öğrencilere göre daha düşük (‘Ara sıra’ düzeyinde) olduğu anlaşılmaktadır.
- Arabesk müzik dinleme sıklığı puanlarında da öğrencilerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzeylerinin anlamlı bir farklılaşmaya neden olduğu bulunmuştur (Tablo 22). Scheffe testine göre (Tablo 23); düşük sosyo-ekonomik düzey algısına sahip öğrencilerin arabesk müziği, diğer iki gruptaki öğrencilere göre daha sıklıkla dinledikleri görülmektedir ( $\bar{X}_{Yüksek$



$SED=1,32$ ;  $\bar{X}_{Orta SED}=1,34$  ve  $\bar{X}_{Düşük SED}=2,46$ ). Yüksek SED ve orta SED grubundaki öğrenciler arabesk müziği dinleme sıklığını ‘Hiçbir zaman’ düzeyinde puanlarken, düşük SED grubunda yer alan öğrencilerin arabesk müziği dinleme sıklıkları ‘Ara sıra’ düzeyinde puanlamışlardır.

#### 4.1.4. Öğrencilerin Farklı Müzik Türlerine İlişkin İlgî Düzeylerinin Müzikle Aktif Olarak İlgilenmeye Göre Analizlerine İlişkin Sonuçlar

Öğrencilerin müzikle aktif olarak ilgilenmelerine bağlı olarak, farklı müzik türlerine olan ilgilerinin klasik batı müziği, rock müzik ve sanat müziği için farklılaştığı bulunmuştur. Pop müzik, halk ve arabesk müziği için ise öğrencilerin müzikle aktif olarak ilgilenmelerinin, ilgilerinde bir farklılaşma nedeni olmadığı görülmüştür.

- Öğrencilerin klasik batı müziği dinleme sıklığı düzeylerinde müzikle aktif olarak ilgilenmelerinin anlamlı bir farklılaşmaya neden olduğu bulunmuştur (Tablo 26). Müzikle aktif olarak ilgilenen öğrencilerin, klasik batı müziğini dinleme sıklıklarının, müzikle aktif olarak ilgilenmeyen öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir ( $\bar{X}_{Evet}=1,86$ ;  $\bar{X}_{Hayır}=1,52$ ). Müzikle aktif olarak ilgilenen öğrencilerin klasik batı müziği dinleme sıklığı ‘Ara sıra’ düzeyinde gerçekleşirken, müzikle aktif olarak ilgilenmeyen öğrencilerin klasik batı müziği dinleme sıklıkları ‘Hiçbir zaman’ düzeyinde gerçekleşmiştir.
- Öğrencilerin rock müzik dinleme sıklığı düzeylerinde de, müzik ile aktif olarak ilgilenme anlamlı bir farklılaşmaya neden olmaktadır (Tablo 27). Müzikle aktif olarak ilgilenen öğrencilerin rock müzik dinleme sıklığı puanlarının, müzikle aktif olarak ilgilenmeyen öğrencilerin rock müzik dinleme sıklığı puanlarından daha yüksek olduğu görülmektedir ( $\bar{X}_{Evet}=2,69$ ;  $\bar{X}_{Hayır}=2,50$ ). Müzikle aktif olarak ilgilenen öğrencilerin rock müzik dinleme sıklık puanları ‘Sık sık’ düzeyinde, müzikle aktif olarak ilgilenmeyen öğrencilerin rock müzik dinleme sıklık puanları ise ‘Ara sıra’

düzeyinde olduğu görülmektedir. Müzikle aktif olarak ilgilenen öğrencilerin rock müziğine ilgileri daha yüksektir.

- Öğrencilerin sanat müziği dinleme sıklığı düzeylerinde de, müzik ile aktif olarak ilgilenme anlamlı bir farklılaşmaya neden olmaktadır (Tablo 29). Müzikle aktif olarak ilgilenen öğrencilerin sanat müziği dinleme sıklığı puanlarının, müzikle aktif olarak ilgilenmeyen öğrencilerin sanat müziği dinleme sıklığı puanlarından daha yüksek olduğu görülmektedir ( $\bar{X}_{Ever}=1,94$ ;  $\bar{X}_{Hayır}=1,65$ ). Genel olarak tüm öğrencilerin sanat müziği dinleme sıklıklarının düşük olduğu anlaşılmaktadır. Ancak müzikle aktif olarak ilgilenen öğrencilerin sanat müziği dinleme sıklık puanları ‘Ara sıra’ düzeyinde gerçekleşirken, müzikle aktif olarak ilgilenmeyen öğrencilerin sanat müziği dinleme sıklık puanları ‘Hiçbir zaman’ ile daha düşük bir düzeyde olmuştur. Müzikle aktif olarak ilgilenen öğrencilerin sanat müziğine olan ilgilerinin daha yüksek oluşu anlaşılmaktadır.

#### 4.1.5. Öğrencilerin Farklı Müzik Türlerine İlişkin İlgil Düzeyleri ile Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkilere Yönelik Sonuçlar

Araştırmaya katılan öğrencilere uygulanan 300 maddelik sıfat tarama listesine verdikleri yanıtlar sonucu 23 kişilik özelliği tespit edilmiştir.

Öğrencilerin farklı müzik türlerine olan ilgileri ile sıfat tarama listesi sonucu elde edilen 23 kişilik özelliği arasındaki ilişkilerin araştırılmasına yönelik yapılan analizler sonucunda;

- Öğrencilerin pop müziğine olan ilgileri ile *düzen*, *şefkat gösterme*, *yakınlık*, *uyarlık*, *liderlik* ve *kadınsı özellikler* arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki, *gösteriş*, *bağımsızlık*, *saldırganlık*, *değişiklik*, *yaratıcılık* arasında ise negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur (Tablo 31).

- Öğrencilerin klasik batı müziği dinleme sıklığı puanları ile kişisel özelliklerinden sadece biri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (Tablo 32). Öğrencilerin klasik batı müziği dinleme sıklıkları ile *düzenli* olmaları arasında pozitif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin rock müzik dinleme sıklığı puanları ile 12 kişisel özellik arasında çeşitli düzeylerde anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Tablo 33). Öğrencilerin rock müziğine olan ilgileri ile *karşı cinsle ilişki, gösteriş, bağımsızlık, saldırganlık, değişiklik, özgüven, yaratıcılık ve erkesi özellikler* arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki, *sebat, düzen, kendini suçlama ve uyarlık* arasında ise negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin halk müziği dinleme sıklığı puanları ile 4 kişisel özellik arasında çeşitli düzeylerde anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Tablo 34). Öğrencilerin halk müziğine olan ilgileri ile *sebat ve düzen* arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki, *bağımsızlık ve değişiklik* arasında ise negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin sanat müziği dinleme sıklığı puanları ile 3 kişisel özellik arasında çeşitli düzeylerde anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Tablo 35). Öğrencilerin sanat müziğine olan ilgileri ile *düzen* arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki, *bağımsızlık ve değişiklik* arasında ise negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Öğrencilerin arabesk dinleme sıklığı puanları ile kişisel özelliklerinden sadece biri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (Tablo 36). Öğrencilerin arabesk müzik dinleme sıklıkları ile *ilgi görme* özellikleri arasında pozitif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

## 4.2. TARTIŞMA

Bu araştırmadan elde edilen bulgular, ülkemizde farklı müzik tarzlarını dinlemeyi tercih eden ergenlerin, çeşitli kişisel ve sosyodemografik özellikleri konusunda önemli bilgiler sağlamaktadır. Bu bölümde, elde edilen bulgular doğrultusunda araştırmanın sonuçları tartışılacaktır.

### 4.2.1. Öğrencilerin Farklı Müzik Türlerine İlişkin İlgî Düzeylerinin Değerlendirilmesi

Araştırmanın bulgularına göre ergenlerin farklı müzik türlerine ilişkin ilgilerinin pop müzik için yüksek, arabesk müzik için ise düşük olduğu anlaşılmaktadır. Araştırmanın sonuçları, Ballard ve diğerleri'nin (1999) de belirttiği gibi, pop müziğin daha geniş bir dinleyici kitlesine sahip olduğu görüşünü desteklemektedir. Araştırma örnekleminde elde edilen sonuçlar lise çağındaki ergenlerin ağırlıklı olarak pop müzik tarzına ilgilerinin daha yüksek olduğunu, bu bakımdan ülkemiz ergenlerinin müzik bakımından araştırmanın sınırlılıkları dâhilinde batılı ergenlere paralel bir eğilime sahip oldukları söylenebilir. Sonuçların pop müziği lehine çıkmasının nedeni; pop müziğin belirli bir tutum ya da düşünceyi savunmaktan çok eğlenceye yönelik olması nedeniyle herkese hitap eden bir yapıya sahip olması, ayrıca, tüketilmesinin (dinlenilmesinin) ve radyo, televizyonlardaki müzik kanalları, MP3 ve CD'ler yoluyla ulaşılabilirliğinin gittikçe daha kolay hale gelmesinin etkili olduğu düşünülmektedir.

Diğer beş tarz arasından da sırasıyla Rock, Türk sanat, Türk Halk, Klasik ve Arabesk müzik dinlendiği sonucunda varılmıştır. Rock müzik dâhil diğer beş müzik tarzının dinlenme oranlarının farklı oluşu konusunda yorum yapmak ise, literatürde bu konuyla ilgili yeterli bilgi olmaması nedeniyle zordur. Bununla birlikte, Güngör (1993), arabesk müziği dinlemeyi tercih eden insanların, çoğunlukla taşra kökenli, alt sosyo-ekonomik düzeyden insanlar olduğu görüşünü savunmaktadır. Bu

araştırmanın örnekleminin, sosyoekonomik düzeyleri çok düşük olmayan ve hâlihazırda eğitimlerini devam ettirmekte olan (lise öğrencileri) bireylerden oluşuyor olması, arabesk müziğin en az tercih edilen müzik tarzı olmasını kısmen açıklamaktadır.

#### **4.2.2. Ergenlerin Farklı Müzik Türlerine İlişkin İlgili Düzeyleri ile Cinsiyetleri Arasındaki Farklılaşmanın Değerlendirilmesi**

Araştırmaya katılan ergenlerin cinsiyetlerinin, dinledikleri müzik türü bakımından bir farklılaşma kaynağı olduğu görülmüştür. Buna göre kızlar daha çok pop müzik ile ilgilenirken erkekler ise rock ve arabesk müzikle ilgilenmektedir. Pop müziğin daha çok eğlence, rock müziğin ise daha çok karşı çıkış, başkaldırı benzeri içerikleri olduğuna ilişkin genel görüşler ve araştırma bulguları kabul edilirse; erkek ergenlerin kişilik gelişimlerinde daha sert bir süreç yaşadıkları düşünülebilir. Arabesk müziğin de erkek ergenlerce daha çok dinlendiği bulunmuştur. Bu bulgu da, erkeklerin kız öğrencilere göre daha çok başkalarından anlayış, sevgi ve duygusal destek görme ihtiyacı içinde olduğunu düşündürebilir. Araştırmanın bulgularına göre, arabesk müzik dinleyen ergenlerin ilgi görme özellikleri taşıdığı görülmektedir.

#### **4.2.3. Ergenlerin Farklı Müzik Türlerine İlişkin İlgili Düzeyleri ile Algıladıkları Sosyoekonomik Düzey Arasında Farklılaşmanın Değerlendirilmesi**

Örneklemdaki ergenlerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzeylerinin pop müzik hariç diğer beş müzik türünün dinlenme sıklığında ayırt edici bir değişken olduğu görülmüştür. Pop müziğin dinlenme sıklığında algılanan sosyo-ekonomik düzeyin belirleyici olmadığı, dolayısıyla diğer müzik türlerine göre daha kapsayıcı bir dinleyici kitlesine sahip olduğu anlaşılmaktadır. Düşük sosyo-ekonomik düzey algısına sahip öğrencilerin halk ve arabesk müzik dinleme sıklıklarının diğer, daha yüksek sosyo-ekonomik düzey algısına sahip ergenlere göre daha fazla olduğu

bulunmuştur. Klasik batı, rock ve sanat müziğinin ise düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip ergenlerce daha az sıklıkla dinlendiği görülmüştür. Sonuç olarak algılanan sosyo-ekonomik düzey ile ergenlerin dinledikleri müzik türleri arasında oldukça önemli bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır. Ergenlerin kişilik gelişimlerinde dinlenen müzik türünün etkili olabileceğinin kabul edilmesi halinde, ergenlerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzeylerinin de mutlaka araştırılması gerektiği anlaşılmaktadır. Sosyoekonomik düzey değişkenini bireylerin eğitim düzeylerini, alışkanlıklarını, dünya görüşünü, maddi gelirini ve manevi ihtiyaçlarını belirleyici bir kavram olarak düşünürsek; araştırmanın sosyoekonomik düzey açısından elde edilen bulgularını daha sağlıklı bir şekilde değerlendirebiliriz. Çeşitli sosyoekonomik düzeylere sahip olan kişilerin ortak bir özelliğini de çocuk yetiştirme tutumları oluşturmaktadır. ( Kuzgun, 1987 ). Örneğin alt sosyoekonomik düzeyde anne babalar çocuklarını daha sıkı bir eğitim altında tutmakta, eğitimde daha çok cezaya başvurmakta, çocukları ile daha az sözel etkileşimde bulunmaktadır ( Elder, 1965 ). Bu bulgudan hareketle kendini düşük sosyoekonomik düzeyde algılayan ergenlerin halk ve arabesk müzik tercih etmesi ve buna bağlı olarak bağımsız özelliklerinin olmaması ve ilgi görme ihtiyaçlarının olması yetiştirilme tutumlarına bağlı olarak da açıklanabilir.

#### **4.2.4. Ergenlerin Farklı Müzik Türlerine İlişkin İlgi Düzeyleri İle Müzikle Aktif Olarak İlgilenmeleri Arasındaki Farklılaşmanın Değerlendirilmesi**

Ergenlerin aktif olarak müzikle ilgilenmelerinin klasik batı müziği, rock müzik ve sanat müziği dinleme sıklıklarında ayırt edici bir değişkendir. Her üç müzik türünü de, müzikle aktif olarak ilgilenenlerin daha sık dinledikleri bulunmuştur. Bu bulguyu da ergenlerin sosyalleşme ihtiyaçları ile açıklayacak olursak; diğer müzik türlerinden göreceli olarak daha sık bir araya gelmeyi, koro, orkestra, konser organizasyonları gibi etkinlikleri daha çok paylaşmayı getiren ve gerektiren müzik türleri olarak pop, sanat ve rock müziğini düşünebiliriz. Ayrıca bu bulgunun, en sık tercih edilen müzik türleri olan pop ve rock müziğini icra etme ihtiyacını da doğurduğunu düşünebiliriz.

#### 4.2.5. Ergenlerin Farklı Müzik Türlerine İlişkin İlgî Düzeyleri İle Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Araştırmaya katılan ergenlerin dinledikleri müzik tarzı ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkiye yönelik sonuçlar bu konudaki sınırlı bilimsel çalışmalara uygun biçimde olmuştur. Pop müziği dinleyen ergenlerin daha çok uyarlık özelliğine sahip, klasik batı ve sanat ve halk müziği dinleyenlerin düzene/kurala önem veren, rock müzik dinleyenlerin değişiklik özelliğine sahip ve arabesk müziği dinleyenlerin ise ilgi arayışında olan kişilikler sergiledikleri bulunmuştur.

Bu sonuçlardan hareketle pop müzik dinleyen ergenlerin; alçakgönüllü, vicdan sahibi ve sabırlı kişiler olduğunu ve ortaklaşa yapılan ve kişilerarası ilişkilerde galip gelme mücadelesinin olmadığı işleri tercih ettiğini düşünebiliriz.

Klasik, sanat ve halk müziği dinleyen ergenlerin; nesnel ve akılcı olma peşinde, dürtülerini kontrol etmede katı ve amaçlarını gerçekleştirmek için tuttuğu yoldan sapmayan kişiler olduğunu düşünebiliriz. Disiplin ve gayret gerektiren işleri tercih etmeleri ve tutum ve davranışlarının tutarlı olması da bir başka özellikleri olarak düşünülebilir.

Rock müzik dinleyen ergenlerin; kişisel temposunun hızlı olduğu, hayal dünyasının geniş olduğu, tutum ve davranışlarının değişken olduğu, isyankâr ve uyumsuz olma eğiliminde olduğu ve sınırları zorlayıcı bir tutum içinde olduğu düşünülebilir.

Arabesk müzik dinleyen ergenlerin; hassas, eleştiri ya da küçük düşürücü olarak yorumlanabilecek her türlü davranışa karşı duyarlı, başkalarından onay bekleyen, savunma sistemi zayıf, savunma sistemi zayıf ve sık sık suçlu hissetme eğiliminde olan kişiler olduğunu düşünebiliriz.

### 4.3. ÖNERİLER

Bu araştırma, farklı müzik türlerini dinleyen ergenlerle yürütülmüştür. Aynı çalışma farklı yaş grupları, özellikle kişilik gelişimin daha erken dönemlerini kapsayan yaş gruplarıyla da yapılması bireylerin gelişimlerinde müziğin etkisini daha kapsamlı anlamada yararlı olacaktır.

İleriki çalışmalarda ilgi düzeyi açısından farklılık gösteren müzik türleri ile benlik saygısı, ya da saldırganlık gibi farklı değişkenlerle çalışmaların yapılmasının yine bireylerin kişilik gelişimlerini anlama konusunda faydalı olacaktır.

Bu çalışmada sadece beş farklı müzik türü belirlenmiştir. Bunun bir ön çalışma olarak kabul edilerek, yeni müzik türlerinin eklendiği başka çalışmalar geliştirilebilir.

Kişilere göre müzik türü ilgisinin farklılaşma sebeplerini taramak için anket formuna müzik tutumları ile ilgili maddeler eklenebilir.

Bu çalışmanın sınırlılıklarından olan, ergenlerin İstanbul İlinde seçilmesi göz önüne alınarak, daha kapsamlı, bir Türkiye örnekleme üzerinden çalışmanın geliştirilmesi, ergenlerin dinledikleri müzik türleri ile kişilik gelişimleri arasındaki ilişkiyi daha iyi anlamak bakımından yararlı olacaktır.

Bu çalışmada kişiliğin ölçülmesi sıfat tarama listesi ile gerçekleşmiştir. Bir başka çalışmada kişiliğin ölçülmesi ile ilgili olarak kişilik testleri uygulanabilir.

Farklı müzik türlerine ilişkin ilgi düzeyleri üzerinde yeni araştırma olanakları geliştirilebilir.



Araştırmanın sonuçları aracılığıyla, müzik eğitimi ile ilgili program geliştirme çalışmaları bilimsel temellere dayandırılabilir.

Basın yayın kuruluşları ergenlere yönelik müzik programları oluştururken, araştırmanın verilerinden yararlanabilir.

Ülkemizde özellikle müzik ilgisi ile ilgili çalışmaların çok az olması nedeniyle, uzun vadeli diğer çalışmalar için bu çalışma kaynak niteliği sağlayabilir ve konu ile ilgili yeni yapılacak olan bilimsel çalışmalara katkı sağlayabilir.

## KAYNAKLAR

- Akın, Zafer (2002). “Müzik Ruhun Gıdası mı?” 17 Ocak 2003, <http://www.mutasyon.net/kultur/felsefe/default8.asp>
- Arıtan A. ( 1994 ). *Müzik - İnsan ve Evren Arasındaki Köprü*. İstanbul: Arıtan Yayınevi
- Arnett, Jeffrey (1991a). “Heavy Metal Music and Reckless Behavior Among Adolescents”. *Journal of Youth and Adolescence*. 20 (6) , 573- 592.
- Arnett, Jeffrey (1991b). “Adolescents and Heavy Metal Music: From the Mouths of Metalheads”. *Youth and Society*. 23, 76-98.
- Avery, R. (1979). *Adolescents use of the media*. American Behavioral Scientist
- Aydın, Betül. (1997). *Çocuk ve Ergen Psikolojisi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Vakfı Yayınları.
- Ballard, Marry E. , Dodson, Alan R. ve Bazzini, Doris G. (1999). “Genre of Music and Lyrical Content: Expectation Effects”. *The Journal of Genetic Psychology*. 160 (4) , 476-487.
- Bleich, Susan; Zillmann, Dolf; Weaver, James (1991). “Enjoyment and Consumption of Defiant Rock Music as a Function of Adolescent Rebelliousness”. *Journal of Broadcasting and Electronic Media*. 35 (3), 351-366.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı* (7. baskı). Ankara: Pegem.
- Büyüköztürk, Ş. (2004). *Veri Analizi El Kitabı* (3. baskı). Ankara: Pegem.
- Christenson, Peter G. ve Peterson, Jon Brian (1988). “Genre and Gender in the Structure of Music Preferences”. *Communication Research*. 15 (3) , 282-301.
- Comstock, G. (1978). *Television and Human Behavior*.
- Cuthbert, M. (1985). *Culturel autonomy and populer music: A survey of Jamaican youth*.

- Çoban, A. (2006). *Müzikterapi*. İstanbul: Timaş Yayınları
- Dalaman, S. (2006). *Mozart'tan Madonna'ya*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- Dunaway, David King (2000). "ABD'de Politik İletişim Olarak Müzik". James Lull (Derl.) içinde Popüler Müzik ve İletişim (48-70) (Çev. Turgut İblağ). İstanbul: Çiviyazıları.
- Elder, G.H. *Role Relations, Sociocultural Environments and Family İdeology*. Sociometri. 1965, 28, 173-196.
- Freedman, J.L. , Sears, D.O. ve Carlsmith, J.M. (1993). Sosyal Psikoloji (Çev. Ali Dönmez). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Fried, Carrie B. (1999). "Who's Afraid of Rap: Differential Reactions to Music Lyrics". *Journal of Applied Social Psychology* 29 (4), 705-721.
- Gold, Brian D. (1987). "Self-image of Punk Rock and Nonpunk Rock Juvenile Delinquents". *Adolescence*. 22 (87), 535-544.
- Gordon, T., Hakanen, E., and Wells, A. (1992). Music preferences and the use of music to manage emotional states: Correlates with selfconcept among adolescents. Paper presented at the annual meeting of the International Communication Association, Miami, FL, May 1992.
- Güner, N. (1995). "Ergenlerin Dinledikleri Müzik Türünün Depresyon ve Saldırganlık Düzeyine Etkisi". Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi. Ankara.
- Hansen, Christine Hall ve Hansen, Ranald D. (1988). "How Rock Music Videos Can Change What is Seen When Boy Meets Girl: Priming Stereotypic Appraisal of Social Interactions". *Sex Roles*. 19(5/6), 287-316.
- Hansen, Christine Hall ve Hansen, Ranald D. (1991a). "Constructing Personality and Social Reality Through Music: Individual Differences Among Fans of Punk and Heavy Metal Music". *Journal of Broadcasting and Electronic Media*. 35 (3), 335-350.
- Hansen, Christine Hall ve Hansen, Ranald D. (1991b). "Schematic Information Processing of Heavy Metal Lyrics". *Communication Research*. 18(3), 373-411.
- Hargreaves, David J. Ve North, Adrian C. (1997). "The Social Psychology of Music". D.J Hargreaves ve A.C. North (Derl.) içinde, *The Social Psychology of Music*. (1-21). Oxford: Oxford University Press.
- Jöreskog, K. G., & Sörbom, D. (1979). *Advances in factor analysis and structural equation models*. New York: University Press of America.

- Kalaycı, Ş., (2006). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* (2. Baskı). Ankara: Asil.
- Karasar, N. (2003). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Kuzgun, Y. (1987). *Sosyo Ekonomik Düzen ve Psikolojik İhtiyaçlar* Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 1987, 20,1, 1-6.
- King, Paul (1988). "Heavy Metal Music and Drug Abuse in Adolescents". *Postgraduate Medicine*. 83 (5), 295-304.
- Leech, N.L. (2005). *SPSS for Intermediate Statistics: Use and Interpretation*. London: Lawrance Erlbaum Associates Publishers.
- Lull, James (1985). "On the Communicative Properties of Music". *Communication Research*. 12 (3) 363-372.
- Lull, James (2000). *Populer Müzik ve İletişim* (Çev. Turgut İbلاغ). İstanbul: Çiviyazıları.
- McNamara, Linda ve Ballard, Marry E. (1999). "Resting Arousal, Sensation Seeking and Music Preference". *Genetic, Social and General Psychology Monographs*. 125(3), 229-250.
- Morris, Charles G. (2003). *Psikolojiyi Anlamak*. Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Myers, G.E. ve Myers, M.T. (1992). *The Dynamics of Human Communication: A Laboratory Approach*. McGraw Hill International Editions.
- North, Adrian C.; Hargreaves, David J. ve O'Neil, Susan A. (2000). "The Importance of Music to Adolescents". *British Journal of Educational Psychology*. 70, 255-272.
- Örter, H. (2005). *Müzik ile Terapi*. İstanbul: Mephisto Yayınevi
- Özdamar, K. (2004). *Paket Programlar ile İstatistiksel veri Analizi* (Çok Değişkenli Analizler) (5. baskı). Eskişehir: Kaan.
- Rawlings, David ve Ciancarelli, Vera. (1997). "Music Preference and the Five-Factor Model of the Neo Personality Inventory". *Psychology of Music*. 25 (2), 120-132. (Psycinfo Database içinde, 2002).

- Russell Philip A. (1997). "Musical Tastes and Society". D.J Hargreaves ve A.C. North (Derl.) içinde, *The Social Psychology of Music*. (141-158). Oxford: Oxford University Press.
- Savran, C. (1993). Sıfat Listesinin ( Adjective Check List ) Türkiye Koşullarına Uygun Dilsel Eşdeğerlilik, Geçerlik, Güvenirlik ve Norm Çalışması, Yayımlanmış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sipahi, B., Yurtkoru, E. S. ve Çinko, M. (2006). *Sosyal Bilimlerde SPSS'le Veri Analizi*. İstanbul: Beta.
- Took, Kevin J. ve Weiss, David S. (1994). "The Relationship Between Heavy Metal and Rap Music and Adolescent Turmoil: Real or Artifact?" *Adolescence*. 29 (115), 613-621.
- Wells, Alan ve Hakanen, Ernest A. (1991). "The Emotional Use of Popular Music by Adolescents". *Journalism Quarterly*. 68 (3), 445-454.
- Yalsızuçanlar, S. ( 2008 ). *Hayat Müzikle Devam Eder*. İstanbul: Alfa Basım Dağıtım
- Zillmann, Dolf ve Gan, Su-lin (1997). "Musical Taste in Adolescence". D.J Hargreaves ve A.C. North (Derl.) içinde, *The Social Psychology of Music*. (161-187). Oxford: Oxford University Press.

## **EKLER**

### **EK A**

## **ANKET**

Sevgili öğrenciler,

Ben T.C Maltepe Üniversitesi'nin Klinik Psikoloji bölümünde yüksek lisans öğrencisiyim. Tez kapsamında bilimsel bir çalışma yapmaktayım. Sizlerden istediğim anket ve ölçek sorularını samimi ve içten bir şekilde cevaplandırmanız. Çalışmanın bilimselliği sizin vereceğiniz cevaplara bağlıdır. Her bir soruyu dikkatlice okuduktan sonra size en uygun gelen cevabı işaretleyiniz. Anket ve ölçeği cevaplamayı kabul ettiğiniz ve zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

BERRAK ARTEMİZ

### **BÖLÜM I: KİŞİSEL BİLGİLER**

1. Cinsiyetiniz
  - a) Bayan
  - b) Bay
2. Sosyo-ekonomik düzeyiniz
  - a) Yüksek
  - b) Orta
  - c) Düşük
3. Bugüne kadar müzikle aktif olarak (şarkı söyleme, enstrüman çalma vb.) ilgilendiniz mi?
  - a. Evet
  - b. Hayır

## BÖLÜM II: FARKLI MÜZİK TÜRLERİNE İLİŞKİN İLGİLER

AŞAĞIDA BEŞ FARKLI MÜZİK TÜRÜ MEVCUTTUR. SİZDEN İSTENEN BU MÜZİK TÜRLERİNİ DİNLEME SIKLIĞINIZI BELİRTMENİZDİR. TEŞEKKÜR EDERİM.

	Hiçbir zaman	Ara sıra	Sık sık	Her zaman
Pop müzik				
Klasik batı müziği				
Rock müzik				
Halk müziği				
Sanat müziği				
Arabesk müzik				

## EK B

### SIFAT LİSTESİ

Cinsiyet K ( ) E ( )

AÇIKLAMA: Bu test, 300 sıfattan oluşmuş bir sıfat tanımlama listesidir. Lütfen sıfatları hızlıca okuyarak, kendinizi tanımladığınızı düşündüğünüz sıfatların önündeki parantezin içini çarpı (X) işareti koyunuz. Elinizdeki listede çok sayıda eş anlamlı ve zıt anlamlı sıfatlar bulunmaktadır. Bunlardan dolayı telaşlanmayın. İşaretleme işlemini fazla zaman harcamadan, hızlıca yapınız. Bir sıfat üzerinde fazla durmayınız. Lütfen işaretleme yaparken, olmak istediklerinizi değil, sizde var olan özelliklerinizi dikkate alınız.



1. ( ) ACELECI
2. ( ) ACELESİZ
3. ( ) ACIMASIZ
4. ( ) AÇGÖZLÜ
5. ( ) AÇIKDÜŞÜNCELİ
6. ( ) AĞIRBAŞLI
7. ( ) AĞZISIKI
8. ( ) AKILCI
9. ( ) AKILLI
10. ( ) AKILSIZ
11. ( ) AKLI BAŞINDA
12. ( ) AKLI KARIŞIK
13. ( ) AKSİ
14. ( ) ALAYCI
15. ( ) ALÇAK GÖNÜLLÜ
16. ( ) ALIŞILMAMIŞ
17. ( ) ALINGAN
18. ( ) ANLAYIŞLI
19. ( ) ARKADAŞ CANLISI
20. ( ) ASİ
21. ( ) AZİMLİ
22. ( ) BAĞIMLI
23. ( ) BAĞIMSIZ
24. ( ) BAKIMLI
25. ( ) BARIŞÇI
26. ( ) BASİRETLİ
27. ( ) BASKIN
28. ( ) BAŞKALARININ H. SAYGILI
29. ( ) BATIL İNANÇLI
30. ( ) BENCİL
31. ( ) BENMERKERZİ
32. ( ) BEZGİN
33. ( ) BİLGE
34. ( ) BİREYSEL
35. ( ) CANDAN
36. ( ) CEZİBELİ
37. ( ) CESUR
38. ( ) CİDDİ
39. ( ) CİNFİKİRLİ
40. ( ) CÖMERT
41. ( ) CÜRETLİ
42. ( ) ÇALIŞKAN
43. ( ) ÇEKİNGEN
44. ( ) ÇENESİ DÜŞÜK
45. ( ) ÇİRKİN
46. ( ) ÇOCUKSU
47. ( ) ÇOK SINIRLI
48. ( ) ÇOK YÖNLÜ
49. ( ) DAĞINIK
50. ( ) DAKİK
51. ( ) DALGIN
52. ( ) DAYANIKLI
53. ( ) DEĞİŞKEN
54. ( ) DEĞİŞKEN HUYLU
55. ( ) DELİDOLU
56. ( ) DENGELİ
57. ( ) DENGESİZ
58. ( ) DERBEDER
59. ( ) DERİN DÜŞÜNCELİ
60. ( ) DIRDIRCI
61. ( ) DIŞADÖNÜK
62. ( ) DIŞI
63. ( ) DİKBAŞLI
64. ( ) DİKKATİ DAĞINIK
65. ( ) DİKKATLİ
66. ( ) DİKKATSİZ
67. ( ) DİKTATÖR
68. ( ) DOĞAL
69. ( ) DOĞRU SÖZLÜ
70. ( ) DOLANBAÇLI
71. ( ) DOST CANLISI OLMAYAN
72. ( ) DUYGULU
73. ( ) DUYGUSAL
74. ( ) DUYGUSAL OLMAYAN
75. ( ) DUYGUSUZ
76. ( ) DÜRÜST
77. ( ) DÜŞÜNCELİ
78. ( ) DÜŞÜNMEYEN DAVRANAN
79. ( ) DÜŞMANCA
80. ( ) EGOİST
81. ( ) ELEŞTİRİCİ
82. ( ) ELİÇABUK
83. ( ) ELİ SIKI
84. ( ) EMİN
85. ( ) ENDİŞELİ
86. ( ) ENERJİK
87. ( ) ERKEKSİ
88. ( ) FAAL
89. ( ) FIRSATÇI
90. ( ) FİKRİNDEN DÖNMEYEN
91. ( ) GARİP
92. ( ) GELENEKLERE UYMAYAN
93. ( ) GELENEKSEL
94. ( ) GERÇEKÇİ
95. ( ) GERGİN
96. ( ) GİRİŞİMCİ
97. ( ) GİRİŞKEN
98. ( ) GÖSTERİŞÇİ
99. ( ) GÜCENİK
100. ( ) GÜÇLÜ
101. ( ) GÜRÜLTÜCÜ
102. ( ) GÜVENİLİR
103. ( ) GÜVENİLMEZ
104. ( ) GÜVENLİ
105. ( ) GÜZEL
106. ( ) HAKKINI ARAYAN
107. ( ) HALİNDEN MEMNUN
108. ( ) HASSAS
109. ( ) HAŞARI
110. ( ) HAŞİN
111. ( ) HAYALCİ
112. ( ) HAYALPEREST
113. ( ) HAZIRCEVAP
114. ( ) HEVESLİ
115. ( ) HEYECANLI
116. ( ) HIRSLI
117. ( ) HIRSSIZ
118. ( ) HİLEKAR
119. ( ) HİSLERİNE HAKİM
120. ( ) HOŞ

121. ( ) HOŞGÖRÜLÜ  
122. ( ) HÖŞGÖRÜSÜZ  
123. ( ) HOŞNUTSUZ  
124. ( ) HUYSUZ  
125. ( ) HÜKMETMEYİ SEVEN  
126. ( ) HÜNERLİ  
127. ( ) İLİMLİ  
128. ( ) İSRARCI  
129. ( ) İÇGÖRÜLÜ  
130. ( ) İÇE KAPANIK  
131. ( ) İÇTEN  
132. ( ) İDARELİ  
133. ( ) İDEALİST  
134. ( ) İĞNELEYİCİ  
135. ( ) İHTİYATLI  
136. ( ) İLERİCİ  
137. ( ) İLERİYİ GÖREN  
138. ( ) İLGİ ALANI DAR  
139. ( ) İLGİ ALANI GENİŞ  
140. ( ) İLGİSİZ  
141. ( ) İNATÇI  
142. ( ) İNSAFSIZ  
143. ( ) İSTİKRARLI  
144. ( ) İŞBİLİR  
145. ( ) İŞBİRLİĞİNE YATKIN  
146. ( ) İŞVELİ  
147. ( ) İTAATKÂR  
148. ( ) İYİ HUYLU  
149. ( ) İYİMSER  
150. ( ) KABA  
151. ( ) KADINSI  
152. ( ) KAPRİSLİ  
153. ( ) KARMAŞIK  
154. ( ) KARARSIZ  
155. ( ) KATI  
156. ( ) KAVGACI  
157. ( ) KAYGILI  
158. ( ) KAYITSIZ  
( ) KENDİ ÇIKARLARINI  
159. GÖZETEN  
160. ( ) KENDİNDEN EMİN
161. ( ) KENDİNE ACIYAN  
162. ( ) KENDİNE GÜVENEN  
163. ( ) KENDİNİ İNKAR EDEN  
164. ( ) KENDİNİ CEZALANDIRAN  
165. ( ) KENDİNİ BEĞENMİŞ  
166. ( ) KEŞFEDİCİ  
167. ( ) KEYFİNE DÜŞKÜN  
168. ( ) KIYMET BİLEN  
169. ( ) KİBAR  
170. ( ) KİBARLIK DÜŞKÜNÜ  
171. ( ) KİBİRLİ  
172. ( ) KİBİRSİZ  
173. ( ) KİN GÜDEN  
174. ( ) KİŞİLİĞİ TAM OTURMAMIŞ  
175. ( ) KOLAY ETKİLENEN  
176. ( ) KOLAY HEYECANLANMAZ  
177. ( ) KONUŞKAN  
178. ( ) KONTROLLÜ  
179. ( ) KORKAK  
180. ( ) KORKUSUZ  
181. ( ) KÖTÜMSER  
182. ( ) KURNAZ  
183. ( ) KURUNTULU  
184. ( ) KUVVETLİ  
185. ( ) KÜLTÜRLÜ  
186. ( ) KÜSTAH  
187. ( ) MACERACI  
188. ( ) MAKUL  
189. ( ) MANTIKLI  
190. ( ) MERAKLI  
191. ( ) MERHAMETLİ  
192. ( ) MERHAMETSİZ  
193. ( ) MESAFELİ  
194. ( ) MIZMIZ  
195. ( ) MÜNAKAŞACI  
196. ( ) MÜNASEBETSİZ  
197. ( ) MÜTEVAZİ  
198. ( ) NAMUS DELİSİ  
199. ( ) NANKÖR  
200. ( ) NAZİK
201. ( ) NEŞELİ  
202. ( ) NÜKTELİ  
203. ( ) OLGUN  
204. ( ) ÖLÇÜLÜ  
205. ( ) ÖNYARGILI  
206. ( ) ÖVGÜCÜ  
207. ( ) ÖZENLİ  
208. ( ) ÖZGÜN  
209. ( ) PALAVRACI  
210. ( ) PASİF KİŞİLİKLİ  
211. ( ) PATAVATSIZ  
212. ( ) PATIRTICI  
213. ( ) PLANLI  
214. ( ) PRATİK ZEKALİ  
215. ( ) RAHAT  
216. ( ) RESMİ  
217. ( ) RESMİ OLMAYAN  
218. ( ) SABIRLI  
219. ( ) SABIRSIZ  
220. ( ) SADIK  
221. ( ) SAĞDUYULU  
222. ( ) SAĞLIKLI  
223. ( ) SAKİN  
224. ( ) SALDIRGAN  
225. ( ) SAMİMİ  
226. ( ) SANATA YATKIN  
227. ( ) SAVUNUCU  
228. ( ) SAVURGAN  
229. ( ) SAYGILI  
230. ( ) SAYGISIZ  
231. ( ) SEBATLI  
232. ( ) SEBATSIZ  
233. ( ) SEKSİ  
234. ( ) SEMPATİK  
235. ( ) SERBEST  
236. ( ) SERT  
237. ( ) SESSİZ  
238. ( ) SEVECEN  
239. ( ) SEVİMLİ  
240. ( ) SICAKKANLI

241. ( ) SIHHATLİ  
242. ( ) SIKICI  
243. ( ) SIKILGAN  
244. ( ) SIRADAN  
245. ( ) SINIRLI  
246. ( ) SİSTEMLİ  
247. ( ) SOĞUK  
248. ( ) SOĞUKKANLI  
249. ( ) SORUMLU  
250. ( ) SORUMSUZ  
251. ( ) SOSYAL  
252. ( ) SUSKUN  
253. ( ) ŞAKACI  
254. ( ) ŞEN  
255. ( ) ŞİKAYETÇİ  
256. ( ) ŞÜPHECİ  
257. ( ) TALEPKAR  
258. ( ) TEDBİRLİ  
259. ( ) TEDİRGİN  
260. ( ) TELAŞLI  
261. ( ) TEMBEL  
262. ( ) TERBİYELİ  
263. ( ) TERTİPLİ  
264. ( ) TİTİZ  
265. ( ) TOY  
266. ( ) TUTUCU  
267. ( ) UÇARI  
268. ( ) UMURSAMAZ  
269. ( ) UNUTKAN  
270. ( ) UTANGAÇ  
271. ( ) UYANIK  
272. ( ) UYGAR  
273. ( ) UYSAL  
274. ( ) UYUMLU  
275. ( ) UYUŞUK  
276. ( ) ÜRKEK  
277. ( ) VELVELECİ  
278. ( ) VİCDANLI  
279. ( ) VİCDANSIZ  
280. ( ) YAKIŞIKLI  
281. ( ) YALIN  
282. ( ) YAPMACIKLI  
283. ( ) YAPMACIKSIZ  
284. ( ) YARATICI  
285. ( ) YARDIMA HAZIR  
286. ( ) YARDIMSEVER  
287. ( ) YAVAŞ  
288. ( ) YAYGARACI  
289. ( ) YETENEKLİ  
290. ( ) YOL GÖSTERİCİ  
291. ( ) YOL YORDAM BİLEN  
292. ( ) YUFKA YÜREKLİ  
293. ( ) YÜREKSİZ  
294. ( ) ZALİM  
295. ( ) ZAYIF  
296. ( ) ZEKİ  
297. ( ) ZEKİ OLMAYAN  
298. ( ) ZİHNİ MEŞKUL  
299. ( ) ZORLAYICI  
300. ( ) DURGUN

## ÖZGEÇMİŞ

### **Berrak ARTEMİZ:**

T.C Haliç Üniversitesi Psikoloji bölümünden 2006 yılında lisans derecesini almıştır. Lisans eğitimi sırasında 10. Ulusal Psikoloji Öğrencileri Kongresi'ne sözlü bildiri ile katılmıştır. Eğitimi süresi ve sonrasında Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde stajyer olarak bulunmuş, yurt içindeki değişik kurum ve enstitülerde düzenlenen Yaratıcı Drama, Transaksiyonel Analiz, Yetişkin ve Çocuklara Uygulanan Objektif ve Projektif Testler gibi hizmet içi eğitim programlarına katılmıştır. 2005 yılından beri psikodrama grup terapisi eğitimine devam etmekte olup, halen çeşitli okul ve kliniklerde psikolog olarak mesleki yaşamını sürdürmektedir.